

Sisältö

Sivu

2	Osuuspankkiryhmä
3	Toimintaympäristö
4	Vuosi 1998 lyhyesti
6	Pääjohtajan katsaus
9	Osuuspankkiryhmän tilinpäätös 1998
9	Toimintakertomus
9	Täysi vuosi uudessa muodossa
9	Osuuspankkiryhmän tulos
13	Liiketoiminnan kehitys
17	Henkilöstö
18	Riskienhallinta
20	Vuoden 1999 näkymät
22	Tilinpäätösperiaatteet
27	Osuuspankkiryhmän tuloslaskelma
28	Osuuspankkiryhmän tase
30	Ryhmäaikasarjat
31	Tilinpäätöksen liitetiedot
46	Tilinpäätöslausuma
46	Tilintarkastuskertomus
48	Osuuspankkikeskus-konserni 1998
48	Konsernin sisäajanajovuosi
50	Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan toimintakertomus 1998
50	Konsernirakenteen muutokset
50	OPK-konsernin tulos
53	Henkilöstö
53	OPK-konsernin toiminta
56	Emo-osuuskunta
57	Keskeiset tytäryhtiöt
60	Muut yhtiöt
60	Vuoden 1999 näkymät
61	OPK-konsernin tuloslaskelma
62	OPK-konsernin tase
64	OPK:n tuloslaskelma
65	OPK:n tase
66	Hallintoneuvoston lausunto
66	Tilintarkastuskertomus
68	OPK:n toiminnallinen organisaatio
69	OPK:n johtokunta ja tilintarkastajat
70	Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan hallintoneuvosto
72	Yhteystiedot

Taloudellinen informaatio vuonna 1999

Osuuspankkiryhmä ja Osuuspankkikeskus julkaisevat vuonna 1999 kolme osavuosikatsausta:

- tammi-maaliskuulta 6.5.1999
- tammi-kesäkuulta 18.8.1999
- tammi-syyskuulta 4.11.1999.

Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Tilaukset: Osuuspankkikeskus, viestintä, PL 308, 00101 Helsinki, puh. (09) 404 2053, telekopio (09) 404 2298, sähköposti viestinta@osuuspankki.fi.

Osuuspankkiryhmä

Osuuspankkiryhmä koostuu itsenäisistä paikallisista jäsenosuuspankeista sekä Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnasta (OPK) ja sen tytäryhtiöistä. Osuuspankkiryhmän jäsenpankkeja on Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) mukaan luettuna 247.

Osuuspankit kuuluvat maakunnallisiin Osuuspankkiliittoihin, joita on 16. Liitot toimivat jäsenosuuspankkien alueellisia yhteistoimintaeliminä ja nimeävät alueensa ehdokkaat OPK:n ja OKOn hallintoneuvostoihin.

OPK on pankkiryhmän lakisääteinen keskusyhteisö. Se on osuuspankkien omistama osuuskunta, joka toimii pankkiryhmän osaamis- ja palvelukeskuksena. OPK-konserni tuottaa jäsenpankeilleen keskitettyjä palveluja sekä ohjaa ja valvoo jäsenpankkien riskienhallintaa, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Lisäksi se huolehtii koko pankkiryhmän edunvalvonnasta.

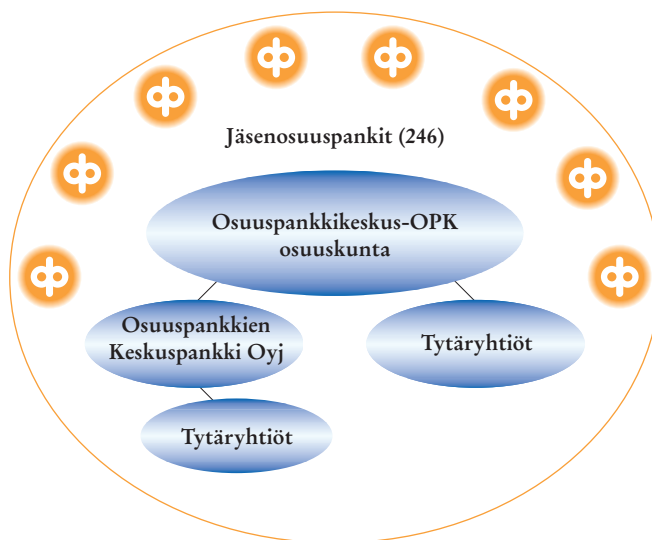
OKO on OPK:n tytäryhtiö. Pankki toimii itsenäisenä liikepankkina ja osuuspankkien keskusrahallaitoksena. OKOn A-sarjan osake noteerataan Helsingin Pörssin päälistalla.

Osuuspankkiryhmä toimii raha-, valuutta- ja pääoma-markkinoilla OKOn kautta. OKO hoitaa myös pankkiryhmän tilisuhteet Suomen Pankkiin ja vastaa viime kädessä osuuspankkien rahoituksen ja maksuvalmiuden riittävydestä. OKO on julkaissut oman toimintakertomuksen vuodelta 1998.

Vuonna 1997 aloitettu Osuuspankkiryhmän uusimuotoinen yhteistoiminta lisää pankkiryhmän kilpailukykyä ja edistää sopeutumista pankkitoiminnan uusiin vaatimuksiin. Järjestelmä tehostaa pankkiryhmän riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hoitoa ja vahvistaa Osuuspankkiryhmän jäsenosuuspankkien asemaa itsenäisinä paikallispankkeina.

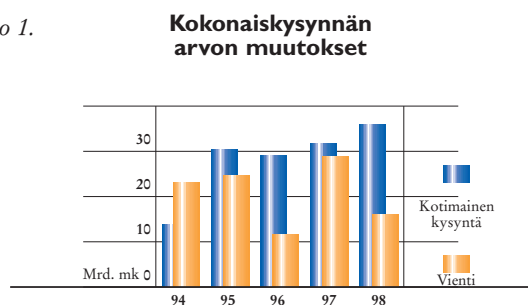
Avainlukuja

	1998	1997
Jäsenpankit (ml. OKO)	247	250
Konttorit	728	745
Henkilökunta	8 366	8 695
Jäsenet	695 000	647 000
Markkinaosuus markkatalletuksista, %	30,4	31,0
Markkinaosuus markkaluotoista, %	29,9	30,8
Milj. mk		
Tase	138 726	135 657
Liikevaihto	10 231	9 920
Rahoituskate	4 107	3 860
Voitto ennen luotto- ja takaustappioita	3 086	2 425
Luotto- ja takaustappiot	760	1 272
Liikevoitto	2 346	1 162
Järjestämättömät saamiset	1 311	2 293
Nollakorkoiset saamiset	269	290
Oma pääoma	7 774	5 887
Vakavaraisuussuhde, %	12,2	11,6
Tuottojen suhde kuluihin	1,77	1,62

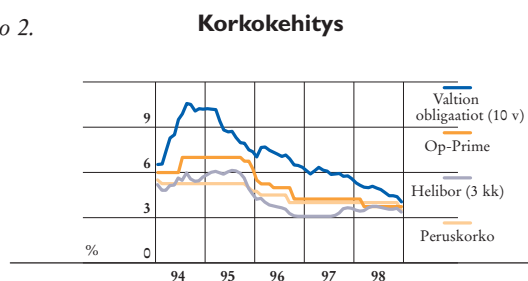
Toimintaympäristö

Kuvio 1.

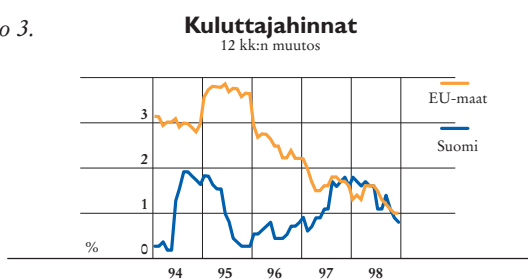
Suomen talouskasvu jatkui edelleen nopeana. Kokonaistuotannon määrä lisääntyi noin 5 prosenttia. Sekä tuotannon kasvun että kokonaiskysynnän rakenne muuttuivat kuitenkin selvästi. Teollisuudessa tuotannon lisäys oli hyvin suurelta osin tietoliikenne- ja elektroniikkateollisuuden varassa. Kysyntäeristä kulutusmenojen osuus nousi vuoden loppua kohti viennin hidastuessa kansainvälisen talouden ongelmien takia.

Kuvio 2.

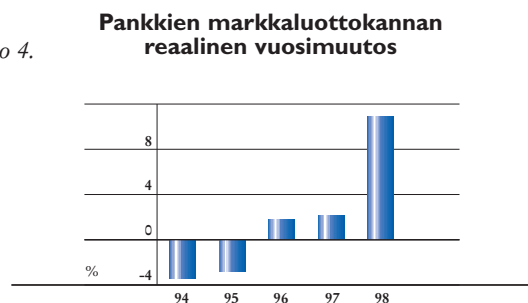
Rahapolitiikkaa ohjasi Emun kolmannen vaiheen lähestyminen, ja Suomen lyhyiden korkojen muutokset olivat edellisen vuoden tapaan vähäisiä. Vuoden lopulla markkinakorot hieman alenivat kansainvälistä trendiä seuraten. Talous- ja rahaliittoon siirryttiin suhteellisen matalalla korolla, koska kävi ilmeiseksi, että euroalueella on pulaa kotimaisesta kysynnästä.

Kuvio 3.

Suomen kuluttajahinnat nousivat vuonna 1998 keskimäärin vain vajaat 1,5 prosenttia. Inflaatiota hidastivat tuontihintojen voimakas lasku sekä korkea työttömyys. Vain asumisen sekä koulutus- ja terveydenhoitopalvelujen hinnat nousivat selvästi. Hintatason säilyminen vakaana nopeankin talouskasvun aikana osoittaa talouden hintamekanismien muuttuneen oleellisesti. Hidas inflaatio oli myös selvä osoitus siitä, että taloudessa on edelleen käyttämättömiä tuotantoresursseja.

Kuvio 4.

Kotitalouksien ja yritysten tulojen lisääntyminen sekä suhteellisen matala velkaantuneisuus edistivät pankkien luotonannon kasvua. Talletuspankkien markkamääräinen luottokanta kasvoi 10 prosenttia. Vakaan hintatason oloissa luotonannon reaalin kasvu oli varsin voimakasta. Luottojen vahvasta kysynnästä huolimatta uusluotonannon marginaali kuitenkin kapeni edelleen.

Vuosi 1998 lyhyesti

- 1.1. OP-Rahastoyhtiö Oy ja FD Finanssidata Oy siirtyivät vuodenvaihteessa tehdyillä kaupoilla Osuuspankki-keskus-OPK osuuskunnan (OPK) tytäryhtiöiksi, ja OP-Kotipankki Oy muuttui OKOn osakkuusyhtiöksi. Lisäksi OKO myi OPK:lle maaseuturahoitus- sekä yri-tys- ja maksuliikepalvelut -osastojen palvelutoiminnan.
- 12.2. Tulostiedote: Osuuspankkiryhmän liikevoitto vuodelta 1997 oli lähes 1,2 miljardia markkaa eli 68 prosenttia suurempi kuin vuodelta 1996.
- Hallintoneuvosto vahvisti Osuuspankkiryhmän yhteisen strategian ja toimintasuunnitelman, OP-100:n. Se ulottuu vuoteen 2002, jolloin pankkiryhmä täyttää sata vuotta.
- 1.4. Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan kokous vahvis-ti tilinpäätöksen ja valitsi hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat. Hallintoneuvosto valitsi puheenjohtajak-seen edelleen Seppo Penttisen ja varapuheenjohtajikseen edelleen Esa Swanljungin ja Heikki Pykälistön.
- 12.5. Osavuositarkastus: Osuuspankkiryhmän liikevoitto tammi-maaliskuulta oli 573 miljoonaa markkaa eli yli kaksinkertainen edellisen vuoden vastaavaan aikaan nähden.
- 1.6. Osuuspankkiryhmä toi markkinoille uuden OP-Euro Osake -nimisen sijoitusrahaston, joka sijoittaa varansa EU-maiden pörssissä noteerattaviin osakkeisiin.
- 10.6. Hallintoneuvosto nimitti Pekka Jaakkolan OPK:n johtokunnan jäseneksi, teki muutoksia johtokunnan jäsenten vastuualueisiin ja myönsi Tuomas Hinttulalle eron johtokunnan varajäsenyydestä. Päätökset tulivat voimaan 1.7.
- 30.6. Osuuspankki Realum maksoi takaisin loput 708,6 mil-joonaa markkaa alkuaan 1 530 miljoonan markan suu-ruisesta valtion pääomasijoituksesta vuodelta 1992.
- 11.8. Osavuositarkastus: Osuuspankkiryhmän liikevoitto tammi-kesäkuulta oli 1 172 miljoonaa markkaa eli lähes 60 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden vastaavana ajanjaksona.
- 28.9. Valtakunnallinen Osuuspankkiviikko avattiin Varkau-nessa. Viikon teemana oli ”Osuuspankki mukana elämän eri käänteissä”.
- 1.10. Osuuspankkiryhmä avasi uudistetut Internet-palvelunsa. Ensimmäisenä Suomessa pankkiryhmä tarjoaa Internet-asiakkaille heidän oman kiinnostuksensa mukaan räätä-löidyt verkkopalvelut. Osakemerkintöjen tekeminen ja maksaminen Internetin kautta tuli mahdolliseksi.
- 20.10. OPK ja Paikallisosuuspankkiyhdistys tekivät sopimuk-sen Osuuspankkien Vakuusrahaston (OVR) vastuiden jakamisesta ja jäsenpankkien eroamisesta OVR:sta. OPK ja yhdistys sopivat samalla, että OPK tai sen osoittama taho ostaa yhdistyksen jäsenpankkien omista-mat OKOn K-sarjan osakkeet.
- 27.10. Osuuspankkiryhmä julkisti UniCash-palvelun, joka on Euroopan laajuinen kassanhallintapalvelu yrityksille. Palvelu otettiin käyttöön vuoden 1999 alusta.
- 10.11. Osavuositarkastus: Osuuspankkiryhmän liikevoitto tammi-syyskuulta oli 1 644 miljoonaa markkaa eli 68 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin.
- 23.11. Osuuspankkiryhmä julkisti uuden Tuottoasiantuntija-palvelun sijoitusasiakkaille. Sijoitusneuvojat osuuspan-keissa ja Okopankissa käyttävät hyväksi Opstock Oy:n tutkimusaineistoa ja tukiohjelmistoja.
- OP-Rahastoyhtiö Oy ja Opstock Oy toivat markki-noille uuden erikoissijoitusrahaston nimeltä Opstock Finland Index. Rahaston tavoitteena on tarjota sijoitta-jille kotimaisen FOX-osakeindeksin kehitystä vastaava tuotto.

29.12. Valtaosa Osuuspankkiryhmän jäsenpankeista maksoi osuuksiaan OVR:n vastuista. 52 pankkia maksoi osuutensa kokonaan ja erosi rahastosta. Kaikki muutkin jäsenpankit ovat päättäneet maksaa osuutensa ja erota viimeistään vuonna 2004.

OPK ja 51 sen jäsenosuuspankkia ostivat Paikallis-osuuspankkiyhdistyksen jäsenpankkien omistamat OKOn K-sarjan osakkeet 20.10.1998 tehdyn sopimuksen mukaisesti. OPK-konsernin osuus kaikista OKOn osakkeista nousi kaupan johdosta 39,6 prosentista 43,0 prosenttiin ja osuus äänistä 56,9 prosentista 61,8 prosenttiin.

31.12. Osuuspankkien Eläkekassa, Osuuspankkien Eläkesäätiö ja Paikallisosuuspankkiyhdistys tekivät sopimuksen siitä, että yhdistyksen jäsenpankit eroavat kassasta ja säätiöstä. Sopimus vaatii vielä sosiaali- ja terveysministeriön ja työnantajien hyväksynnän.

Vuodenvaihte merkitsi viimeistä kiihkeää vaihetta euron käyttöönotossa. Se sujui ongelmitta, ja toiminta euroissa aloitettiin suunnitellulla tavalla vuoden ensimmäisenä pankkipäivänä 4.1.1999.

Osuuspankki on mukana elämän eri käänteissä, vuorokauden kaikkina aikoina. Osuuspankkiryhmällä oli vuoden 1998 päättyessä 2,1 miljoonaa aktiivista asiakasta, jäsenpankeilla 728 konttoria ja 21 palvelupistettä sekä 666 omaa maksuautomaattia.

Pääjohtajan katsaus

Pääjohtaja Antti Tanskanen

Suomen kansantalous kehittyi vuonna 1998 varsin vakaasti. Kansainväliset talousongelmat eivät hidastaneet merkittävästi tuotannon kasvua, joka varsinkin vuoden alkupuoliskolla jatkui Suomessa voimakkaana. Vuoden loppupuolella vientiteollisuuden tilanne alkoi kuitenkin heiketä. Yhä suurempi osa Suomen kansantalouden kasvusta onkin alkaneena vuonna kotimaisen kysynnän varassa.

Inflaatio pysyi koko vuoden erittäin hitaana. Rahapolitiikkaa hallitsi Emun kolmannen vaiheen läheneminen. Suomen markkinakorot alenivat hieman, mutta kokonaisuudessaan korkokehitys oli varsin rauhallista. Emu-maiden valuuttojen kahdenkeskiset kurssit määriteltiin keväällä, mikä suojasi Suomen valuutta- ja rahamarkkinoita kansainvälisiltä häiriöiltä. Suomi oli vuoden 1998 lopussa monia muita EU-maita valmiimpi talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Sujuva siirtyminen euroon vuodenvaihteessa osoitti myös, että suomalaiset pankit ovat teknisesti Euroopan kärkijoukkoa.

Vakaat olot vahvistivat kansalaisten ja yritysten uskoa tulevaisuuteen, mikä näkyi myös pankkien luotonannon tuntuvana lisäyksenä. Liiketoiminnan laajenemisen, kustannustehokkuuden parantumisen ja luottotappioiden supistumisen ansiosta pankkitoimialan kannattavuus on kohentunut merkittävästi. Pankkien välinen korkokilpailu luotonannossa kiristyi entisestään, mikä jatkuessaan rasittaa kannattavuutta.

Osuuspankkiryhmän liikevoitto kaksinkertaistui edellisestä vuodesta, jolloin se jo oli historiamme paras. Vuoden tulokseen voi olla hyvin tyytyväinen, koska se ei rakentunut kertaluonteisten erien varaan. Tulos syntyi kannattavasta peruspankkitoiminnasta, joka nyt on päässyt kunnolla esiin, kun luottotappiot ovat supistuneet lähelle normaalitasoa. Saa-vuttamassamme tulostasossa ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia alkaneena vuonna, mikäli toimintaympäristö ja kilpailutilanne säilyvät vakaina. Osuuspankkiryhmän kannattavuus ja vakavaraisuus kestävät hyvin niin kotimaisen kuin kansainvälisenkin vertailun.

Hyvä tuloskehitys antoi Osuuspankkiryhmälle mahdollisuuden maksaa takaisin viimeisen erän valtion pääomasijoituksesta vuodelta 1992. Valtaosa ryhmän pankeista maksoi vuoden lopussa myös osuuksiaan Osuuspankkien Vakuusrahaston vastuista. Niiden jakautumisesta Osuuspankkiryhmän ja siitä irtautuneiden pankkien kesken päästiin syksyllä sopimukseen, jonka jälkeen vakuusrahastomaksut eivät enää ole rasittaneet pankkien hintakilpailukykyä. Sitä mukaa kuin pankit maksavat vastuusuutensa, ne eroavat vakuusrahastosta, jonka toiminta loppuu viimeistään vuonna 2004.

Osuuspankkiryhmän juhlavuoteen 2002 ulottuva toimintasuunnitelma, OP-100, hyväksyttiin helmikuussa ja otettiin jokapäiväisen toiminnan perustaksi. Suunnitelmassa olemme

valmistautuneet perinpohjin uuteen pankkimaailmaan. OP-100 lähtee perusasioista: pankkiryhmän toiminta-ajatuksesta, perusarvoista ja eettisistä periaatteista. Ne luovat pohjan liike-toiminnallisille tavoitteille, jotka asetettiin realistisen korkeiksi ja joihin sitoutuminen on jokaisen yksikön ja toimihenkilön oikeus ja velvollisuus.

Osuuspankkiryhmä on päättänyt viettää satavuotisjuhlaansa johtavana suomalaisena pankkina. Menestyminen vaatii, että pystymme tekemään jatkuvasti hyvää tulosta. Sitä kautta syntyy vakavaraisuutta, kilpailukykyä ja voimavaroja, joilla voimme pitää palvelujemme tason toimialan kärjessä – olla ja pysyä edelläkävijänä suomalaisilla pankkimarkkinoilla. Tärkein voimavara menestymisessä on osaava ja uudistumishaluinen henkilöstö, jonka asiantuntemukseen asiakas voi luottaa.

Viime vuoden saavutukset paransivat Osuuspankkiryhmän kilpailukykyä. Meillä on nyt entistä paremmat mahdollisuudet olla täydellä panoksella mukana rahoitustoimialan kilpailussa, johon Emu tuo lisää tiukkuutta ja uusia muotoja. Tärkeä valttikorttimme uuden vuosituhanen kynnykselläkin on jäsenyys. Osuuspankkiryhmän päätösvalta ankkuroituu osuuspankkeihin, joilla on noin 700 000 suomalaista omistajaa. Osuuspankit omistavat ryhmän keskusyhteisön OPK:n. Sen tytäryhtiö ja ryhmän keskuspankki OKO tarjoaa ryhmän

asiakkaille täydet kansainväliset pankkipalvelut yhteistyössä ulkomaisten kumppanien kanssa.

Vuoden tulos ei syntynyt itsestään vaan arkisen aherruksen ja yhteistyön tuloksena. Osuuspankkiryhmä on yli kahden miljoonan suomalaisen ihmisen ja kymmenien tuhansien yritysten ja yhteisöjen raha-asioiden hoitaja. Tuloksemme syntyy pienistä puroista, joissa jokaisen osuuspankkilaisen ja jokaisen asiakkaan panos on merkittävä.

Kiitän kaikkia Osuuspankkiryhmän toimihenkilöitä ja hallintotehtäviin osallistuneita erinomaisesta työsuorituksesta sekä jokaista asiakasta meitä kohtaan osoitetusta luottamuksesta.

Helsingissä 10.2.1999

Antti Tanskanen

Vilkastunut luottojen kysyntä näkyi erityisesti asuntolainoissa. Uusia lainoja myönnettiin noin kolmannes edellisvuotista enemmän. Kertomusvuonna jo lähes joka toiseen Osuuspankkiryhmän myöntämään asuntolainaan liitettiin Luoton Takaisinmaksuturva -vakuutus.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös 1998

Toimintakertomus

Täysi vuosi uudessa muodossa

Vuosi 1998 oli nykymuotoisen Osuuspankkiryhmän ensimmäinen täysi toimintavuosi. Pankkiryhmä aloitti heinäkuussa 1997 uudenlaisen yhteistoiminnan osuuspankkien yhteenliittymänä. Se perustuu edellisenä vuonna voimaan tulleet osuuspankkilain muutokseen. Uusi järjestelmä lisää pankkiryhmän kilpailukykyä ja edistää sopeutumista pankkitoiminnan uusiin vaatimuksiin. Järjestelmä tehostaa pankkiryhmän riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hoitoa ja vahvistaa Osuuspankkiryhmän jäsenosuuspankkien asemaa itsenäisinä paikallispankkeina.

Uusimuotoisen toiminnan alkaessa Osuuspankkiryhmän jäseneksi liittyivät Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO) ja valtaosa osuuspankeista. Vuoden 1997 lopussa jäsenosuuspankkeja oli 249 ja ryhmän ulkopuolelle jääneitä 44. Yksi ulkopuolelle jääneistä liittyi syksyllä 1998 takaisin Osuuspankkiryhmään.

Vuoden 1998 aikana tapahtui kolme fuusiota. Saaren Osuuspankki fuusioitui Parikkalan Seudun Osuuspankkiin ja Mietoisten Osuuspankki Mynämäen Osuuspankkiin. Lisäksi Kiikalan Osuuspankki, Kuusjoen Ylikulman Osuuspankki ja Perttelin Osuuspankki yhtyivät uudeksi Osuuspankki Kantarisaloksi.

Vuoden 1998 lopussa Osuuspankkiryhmään kuului 246 itsenäistä osuuspankkia sekä Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta (OPK) tytäryhtiöineen, joista merkittävin on OKO. Se mukaan luettuna OPK:n jäsenpankkien kokonaismäärä on 247. Jäsenpankit on lueteltu tilinpäätöksen liitetiedossa 45 sivulla 42. Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistellään lisäksi Osuuspankkien Vakuusrahasto, Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö sekä osuuspankkien kuusi suurinta tytäryhtiötä.

Joulukuussa OPK ja osuuspankit kasvattivat omistusoosuuttaan OKOsta ostamalla Paikallisosuuspankkiyhdistyksen jäsenpankeilta niiden omistamat OKOn K-sarjan osakkeet, yhteensä 1 174 620 kappaletta.

Uudet toimintalinjat

OPK:n hallintoneuvosto vahvisti helmikuussa koko Osuuspankkiryhmälle yhteisen strategian ja toimintasuunnitelman, OP-100:n. Se ulottuu vuoteen 2002, jolloin pankkiryhmä täyttää sata vuotta. Strategian keskeisenä tavoitteena on, että Osuuspankkiryhmä on vuonna 2002 johtava vähittäispankki Suomessa. Se on vakavarainen ja voittaa kannattavuudessa ja kustannustehokkuudessa merkittävät kilpailijansa. Korkeatasoinen riskienhallinta takaa vakaan kehityksen. Tietotekniikkasäilytysryhmä on edelläkävijä Suomessa. Ryhmän asema markkinoilla on vahva ja yrityskuva pankeista paras. Sisäisesti Osuuspankkiryhmä on yhtenäinen ja yhteistyökykyinen, ja se muodostaa tiiviin ja ketjumaisen kokonaisuuden.

Ryhmän sisäiseen työnjakoon kuuluu, että asiakasliiketoiminta hajautetaan jäsenpankkien kautta lähelle asiakasta, ja liiketoiminnan tarvitsemat tuki- ja kehittämispalvelut keskittään mahdollisimman laajasti Osuuspankkikeskus-konserniin. Se osuuspankkeja ja niiden asiakkaita palveleva toiminta, joka vaatii pankkistatusta, on keskitetty OKOon ja sen tytäryhtiöihin.

Osuuspankkiryhmän tulos

Liikevoitto 2 346 miljoonaa

Osuuspankkiryhmä teki vuonna 1998 historiansa parhaan tuloksen. Pankkiryhmän liikevoitto oli 2 346 miljoonaa markkaa eli kaksi kertaa niin suuri kuin vuonna 1997. Oman pääoman tuotto nousi 17,8 prosenttiyksikköä 35 prosenttiin ja koko pääoman tuotto 1,1 prosenttiyksikköä 1,7 prosenttiin. Tuottojen suhde kuluihin nousi 1,62:sta 1,77:ään.

Tuloksen parantuminen johtui peruspankkitoiminnan hyvästä kehityksestä. Rahoituskatteen ja muiden tuottojen kasvun osuus tulospäätöksestä oli 57 prosenttia. Luotto- ja takaustappioiden osuus päätöksestä oli aikaisempia vuosia pienempi eli 43 prosenttia. Liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyi kertaluonteisena eränä Osuuspankkiryhmästä irtautuneiden osuuspankkien suorittamaa OVR:n vastuuosuusmaksua 213 miljoonaa markkaa.

Osuuspankkiryhmän tulokset

Milj. mk	1-3	4-6	1998 7-9	9-12	1-12	1997 1-12	Muutos 1-12
Rahoituskate	973	1 004	1 043	1 086	4 107	3 860	247
Palkkiotuotot	363	380	367	446	1 556	1 450	106
Arvopaperi- ja valuuttakaupan nettotuotot	70	49	-18	26	126	121	5
Muut liiketoiminnan tuotot	288	261	230	526	1 306	994	312
Tuotot yhteensä	1 693	1 694	1 624	2 085	7 096	6 425	670
Palkkiokulut	38	37	29	35	139	134	4
Hallintokulut	597	629	577	733	2 536	2 440	96
Poistot ja pysyvien vastaavien arvonalentumiset	80	109	119	205	513	528	-15
Liiketoiminnan muut kulut	201	208	190	222	821	898	-76
Kulut yhteensä	917	984	914	1 195	4 010	4 000	9
Voitto ennen luottotappioita	776	710	709	890	3 086	2 425	661
Luotto- ja takaukset	176	142	191	251	760	1 272	-512
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyistä yhtiöistä	7	17	-48	44	20	9	11
Liikevoitto	607	586	471	682	2 346	1 162	1 184
Tuottojen suhde kuluihin	1,85	1,72	1,78	1,74	1,77	1,62	

Osuuspankkiryhmän velat ja oma pääoma 31.12.

Mrd. mk	1998	1997	Muutos
Verottomat talletukset	74,1	70,6	3,5
Läheverolliset talletukset	4,6	7,3	-2,7
Muut verolliset talletukset	13,9	12,1	1,8
Valuuttatalletukset	0,4	0,8	-0,4
Kotimaiset talletukset	93,0	90,7	2,3
Ulkomaiset talletukset	0,1	0,6	-0,4
Talletukset	93,2	91,3	1,9
Kotimaiset raha- ja pääomamarkkinavelat			
Muut velat yleisölle ja julkisyhteisöille	7,5	4,6	2,9
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16,0	16,1	-0,1
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	0,3	1,7	-1,4
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	3,0	3,4	-0,4
Ulkomaiset raha- ja pääomamarkkinavelat	6,3	5,9	0,3
Raha- ja pääomamarkkinavelat	33,1	31,7	1,4
Siirtovelat ja saadut ennakot	1,2	1,5	-0,3
Muut	3,5	5,3	-1,8
Velat yhteensä	131,0	129,8	1,2
Osa- ja osuuspääoma ja sidotut rahastot	6,6	6,1	0,5
Pääomasijoitukset	-	0,7	-0,7
Vapaat rahastot ja kertynyt tulos	1,2	-0,9	2,1
Oma pääoma	7,8	5,9	1,9
Yhteensä	138,7	135,7	3,1

Osuuspankkiryhmän saamiset ja sijoitukset 31.12.

Mrd. mk	1998	1997	Muutos
Kotimaiset			
Yritykset	26,5	24,1	2,4
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0,3	0,4	-0,1
Julkisyhteisöt	1,3	1,3	0,0
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3,5	3,2	0,3
Kotitaloudet	64,3	59,9	4,4
Kotimainen luotonanto	95,9	88,9	7,0
Leasingkohteet	0,8	0,6	0,2
Ulkomainen luotonanto	0,4	0,4	0,0
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ja leasingkohteet	97,0	89,9	7,1
Kotimaiset raha- ja pääomamarkkinasijoitukset			
Saamiset keskuspankeilta ja luottolaitoksilta	4,7	2,9	1,8
Saamistodistukset			
- vaihtuvat	11,3	14,0	-2,6
- pysyvät	4,5	4,5	0,1
Ulkomaiset raha- ja pääomamarkkinasijoitukset	5,9	8,1	-2,2
Raha- ja pääomamarkkinasijoitukset	26,4	29,4	-3,0
Osakkeet	1,3	1,3	0,0
Kiinteistöomaisuus	9,0	9,7	-0,7
Muu omaisuus	4,9	5,3	-0,4
Yhteensä	138,7	135,7	3,1

Rahoituskate kasvoi runsaat 6 prosenttia edellisvuodesta 4 107 miljoonaan markkaan. Rahoituskatteen suhde keskitaseeseen oli 3 prosenttia eli 0,2 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 1997. Rahoituskatetta kasvattivat järjestämättömien ja nollakorkoisten saatavien supistuminen, varainhankinnan kustannusten aleneminen ja luottokannan kasvu. Korkokuluksi kirjattiin uutena kulueränä talletussuojarahaston kannatusmaksua 93 miljoonaa markkaa. Korkokuluihin sisältyy 20 miljoonaa markkaa tammi-kesäkuulta kertyneitä pääomaisijoituksen korkoja. Uusluotonannon marginaalien supistuminen ei vaikuttanut merkittävästi rahoituskatteeseen.

Palkkiotuotot kasvoivat 7 prosenttia 1 556 miljoonaan markkaan. Palkkiot antolainauksesta, arvopaperitoiminnasta ja vakuutustoiminnasta kasvoivat edellisestä vuodesta. Palkkiot maksuliikenteestä ja takauksista vähenivät. Arvopaperikaupan nettotuotot olivat 73 miljoonaa markkaa eli 4 miljoonaa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Tuotot saamistodistuksista ja korkojohdannaisista olivat 20 miljoonaa ja osakekaupasta 52 miljoonaa markkaa. Valuuttatoiminnan nettotuotot säilyivät edellisen vuoden tasolla ja olivat 53 miljoonaa markkaa.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat lähes kolmanneksen 1 277 miljoonaan markkaan. Tuottoihin sisältyy 96 miljoonaa markkaa eriä, jotka Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksissä on kirjattu satunnaisiin tuottoihin. Vastaavia tuottoja oli vuonna 1997 yhteensä 35 miljoonaa markkaa. Luovutusvoittoja kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista kertyi 90 miljoonaa markkaa eli 24 miljoonaa enemmän kuin vuotta aiemmin. Osuuspankkiryhmästä irtautuneiden osuuspankkien OVR:lle maksamien suoritusten yhteismäärä vuonna 1998 oli 269 miljoonaa markkaa. Vuoden 1997 tulokseen sisältyi irtautuneiden osuuspankkien kannatusmaksusuorituksia 54 miljoonaa markkaa.

Kulut ja arvonalentumiset olivat 4 010 miljoonaa markkaa. Henkilöstökulut kasvoivat runsaan prosentin 1 709 miljoonaan markkaan ja muut hallintokulut lähes 10 prosenttia

828 miljoonaan markkaan. Muissa hallintokuluissa lisääntyivät erityisesti atk-kulut. Suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumispoistojen määrä kasvoi 3 prosenttia. Poistoihin sisältyy kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista tehtyjä arvonalentumispoistoja 201 miljoonaa markkaa. Liiketoiminnan muut kulut supistuivat 76 miljoonaa 821 miljoonaan markkaan. Kuluihin sisältyy luovutustappioita kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ja osuuksista yhteensä 41 miljoonaa markkaa. Erillisyhtiöiden satunnaisiksi kuluiksi kirjattavia eriä sisältyy liiketoiminnan muihin kuluihin 18 miljoonaa markkaa.

Luottotappiot vähenivät 40 prosenttia 760 miljoonaan markkaan. Niihin sisältyy 118 miljoonaa markkaa saamisen vakuutena olleen omaisuuden luovutustappioita ja arvonalentumisia. Haltuun joutuneen omaisuuden myyntivoittoja on kirjattu luottotappioiden vähennykseksi 25 miljoonaa markkaa.

Tuloverojen määrä oli 75 miljoonaa markkaa eli 297 miljoonaa pienempi kuin vuonna 1997. Osuuspankkiryhmään kuuluvien pankkien tuloverot jäivät pankkien maksamien OVR:n vastuuosuusmaksujen johdosta ryhmän tulokseen nähden poikkeuksellisen pieneksi.

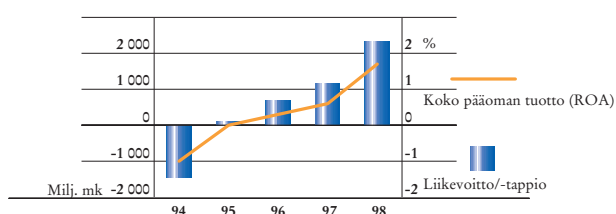
Ryhmän jäsenosuuspankkien, Osuuspankkien Vakuusrahaston ja Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön yhdistelty liikevoitto oli 1 821 miljoonaa markkaa eli 921 miljoonaa markkaa suurempi kuin vuotta aiemmin. Ryhmän 246 jäsenosuuspankista voitollisen liiketuloksen teki 243 pankkia. Etenkin suuret osuuspankit paransivat tulostaan merkittävästi. OPK-konsernin liikevoitto oli 507 miljoonaa markkaa. Vuonna 1997 OPK-konserniin kuuluvien yhteisöjen yhteenlaskettu liikevoitto oli 310 miljoonaa markkaa.

Tase 138,7 miljardia

Osuuspankkiryhmän tase oli 138,7 miljardia markkaa eli 3,1 miljardia suurempi kuin vuoden 1997 lopussa. Tasetta kasvatti

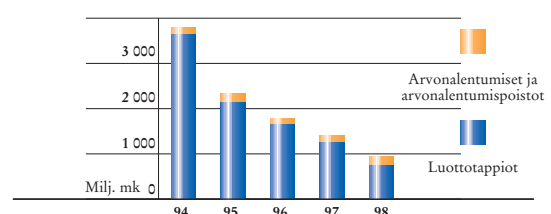
Kuvio 5.

Liikevoitto/-tappio ja koko pääoman tuotto prosentti

Kuvio 6.

Luottotappiot ja arvonalentumiset

luottokannan 7 miljardin markan kasvu. Luottokannan kasvu supisti myös pankkiryhmän sijoituksia raha- ja pääomamarkkinainstrumentteihin.

Saamiset Suomen Pankilta ja luottolaitoksilta olivat vuoden lopussa 8 miljardia markkaa eli 2 miljardia pienemmät kuin edellisen vuoden lopussa. Saamistodistusten määrä supistui 19,1 miljardista 18 miljardiin markkaan. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten määrä oli 8,3 miljardia markkaa. Valtion velkasitoumusten osuus niistä oli 1,9 miljardia, valtion joukkovelkakirjojen osuus 6,2 miljardia ja muiden velkasitoumusten osuus 0,2 miljardia markkaa. Muiden saamistodistusten määrä oli 9,6 miljardia markkaa, josta sijoitustodistusten osuus oli 5,7 miljardia markkaa.

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kasvoivat 7,8 prosenttia 96,3 miljardiin markkaan. Markkaluottokanta kasvoi 6,5 miljardia eli 7,5 prosenttia 93,9 miljardiin markkaan. Kotimaisten valuuttaluottojen määrä kasvoi kolmanneksen 2,1 miljardiin markkaan. Markkinakorkojen laskun ja uusluotonannon marginaalien supistumisen johdosta luottokannan nimellinen korkotuotto aleni vuoden 1998 aikana 0,5 prosenttiyksikköä.

Pankkiryhmän järjestämättömät saatavat vähenivät vuoden 1998 aikana miljardin 1,3 miljardiin markkaan. Nollakorkoisten saatavien määrä oli vuoden lopussa 0,3 miljardia markkaa eli 7 prosenttia pienempi kuin tilinpäätöksessä 1997. Järjestämättömien ja nollakorkoisten saatavien määrä oli vuoden lopussa 1,1 prosenttia taseesta. Vuoden 1997 lopussa suhdelu-ku oli 0,8 prosenttiyksikköä suurempi.

Osakkeiden ja osuuksien yhteenlaskettu tasearvo oli 1,3 miljardia markkaa. Aineellisten hyödykkeiden määrä oli vuoden lopussa 9,6 miljardia markkaa, josta kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien osuus oli 9 miljardia markkaa. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvo oli 2,8 miljardia ja muussa kuin omassa käytössä olevan kiinteistöomaisuuden arvo 6,2 miljardia markkaa.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille olivat vuoden lopussa 100,8 miljardia markkaa eli 4,9 miljardia enemmän kuin vuoden 1997 lopussa. Markkatalletukset kasvoivat 3 prosenttia 92,6 miljardiin markkaan. Valuuttatalletukset vähenivät lähes puoleen eli 0,4 miljardiin markkaan. Markkinakorkojen laskun ja talletusrakenteen muutosten johdosta talletusten keskihinta aleni vuoden aikana noin 0,25 prosenttiyksikköä. Muut velat yleisölle ja julkisyhteisöille olivat 7,7 miljardia markkaa.

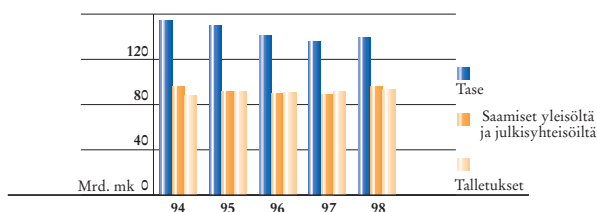
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille supistuivat viidenneksen 2,8 miljardiin markkaan. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla, vähenivät 12,7 prosenttia 6 miljardiin markkaan. Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä oli 16,6 miljardia markkaa.

Pankkiryhmän oma pääoma oli vuoden lopussa 7,8 miljardia markkaa eli lähes kolmanneksen suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Omavaraisuusaste nousi vuoden aikana 3,8:sta 5,6 prosenttiin. Osuuspankkien jäsenten osuuspääomasijoitukset olivat vuoden lopussa 1,9 miljardia markkaa eli 32 prosenttia suuremmat kuin edellisen vuoden lopussa. Pankkiryhmän omaan pääomaan sisältyy OKOn osakepääomasta ja osakeantitilille kirjatusta varoista 0,4 miljardia markkaa, mikä vastaa ryhmän ulkopuolisten osakkaiden omistuosuuksia OKOsta. Kesäkuussa Osuuspankki Realum maksoi takaisin loput 709 miljoonaa markkaa valtion pääomasijoituksesta vuodelta 1992. Poismaksun jälkeen pankkiryhmän omiin pääomiin ei enää sisälly pääomasijoituksia eikä pääomalainoja.

Takausten ja muiden taseen ulkopuolisten sitoumusten määrä kasvoi 12,5 prosenttia 16,5 miljardiin markkaan. Johdannaissopimusten kohde-etuuksien arvo oli vuoden lopussa 191,9 miljardia markkaa. Edellisen vuoden lopussa niiden määrä oli 403,2 miljardia. Eniten vähenivät markkamääräiset korkoterminisopimukset. Osuuspankkiryhmän yksiköistä ainoastaan OKO operoi pankkiryhmän ulkopuolisilla johdannaismarkkinoilla.

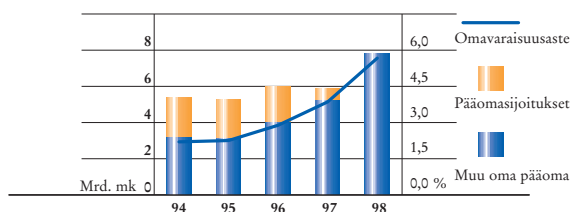
Kuvio 7.

Osuuspankkiryhmän tase

Kuvio 8.

Oma pääoma ja omavaraisuusaste

Vakavaraisuus 12,2 prosenttia

Osuuspankkiryhmän vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 12,2 prosenttia eli 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisen vuoden lopussa. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin eriin nousi 7,9 prosenttiin.

Ensisijaiset omat varat olivat vuoden lopussa 7,2 miljardia markkaa eli 1,9 miljardia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Ensisijaisia omia varoja lisäsivät merkittävästi tilikauden tulos sekä osuuspankkien osuuspääoman kasvu. Toissijaiset omat varat supistuivat 4,8:sta 4,3 miljardiin markkaan.

Riskipainotetut sitoumukset olivat vuoden lopussa 90,7 miljardia markkaa eli 9 prosenttia suuremmat kuin vuoden 1997 lopussa. Sitoumusten määrää kasvatti lähinnä luotonannon kasvu, joka toisaalta kasvatti tasetta ja toisaalta muutti taseen rakennetta enemmän omia varoja sitovaksi.

Vakavaraisuus

Milj. mk	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998
Omat varat			
Ensisijaiset	5 448	5 331	7 195
josta pääomalainat	2 032	709	0
Toissijaiset	4 306	4 797	4 290
Vähennykset	-210	-434	-434
Yhteensä	9 544	9 694	11 052
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät	84 626	83 240	90 741
Vakavaraisuussuhde, %	11,3	11,6	12,2
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	6,4	6,4	7,9

Kiinteistöomaisuus pieneni

Osuuspankkiryhmän kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden lopussa 10,9 miljardia markkaa eli 0,8 miljardia markkaa pienempi kuin vuotta aiemmin. Omassa käytössä ole-

viin kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli 3,1 miljardia markkaa ja muussa kuin omassa käytössä olevaan kiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma 7,8 miljardia markkaa.

Osuuspankkiryhmän suurin kiinteistönomistaja on OKO-konserni, jonka kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,9 miljardia markkaa. Muussa kuin omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus siitä oli 1,1 miljardia markkaa. Osuuspankeista suurimmat kiinteistöomistukset oli Turun Seudun Osuuspankilla, 0,9 miljardia markkaa, Keski-Suomen Osuuspankilla, 0,7 miljardia markkaa, Osuuspankki Realumilla, 0,7 miljardia markkaa sekä Tampereen Seudun Osuuspankilla, 0,4 miljardia markkaa.

Muussa kuin omassa käytössä olevasta kiinteistöomaisuudesta asuntojen ja asuinkiinteistöjen osuus oli 16 prosenttia eli 1,2 miljardia markkaa. Asuntojen ja asuinkiinteistöjen nettotuotto prosentti oli vuoden lopussa 5,3. Asuntokiinteistöistä oli vuokrattuna vuoden lopussa 91 prosenttia. Muussa kuin omassa käytössä oleviin liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 1998 lopussa 5,7 miljardia markkaa. Näiden kohteiden nettotuotto prosentti oli 5,1 ja vuokrausaste lähes 90 prosenttia. Vuokrattavissa olevien kohteiden keskimääräinen nettotuotto oli 5,2 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 4,5 prosenttia.

Osuuspankkiryhmän strategisten linjausten mukaisesti kiinteistöomaisuuteen sitoutuvaa pääomaa pienennetään.

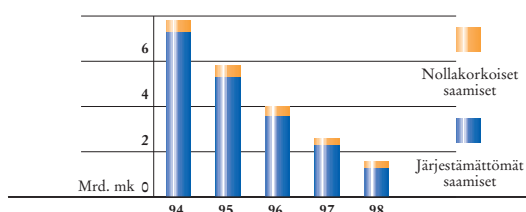
Liiketoiminnan kehitys

Asiakkaat ja jäsenet

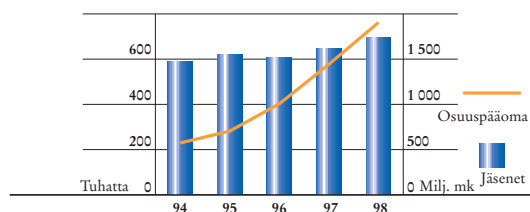
Osuuspankkiryhmällä oli vuoden 1998 päättyessä 2,1 miljoonaa aktiivista asiakasta. Asiakasmäärä kasvoi edellisen vuoden lopusta 24 500. Asiakaskunnan rakenne ei muuttunut merkittävästi vuoden aikana.

Osuuspankeilla oli vuoden 1998 lopussa 695 000 jäsentä. Jäsenmäärä lisääntyi vuoden aikana 47 700. Tavoitteena on saavuttaa miljoonan jäsenen raja vuoteen 2002 mennessä. Vuoden 1998 aikana valmisteltiin uutta omistajajäsenen palvelukoko-

Kuvio 9. Järjestämättömät saamiset

Kuvio 10. Jäsenmäärä ja osuuspääoma

naisuutta, joka lanseerattiin helmikuussa 1999. Tavoitteena on luoda jatkuvasti kehitettävä, vastavuoroisuuteen perustuva järjestelmä, joka antaa omistajajäsenelle taloudellisia etuja ja sitouttaa hänet Osuuspankkiryhmään.

Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat jäsenten osuuspääomasijoituksille korkoa vuodelta 1998 noin 57 miljoonaa markkaa.

Rahoituspalvelut

Asuntolainoilla kysyntää

Osuuspankkiryhmän kotimainen luottokanta oli vuoden 1998 lopussa 96 miljardia markkaa eli 7,9 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Markkinaosuus talletuspankkien markkaluotoista oli 29,9 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 30,8 prosenttia.

Vilkastunut luottojen kysyntä näkyi erityisesti asuntolainoissa. Uusia asuntolainoja myönnettiin noin kolmannes edellisvuotista enemmän. Osuuspankkiryhmän asuntoluottokanta oli 37,2 miljardia markkaa, ja se kasvoi vuoden aikana 11 prosenttia. Pankkien välinen kilpailu asuntolainojen tarjonnassa kiristyi ja marginaalit alenivat selvästi edellisestä vuodesta. Kilpailuun vaikutti myös lainojen leimaveron poistuminen.

Asuntorahoituksen kysyntä painottui entistä enemmän kasvukeskuspaikkakunnille. Tasainen korkokehitys ja alhainen korkotaso salli uusien asuntorahoitustuotteiden, kuten kiinteäkorkoisten asuntolainojen, tuonnin markkinoille. Osuuspankkiryhmä ja YIT-yhtymä kehittivät uuden asuntorahoitustavan, jossa asunnonostaja voi rahoittaa suuren osan asunnon kauppahinnasta asuntoyhtiölle myönnettävällä pitkäaikaisella lainalla.

Osuuspankkiryhmän kulutusluottokanta oli 8,6 miljardia markkaa, ja se kasvoi vuoden aikana 3 prosenttia.

Vuonna 1998 jo lähes joka toiseen Osuuspankkiryhmän myöntämään asuntolainaan ja joka neljanteen kulutusluottoon liitettiin Luoton Takaisinmaksuturva –vakuutus, joka sisältää turvan sairaudesta tai tapaturmasta johtuvan työkyvyttömyyden, työttömyyden tai vakavan sairauden sekä kuoleman ja tapaturmaisen pysyvän haitan varalta.

Huhtikuussa Osuuspankkiryhmä toi ensimmäisenä Pohjoismaissa markkinoille uuden vakuutuksen vakavan sairauden varalta. Se kattaa 11 vakavaa, elämän kulkua oleellisesti muuttavaa sairautta ja tapaturmaisen pysyvän haitan sekä edellä mainituista johtuvan kuolemantapauksen.

Investoinnit kasvattivat yritysluotonantoa

Yritysten investointien lisääntyminen näkyi vilkastuneena luottokysyntänä. Usean vuoden alenevan kehityksen jälkeen markkamääräinen yritysluottokanta kääntyi kasvuun. Vuoden aikana se kasvoi lähes 10 prosenttia ja oli vuoden lopussa 26,5 miljardia markkaa.

Rahoitusyhtiötuotteiden kanta kasvoi vuoden aikana 27 prosenttia 4 miljardiin markkaan. Investointirahoituksen volyymi kasvoi kolmanneksen.

Pankkien välinen kilpailu ja luottojen leimaveron poistuminen kavensivat yritysluottojen marginaaleja. Samalla kilpailu lisäsi luottokannan kiertonopeutta. Markkinatutkimusten mukaan joka kolmas pk-yritys pitää osuuspankkia tai Oko-pankkia pääpankkinaan.

Maatalousluotot kasvuun

Investointien lisääntymisen ansiosta maatalouden luottokanta kääntyi lievään kasvuun vuonna 1998. Osuuspankkiryhmän maa- ja metsätaloudelle myöntämien luottojen määrä oli vuoden lopussa lähes 12 miljardia markkaa. Korkotukilainojen osuus siitä oli 2,5 miljardia markkaa ja valtion varoista välitettyjen lainojen 2,4 miljardia markkaa.

Osuuspankkiryhmän osuus maa- ja metsätalouden pankkirahoituksesta oli 62 prosenttia. Metsänomistajista vajaat 60 prosenttia on tutkimusten mukaan Osuuspankkiryhmän asiakkaana.

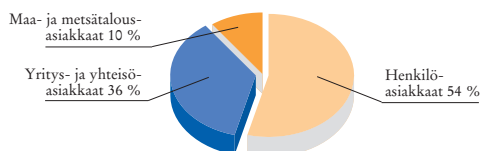
Talletus- ja varallisuudenhoitopalvelut

Osuuspankkiryhmän kotimainen talletuskanta oli vuoden lopussa 93 miljardia markkaa eli 2,6 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Talletusmarkkinoilla kasvu oli hidasta, ja varsinkin alkuvuodesta oli selvästi nähtävissä asiakkaiden kasvava kiinnostus vaihtoehtoisia sijoituspalveluita kohtaan. Vuoden jälkipuoliskolla talletuskasvu kuitenkin kiihtyi. Osuuspankkiryhmän markkinaosuus markkatalletuksista supistui tilikauden aikana 0,5 prosenttiyksikköä 30,4 prosenttiin.

Lähdeverollisten talletusten määrä supistui 37 prosenttia 4,6 miljardiin markkaan. Verottomien talletusten määrä sen sijaan lisääntyi 5 prosenttia 74,1 miljardiin markkaan.

Vakuutussäästämisen kasvu hidastui Suomessa vuoden 1998 aikana usean voimakkaan kasvuvuoden jälkeen. Osuuspankkiryhmällä oli vuoden lopussa noin 50 000 vakuutussijoittaja-asiakasta. Ryhmän henkivakuutusosake-

Kuvio 11. Luotonanto asiakasryhmittäin
31.12.1998

yhtiön vastuuvélka kasvoi vuoden 1998 aikana 3,4 miljardiin markkaan eli 37 prosenttia. Vuodelta 1998 eläkevakuutuksille maksettiin 2,0 prosentin ja säästövakuutuksille 1,1 prosentin asiakashyvitys 4,5 prosentin laskuperustekorón lisäksi.

OP-Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimien sijoitusrahastojen pääoma oli vuoden päättyessä 2,7 miljardia markkaa, mikä on 81 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ryhmän markkinaosuus kasvoi vuoden aikana ja oli tilikauden päättyessä 9,4 prosenttia Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlasketuista pääomista.

Vuoden aikana tuotiin markkinoille kaksi uutta sijoitusrahastoa. OP-Euro Osake –sijoitusrahasto sijoittaa varansa EU-maiden pörseissä noteerattaviin osakkeisiin. Opstock Finland Index –erikoissijoitusrahaston tavoitteena on tarjota sijoittajille kotimaisen FOX-osakeindeksin kehitystä vastaava tuotto. Myös jatkuva rahastosijoittaminen otettiin käyttöön uutena sijoitustuotteena.

Osuuspankkiryhmän sijoitusrahastojen tuottokehitys oli asetettujen kokonaistavoitteiden mukainen ja rahastot menestyivät suomalaisten sijoitusrahastojen välisessä arvonkehitysvertailussa hyvin.

Opstock Omaisuudenhoidon hallinnoimien asiakasvarojen määrä kasvoi yli 40 prosenttia runsaaseen 12 miljardiin markkaan. Hallinnoitavien asiakassalkkujen määrä kasvoi 10 prosenttia.

Raha- ja pääomamarkkinapalvelut

Osuuspankkiryhmä toimii OKOn kautta kotimaisilla rahamarkkinoilla keskeisten markkinainstrumenttien ja korkojohdannaisten markkinaosapuolena. Osuuspankit toimivat rahamarkkinoilla lähinnä sijoittajina. OKOn markkinaosuus valtion viitelainojen kaupankäynnistä nousi vuoden aikana runsaaseen 7 prosenttiin. Asiakaskaupassa sijoitus- ja yritystodistusten sekä valtion velkasitoumusten yhteenlaskettu vaihto oli noin 250 miljardia markkaa.

Osuuspankkiryhmä käy OKOn kautta aktiivisesti kaupaa valuutoilla ja valuuttajohdannaisilla.

Osuuspankkiryhmän investointipankkitoiminta on keskitetty OKO-konserniin kuuluvaan Opstock Oy:öön. OP-100-strategiassa arvopaperitoiminta määriteltiin yhdeksi liike-toiminnan painopistealueeksi. Tämän johdosta on investointipankkitoiminnan ytimeen eli sijoitustutkimukseen panostettu merkittävästi. Sijoitustutkimuksen toiminta perustuu systemaattiseen tapaan tarkastella sijoitusympäristön muutoksia makrotaloudesta omaisuusluokkatasolle ja siitä edelleen toimialoittain yrityksiin. Lähestymistapa on sijoitustutkimuksen, omaisuudenhoidon ja koko pankkiryhmän sijoitusviestinnän perusta.

Opstock Pankkiiriliike välitti vuonna 1998 osakekauppoja 19,3 miljardin markan arvosta. Markkinaosuus Helsingin Pörssin osakevaihdesta oli noin 3 prosenttia ja I-listan vaihdosta 7 prosenttia.

Opstock Oy toimi vuonna 1998 järjestäjänä kaikissa valtionyhtiöiden yksityistämisissä ja viidessä muussa osakemyynissä sekä pääjärjestäjänä kahdessa ostotarjouksessa. Osakemyynneillä hankittiin asiakkaille yli 1,5 miljardin markan pääomat.

Palveluverkko

Osuuspankkiryhmän jäsenpankeilla oli vuoden lopussa 728 konttoria. Lisäksi pankeilla oli 21 lähinnä suurissa kauppakeskuksissa sijaitsevaa palvelupistettä. Konttoreiden määrä väheni vuoden aikana 17:llä, ja palvelupisteiden määrä kasvoi 6:lla.

OKOlla on sivukonttori Tukholmassa ja edustustot Moskovassa, New Yorkissa, Pietarissa ja Tallinnassa. Tukholman sivukonttorin henkilöasiakaspalvelut myytiin toukokuussa ruotsalaiselle SkandiaBankenille, ja konttori keskittyi yritysassiakkaiden palveluun. New Yorkin edustusto on päätetty sulkea vuoden 1999 aikana.

OKO kuuluu osuustoiminnallisten pankkien UNICO-ryhmään, jonka jäsenpankit toimivat kymmenessä Euroopan maassa.

Verkkopalvelujen käyttö kasvaa

Itsepalveluiden käyttö tietokoneen, puhelimen ja automaattien avulla lisääntyi edelleen. Vuonna 1998 itsepalveluiden osuus kaikista asiakkaiden peruspalvelutapahtumista nousi jo 84 prosenttiin.

OP-Puhelinpankista asiakkaat saavat henkilökohtaista puhelinpalvelua toimihenkilöiltä. OP-Puhelinpankin palvelutarjonnan piirissä oli vuodenvaihteessa noin puolet Osuuspankkiryhmän asiakkaista.

Verkkopalvelun sopimusmäärä kasvoi vuoden aikana

noin 50 prosenttia ja ylitti pk-yritysten sopimukset mukaan lukien vuoden lopussa 370 000 kappaleen rajan. GSM-pankkipalvelusopimusten määrä kolminkertaistui vuoden aikana yli 96 000:een.

Päätepalvelujen tapahtumamäärä kasvoi vuoden aikana 70 prosenttia 19 miljoonaan. Internet-palvelukokonaisuus uudistettiin lokakuussa. Kaikille osuuspankeille avattiin omat paikalliset Internet-sivut, ja palvelu muuntuu asiakkaan tarpeen mukaan. Osuuspankkiryhmä otti käyttöön myös osakeantien uusmerkinnät verkkopalvelussaan. Myös maatalousasiakkaille kehitettiin laaja Internet-pohjainen pankkipalvelukokonaisuus ja metsänomistajille erityinen metsäpalvelupaketti.

Osuuspankkiryhmän kauppiasasiakkaiden ja OP-Kotipankki Oyj:n välille avattiin Suomen ensimmäinen extranetyhteys, joka mahdollistaa kulutusluottojen reaaliaikaisen myöntämisen.

Korttimaksamisen suosio kasvoi

Osuuspankkiryhmän korttien kokonaismäärä kasvoi vuoden aikana 5 prosenttia. Kortteja oli vuoden lopussa kaikkiaan 1,7 miljoonaa, josta pankkikorttien osuus oli 52 prosenttia.

Korttimaksujen tapahtumamäärä kasvoi edellisvuodesta 11 prosenttia, ja korttimaksamisen volyymi nousi selvästi kortilla tehtyjä käteisnostoja suuremmaksi. Käteisen nosto kortilla kaupan kassalta vakiinnutti asemansa erityisesti niillä seuduilla, missä ei ole käteisautomaatteja.

Korttiliiketoiminnan kehittämisessä painotettiin erityisesti toimikorttihanketta. Osuuspankkiryhmä on mukana henkilön sähköiseen tunnistautumiseen liittyvissä hankkeissa, joiden tavoitteena on edistää laaja-alaisen toimikorttien markkinoille tuloa lähivuosien aikana.

Osuuspankkiryhmällä oli vuoden lopussa 666 maksuautomaattia eli 11 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Omien automaattien lisänä oli 304 yhteiskäyttöistä maksuautomaattia.

Vuoden aikana asennettiin osuuspankkien ja Okopankin konttoreihin 184 uutta Internet-asiakaspäätettä, joissa Kultaraha-sopimuksen tehnyt asiakas voi hoitaa verkkopohjaisesti pankkipalveluitaan.

Suurten pankkien yhteisesti omistamalla Automatia Pankkiautomaatit Oy:llä oli vuoden lopussa 1 940 Otto-käteisautomaattia. Käteisnostojen määrä Osuuspankkiryhmän korteilla kasvoi vuoden aikana 4 prosenttia.

Uutta maksuliikenteessä

Osuuspankkiryhmä vahvisti edelleen asemaansa suoraveloituksen markkinajohtajana. Pankkiryhmän henkilöasiakkaista noin 17 prosenttia käyttää suoraveloitusta pääasiallisena laskunmaksumuotonaan. Suoraveloitusvaltakirjojen lukumäärä kasvoi vuoden aikana 12 prosenttia.

Yritysten kotimaisen maksuliikkeen volyymi kasvoi talouden kohentumisen myötä. Maksuliikkeen kehittämisen painopistealue oli euroon valmistuminen ja sen myötä kansainvälisen UNICO-yhteistyön tiivistyminen.

Loppuvuodesta julkistettiin yritysasiakkaille tarkoitettu europohjainen UniCash-kassanhallintapalvelu, joka on kehitetty yhteistyössä 7 muun eurooppalaisen pankin kanssa.

Euro ja vuosi 2000

Osuuspankkiryhmä aloitti valmistelut Emun kolmanteen vaiheeseen ja euron käyttöönottoon jo vuonna 1994. Varsinainen Emu-projekti alkoi vuonna 1995. Projektin tavoitteena oli saavuttaa tekninen ja toiminnallinen valmius ennen Emun kolmannen vaiheen alkua sekä toteuttaa muutostyöt koordinoitusti ja mahdollisimman vähin kustannuksin. Liiketoiminnallisena tavoitteena oli hyödyntää Emun ja euron potentiaalin kilpailuetu, vahvistaa Osuuspankkiryhmän kilpailuasemaa ja olla asiantunteva ja aktiivinen euro-osaaja. Emu-projekti jatkuu vuoteen 2002 saakka.

Vuonna 1998 Emu-projektin päätehtäviä olivat tietojärjestelmämuutosten toteutus, testaus ja käyttöönotto sekä osuuspankkien henkilökunnan ja asiakkaiden koulutus ja informointi. Loppuvuoden päätehtäviä olivat toimihenkilöiden toiminnallisten eurovalmiuksien kohentaminen ja vuodenvaihteen euron käyttöönoton valmistelut OPK:ssa. Osuuspankeissa oli 270 euroneuvojaa, jotka toimivat pankkinsa euroasian-tuntijoina, kouluttajina ja yhteyshenkilönä pankin ja OPK:n Emu-projektin välillä.

Osuuspankkiryhmällä oli vuoden 1998 lopussa tekninen ja liiketoiminnallinen valmius siirtyä euroaikaan. Euron käyttöönotto sujui suunnitellulla tavalla ja ilman ongelmia. Valmistelujen etenemistä ovat seuranneet sisäinen tarkastus, tilintarkastajat, Rahoitustarkastus ja Suomen Pankki.

Emu- ja eurovalmistelujen kokonaiskustannukset olivat vuosina 1996-1998 yli 60 miljoonaa markkaa. Osuuspankeissa valmistelukustannukset olivat noin 25 miljoonaa, vähittäispankkitoiminnan tietojärjestelmien muutuskustannukset noin 13 miljoonaa ja tukkupankkitoiminnan tietojärjestelmien muutuskustannukset ja toiminnallisen valmistautumisen kustannukset yhteensä noin 23 miljoonaa markkaa.

Vuoteen 2000 valmistaudutaan

Osuuspankkiryhmä aloitti vuoteen 2000 valmistautumisen jo vuonna 1996. Valmistelut kattavat tietojärjestelmien ja niitä palvelevien teknologiaympäristöjen lisäksi muutkin kuin tietotekniset laitteistot ja niiden V2000-valmiuden varmistamisen.

Vuoden 1998 aikana päätehtävänä oli tarkistaa sovellukset, toteuttaa tarvittavat sovellusmuutokset ja päivittää varusohjelmistot ja laitteistot V2000-valmiuteen. Sovellusmuutokset, jotka on valmistumisen myötä siirretty tuotantoon, ovat valmiit vuoden 1999 helmikuun loppuun mennessä. Korvattavat, uutta toiminnallisuutta sisältävät sovellusratkaisut, ovat valmiina viimeistään syksyllä 1999.

Vuoteen 2000 valmistautumisen kustannukset on arvioitu yhteensä 44 miljoonaksi markaksi. Mukaan ei ole laskettu työasemajärjestelmän uudistusta eikä sellaisia sovellusten kehityshankkeita, joiden ensisijaisena perusteena on ollut asiakaspalvelujen uudistaminen. Samanaikaisesti vuosi 2000 -hankkeen kanssa on toteutettu koko Osuuspankkiryhmän työasema- ja palvelinteknologian sekä tietoliikenneverkkojen uudistushankkeet, joiden käyttöönotto saatiin päätökseen marraskuussa 1998. Uudistusten yhteydessä varmistettiin hyvä perusta koko työasema- ja palvelinympäristön V2000-valmiudelle.

Henkilöstö

Määrä ja rakenne

Osuuspankkiryhmän henkilömäärä oli vuoden 1998 lopussa 8 366 eli 329 henkilöä (3,8 prosenttia) pienempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden aikana ryhmän palveluksessa oli keskimäärin

8 524 henkilöä eli 423 vähemmän kuin vuonna 1997. Osa-aikaisen henkilöstön osuus pieneni 7,4:stä 6,1 prosenttiin.

Henkilöstön rakenne ei muuttunut merkittävästi vuoden aikana. Keski-ikä on 44 vuotta, ja suurin ikäryhmä on 40-44-vuotiaat. Henkilöstöstä on naisia 81 prosenttia. Noin 11 prosentilla henkilöstöstä on korkeakoulututkinto ja 61 prosentilla keskiasteen tutkinto.

Pankkiryhmän palkkakulut olivat yhteensä 1 376 miljoonaa markkaa eli vajaan prosentin suuremmat kuin vuotta aiemmin.

Henkilöstön kehittäminen

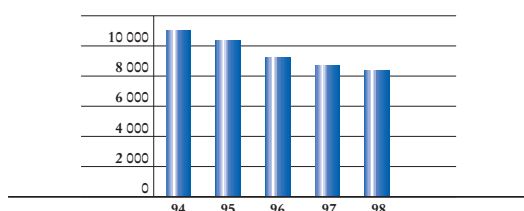
Johtamis- ja yrityskulttuurin sekä henkilöstön osaamisen parantaminen olivat henkilöstön kehittämisen keskeisiä painopistealueita. Osaamisen kehittäminen perustuu jatkuvan oppimisen ja monipuolisen ammatillisen kasvamisen periaatteelle. Kehittämisprosessissa korostuu jokaisen henkilön yksilöllinen vastuu omasta kehityksestään.

Osuuspankkiopiston koulutustoiminnot uudistettiin osaamisen kehittämispalveluiksi ja yhdistettiin liiketoiminnan kehittämisen kanssa uudeksi kehittämispalvelut-osastoksi. Näin turvataan osaamisen kehittämisen strategialähtöisyys.

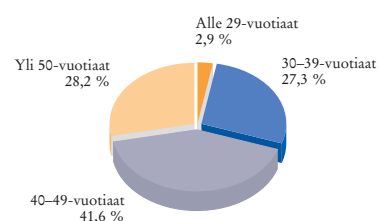
Samassa yhteydessä kehitettiin uusi oppimisympäristö, OP-Akatemia, jonka tavoitteena on parantaa osaltaan pankkiryhmän kilpailukykyä. OP-Akatemia on monimuotoinen kehittämisympäristö, jossa käytetään aktiivisesti modernin tekniikan luomia uusia omaehtoisia kehittämiskeinoja sekä Osuuspankkiryhmän yksiköiden ja ulkopuolisten yhteistyökumppanien koulutuspalveluita. OP-Akatemiassa oppimisen muotoja ovat noin vuoden kestävät tutkinnot mm. johtamisessa, myyntivalmennuksessa ja asiakaspalvelussa sekä pankkiammatillisen osaamisen kehittäminen ja ajankohtaispäivät ja -seminaarit.

Uudenlaisen oppimismuodon aloittivat OP-Akatemian sivut Osuuspankkiryhmän intranet-verkossa. Tämä mahdollistaa itseopiskelun kaikkien pankkiryhmän työasemien välityksellä.

Kuvio 12. Osuuspankkiryhmän henkilöstö

Kuvio 13. Henkilöstön ikäjakauma 31.12. 1998

Eläketurva

Osuuspankkien Eläkekassa (OE) huolehtii Osuuspankkiryhmän henkilöstön lakisääteisestä eläketurvasta ja Osuuspankkien Eläkesäätiö (OES) siihen kuuluvan henkilöstön lisäeläketurvasta. Eläkekassan osakkaina oli vuoden 1998 päättyessä 410 työnantajaa ja jäseninä 9 455 toimihenkilöä. Eläkesäätiöön kuului 383 työnantajaa ja 7 302 toimihenkilöä. Säätiön eläkevastuut oli vuoden lopussa kokonaan katettu.

Eläkelaitosten toimintapiiriin kuuluivat vielä vuonna 1998 myös Paikallisosuuspankkiyhdistykseen kuuluvat työnantajat ja niiden toimihenkilöt. OE ja OES sekä Paikallisosuuspankkiyhdistys tekivät 31.12.1998 sopimuksen yhdistykseen kuuluvien työnantajien eroamisesta Eläkekassan osakkuudesta ja Eläkesäätiöstä. Sopimuksen voimaantulo vaatii vielä sosiaali- ja terveysministeriön ja työnantajien hyväksymisen.

Riskienhallinta

Osuuspankkiryhmän toimintatapa perustuu itsenäiseen ja paikalliseen päätöksentekoon ryhmän kaikissa pankeissa sekä yhteisvastuuseen. OPK ja sen jäsenpankit vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista osuuspankkilain 2a luvussa säädettyllä tavalla. Yhteisvastuu on määritelty myös OPK:n ja sen jäsenosuuspankkien säännöissä sekä OKOn yhtiöjärjestyksessä.

Rahoitustarkastus valvoo Osuuspankkiryhmää konsolidoidusti erityisesti vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja asiakasriskien osalta.

Laissa määritellyn yhteisvastuun johdosta OPK:lle on säädetty velvollisuus antaa jäsenpankeilleen ohjeita niiden maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan turvaamiseksi sekä velvollisuus valvoa niiden toimintaa. Ohjeiden ja valvonnan päätarkoituksena on estää yksittäistä jäsenpankkia ottamasta sen omat voimavarat ylittäviä riskejä, jotka voisivat

vaarantaa jäsenpankin toimintaedellytykset tai heikentää olennaisesti koko pankkiryhmän taloudellista asemaa.

OPK on asettanut rajat ryhmän riskinkantokyvyille sekä tärkeimmille riskilajeille. OPK on myös asettanut jäsenpankeilleen valvontarajat, joiden tarkoitus on estää jäsenpankin oman riskinkantokyvyn ylittävä riskinotto. Valvontarajojen puitteissa jäsenpankit vastaavat itse riskienhallinnastaan ja riskienhallintajärjestelmänsä riittävydestä. Jäsenpankit ovat vahvistaneet omat riskienhallintaohjeensa ja riskirajansa OPK:n antamien malliohjeiden perusteella.

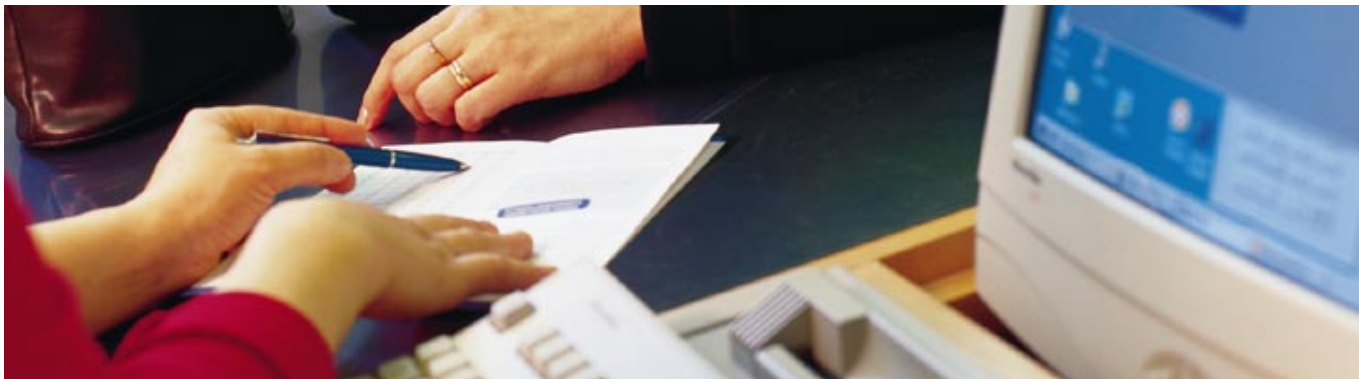
OPK seuraa jäsenpankkien ja OPK-konserniin kuuluvien yksiköiden riskejä ja valvontarajojen noudattamista ja ohjaa niiden toimintaa, jos valvontarajat ylittyvät. OPK:n tarkastustoiminto valvoo OPK:n antamien ja jäsenpankkien omien riskienhallintaohjeiden noudattamista.

Ryhmän toiminnallisten riskien hallinta perustuu riskienhallintaohjeissa asetettuihin vastuujakoihin sekä toimintaohjeissa ja menetelmäkuvauksissa määriteltyihin päätöksentekotapoihin.

Luottoriskit

Luottoriskien hallinnan tarkoitus on minimoida luottotappioiden vaara ennen luottopäätöksen tekoa ja estää tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen siten, että ryhmän tai sen yksiköiden kannattavuus tai vakavaraisuus eivät vaarannu. Luotonannossa noudatetaan vahvistettuja päätöksentekohjeita. Luotonanto perustuu asiakkaan velanhoitokykyyn. Luotoilla tulee yleensä olla turvaavat vakuudet.

Paikallinen ja perusteellinen asiakastuntemus on luottoriskien hallinnan lähtökohta. Asiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskien arvioinnissa käytetään tilinpäätösanalysejä, yritystutkimuksia ja riskiluokitteluja. Tilinpäätösanalysoinnin yhteydessä yritysasiakkaat luokitellaan vastuukyvyltään viiteen luokkaan. Luokkien kehitystä seurataan niin pankki- kuin ryhmätasollakin. Luottoriskien kehitystä kokonaisuutena seu-

rataan säännöllisesti toteutettavilla riskikartoituksilla.

OPK:n luottoriskitoimikunta käsittelee kaikki luotto- ja muut asiakaskokonaisuuden vastuita koskevat päätökset, jossa yksittäisen asiakaskokonaisuuden vastuut ylittävät päätöksen jälkeen pankkiryhmässä 30 miljoonaa markkaa tai 25 prosenttia yksittäisen jäsenpankin omista varoista. 30 miljoonan sääntö ei kuitenkaan koske keskuspankki OKOa.

Riskien tasaamiseksi osuuspankeilla ja Okopankki Oyj:llä on koko pankin luottokantaa pankkitakauksineen koskeva luottokantavakuutus Osuuspankkien Keskinäisessä Vakuutusyhtiössä. Vakuutus on luonteeltaan laillinen takaus, jonka korvausosuus on 60 prosenttia pankin luottotappiosta. Korvauksen enimmäismäärä on 4,8 miljoonaa markkaa yhden asiakaskokonaisuuden aiheuttamaa vahinkoa kohden yhdessä pankissa. Yhden asiakaskokonaisuuden korvausmäärä samasta vahinkotapahtumasta eri pankeille on kuitenkin yhteensä enintään 30 miljoonaa markkaa. Asiakaskokonaisuuden sitoumuksia voi jäädä vakuutuksen ulkopuolelle ehtojen mukaisten maksimimäärien ylittyessä tai liian suurten velanhoitokykyyn tai vakuustilanteeseen liittyvien riskien johdosta. Näiden vakuutuksen ulkopuolelle jääneiden asiakasvastuiden seuranta on osa pankkiryhmän luottoriskien seurantarjestelmää.

Osuuspankkiryhmän ulkomainen riskinotto tapahtuu OKOssa. OKOn johtokunta vahvistaa pankille maalimiitit, jotka perustuvat kansainvälisiin luottokelpoisuusluokituksiin ja pankin omiin analyyseihin valtioiden taloudellisesta ja poliittisesta tilasta. OKOn vuosikertomuksessa on kuvattu yksityiskohtaisemmin pankin luotto- ja muiden riskien hallinnan periaatteita.

Kiinteistöriskit

Osuuspankkiryhmän kiinteistöomistusten määrän ja tuottotason kehitystä seurataan kaksi kertaa vuodessa toteutettavilla kiinteistökartoituksilla. Osuuspankkiryhmän tavoitteena on vähentää kiinteistöomistusten määrää ja parantaa muussa kuin omassa käytössä olevan kiinteistöomaisuuden tuottotasoa.

Vuonna 1998 perustettu kiinteistöriskitoimikunta käsittelee merkittävimmät osuuspankkien kiinteistöhankkeet. Osuuspankeilla tulee olla kiinteistöriskitoimikunnan lupa merkittäviin kiinteistöhankkeisiin. Toimikunta käsittelee jokaisen kiinteistöhankkeen, jossa yksittäisen pankin tai koko pankkiryhmän sitoutuva pääoma on yli 30 miljoonaa markkaa.

Taseriskit

Taseriskien hallinnalla varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden markkinatekijöiden muutokset eivät heikennä olennaisesti ryhmään kuuluvan yksittäisen yhteisön eivätkä Osuuspankkiryhmän kannattavuutta tai vakavaraisuutta.

Yhteisesti tehtyjen linjausten mukaan ryhmässä ei oteta markkinariskejä, jotka vaarantaisivat tuloksen tai vakavaraisuuden. Yksittäinen osuuspankki ei ota valuuttakurssiriskiä eikä harjoita trading-toimintaa markkina- tai johdannaisinstrumenteilla. Keskuspankkipalvelut hoidetaan keskitetysti OKOssa jäsenpankkien ja niiden asiakkaiden tarpeiden mukaan. OKO hoitaa ryhmän maksuvalmiuden, valuuttaposition, pitkäaikaisen varainhankinnan ja kansainväliset pankkisuhteet.

Taseriskeihin sisällytetään rahoitus-, korko-, valuuttakurssi- ja osakeriski. Osuuspankkiryhmässä taseriskitarkasteluun sisällytetään kaikki tase-erät ja taseen ulkopuoliset erät.

Rahoitusriski syntyy saatavien ja velkojen epätasapainoisesta erääntymisrakenteesta tai varainhankinnan liiallisesta keskittymisestä. Rahoitusriskiin sisällytetään myös likviditeetti- eli maksuvalmiusriski. Vuoden 1998 aikana Osuuspankkiryhmän kassavarantokelpoiset varat ylittivät laissa määritellyn vähimmäismäärän vajaalla 5 miljardilla markalla. Vuoden lopussa kassavarantovarot olivat 18,6 miljardia markkaa.

Korkoriski on määritelty markkinakorkojen muutosten vaikutukseksi pankin tulokseen ja positioiden markkina-arvoihin sekä sitä kautta kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen. Korkoriskin mittarina ryhmässä käytetään markkinakoron yhden prosenttiyksikön nousun vaikutusta valuutoittaisten riskipositioiden yhteenlaskettuun nykyarvoon. Tällä mittarilla mitattuna ryhmän korkoriski oli vuoden lopussa -108 miljoonaa markkaa ja vuoden aikana keskimäärinkin matalalla -150 miljoonan markan tasolla. Keskusyhteisö on asettanut jäsenpankkikohtaisen valvontarajan käytetyn korkoriskimittarin ja omien varojen suhteelle. Lisäksi ryhmän tukku- ja keskuspankkitoimintaa harjoittavassa OKOssa korkoriskiä mitataan historialliseen simulaatioon perustuvalla Value at Risk -menetelmällä.

Valuuttakurssiriskiksi katsotaan valuuttakurssimuutosten aiheuttama kannattavuutta tai vakavaraisuutta heikentävä tulos- tai markkina-arvon muutosvaikutus. Valuuttakurssiriskin mittarina käytetään kokonaisnettovaluuttaposition sekä valuuttakohtaisten nettopositioiden suuruutta, joille on asetettu valvontarajat suhteessa omiin varoihin. Yksittäisen osuuspankin valuuttaposition rajoittuu matkavaluuttakassaan. OKO-konsernin nettovaluuttaposition oli vuoden lopussa 37 miljoonaa markkaa ja vuoden aikana keskimäärin 16 miljoonaa markkaa. OKOssa valuuttakurssiriskiä mitataan myös historialliseen simulaatioon perustuvalla VaR-menetelmällä.

Osakeriskillä tarkoitetaan jäsenyhteisön omistamien julkisesti noteerattavien osakkeiden, rahasto-osuuksien ja muiden niihin verrattavien instrumenttien samoin kuin niitä koskevien johdannaisten markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulospai-

kutusta tai arvonmuutosta. Riskin mittarina käytetään edellä mainittujen julkisesti noteerattavien arvopapereiden arvoa ja sen suhdetta omiin varoihin. Tälle mittarille keskusyhteisö on asettanut pankkitasoiset valvontarajat. Pankkiryhmän osakeriski on pieni. Vuoden lopussa ryhmään kuuluvien yhteisöjen omistamien julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien yhteenlaskettu kirjanpitoarvo oli 503 miljoonaa markkaa, josta OKOn A-sarjan osakkeiden osuus oli 108 miljoonaa markkaa. Pankkiryhmän vaihtuviin vastaaviin luettuihin osakkeisiin sisältyi kirjaamatonta arvonnousua yhteensä 66 miljoonaa markkaa.

Osuuspankkien Vakuusrahasto

Osuuspankkien Vakuusrahasto (OVR) muuttui vuoden lopussa voimaan tulneiden luottolaitostoinnasta annetun lain muutosten jälkeen vapaaehtoiseksi vakuusrahastoksi. Loka-kuussa 1998 OPK, Osuuspankkiryhmästä irtautuneiden osuuspankkien muodostama Paikallisosuuspankkiyhdistys sekä OVR sopivat rahaston vastuiden jakamisesta, periaatteista, joiden mukaan pankki voi erota rahaston jäsenyydestä, sekä rahaston sulkemisesta. OVR:n jäsenten on suoritettava osuutensa rahaston vastuista sen kanssa sovitun aikataulun mukaisesti, kuitenkin viimeistään vuoden 2004 loppuun mennessä. Ero tulee voimaan vastuuosuuden suorittamisen jälkeen.

Kaikki OVR:n jäsenpankit päättivät lain muutoksen jälkeen erota OVR:sta ja maksaa osuutensa vastuista OVR:n kanssa sopimallaan tavalla. OVR:n nettovastuut olivat sopimusta tehtäessä 4 200 miljoonaa markkaa, josta Osuuspankkiryhmään kuuluvien pankkien osuus oli 3 948 miljoonaa markkaa. OVR:n jäsenpankit maksoivat vuoden 1998 lopussa osuudestaan 1 924 miljoonaa markkaa. Vuoden 1998 lopussa 90 pankkia ja vuoden 1999 alussa 89 pankkia maksoi osuutensa vastuista ja erosi OVR:n jäsenyydestä. Vuoden 1999 lopussa enää 72 pankkia on rahaston jäsenenä.

Vuoden 1998 jälkeen OVR ei enää tee uusia tukipäätöksiä, mutta hoitaa aiempiin päätöksiin perustuvat vastuunsa. Niitä ovat mm. vastuu Osuuspankki Realumin alasajosta ja osuuspankkien puolesta annetut takaukset. Vuoden 1999 alusta lukien OVR ei enää peri kannatusmaksuja. OVR puretaan sen jälkeen, kun kaikki vastuut on hoidettu. OPK vastaa OVR:n purkamisesta johtuvasta yli- tai alijäämästä.

Vuoden 1998 aikana OVR peri jäsenpankeilta kannatusmaksua 0,5 prosenttia niiden vuoden 1997 taseiden yhteismäärästä eli 845 miljoonaa markkaa. Vuoden 1998 lopussa OVR:n jäsenet kattoivat vastuuosuuksiaan yhteensä 1 924 miljoonaa markkaa. OVR myönsi vuoden aikana jäsenilleen avustuksia yhteensä 1 673 miljoonaa markkaa, josta 1 661 miljoonaa markkaa Osuuspankki Realumille. Yhteensä 12 miljoonan markan avustukset liittyivät jo ennen vuotta 1998 päätettyihin fuusioihin. Lisäksi OVR maksoi antamiensa takausten perusteella jäsenpankkien puolesta 65 miljoonaa markkaa pääomasijoitusten korkoja ja antoi Osuuspankki Realumille akordeja pankin liikkeeseen laskemista pääomasijoituksista yhteensä 937 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1999 näkymät

Vuonna 1998 Osuuspankkiryhmä kaksinkertaisti edellisvuotisen ennätystuloksen. Vuoden 1998 tulos perustui rahoituskatteen ja muiden peruspankkitoiminnan tuottojen myönteiseen kehitykseen sekä luottotappioiden supistumiseen.

Hintakilpailun kiristyessä rahoituskatteen ja muiden pankkitoiminnan tuottojen ei odoteta kasvavan yhtä paljon kuin vuonna 1998. Luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalentumisten ennakoidaan supistuvan edelleen. Osuuspankkiryhmän liikevoiton tasossa ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia kuluvana vuonna. Arvio perustuu siihen, että kansantalouden kehitys jatkuu myönteisenä eikä merkittäviä markkinahäiriöitä esiinny.

Itsepalveluiden käyttö tietokoneen, puhelimen ja automaattien avulla lisääntyi edelleen. Itsepalveluiden osuus kaikista asiakkaiden peruspalvelutapahtumista nousi 84 prosenttiin. Osuuspankkiryhmä avasi ensimmäisenä Suomessa Internet-asiakkailleen heidän oman kiinnostuksensa mukaan räätälöidyt verkkopalvelut.

Tilinpäätösperiaatteet

Osuuspankkiryhmä ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia tai luottolaitostoinnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OPK:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kirjanpitolaissa tarkoitettua määräämisvaltaa. Pankkiryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä. Osuuspankkiryhmän omat pääomat muodostuvat viime kädessä osuuspankkien jäsenten osuuspääomasijoituksista sekä Osuuspankkiryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOon.

Pankkiryhmän tilinpäätös ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua täydellistä konsernitilinpäätöstä. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin luottolaitoksen konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Tilinpäätös sisältää (yhdistellyn) tuloslaskelman, taseen, niiden liitteenä annettavat tiedot sekä toimintakertomuksen. Tilinpäätökseen sisältyy myös tuloslaskelma ja tase edelliseltä vuodelta.

OPK:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten ja hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OPK antaa jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta.

OPK:n tilintarkastajat tarkastavat, noudattaen soveltuvin osin luottolaitostoinnasta annetun lain säännöksiä, tilinpäätöksen. Tilintarkastajat laativat tilinpäätöksestä erillisen tilintarkastuskertomuksen. Osuuspankkiryhmän tilinpäätös annetaan tiedoksi OPK:n varsinaiselle osuuskuntakokoukselle.

Noudatettavat säännökset

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös yhdistellään noudattaen osuuspankkilain 2 luvun säännöksiä ja Rahoitustarkastuksen määräyksiä. Tilinpäätöksen yhdistelyssä otetaan huomioon soveltuvin osin myös luottolaitostoinnasta annetun lain 4 luvun säännökset, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antama päätös, kirjanpitolaain säännökset luottolaitostoinnasta annetun lain 30 §:ssä mainituin poikkeuksin sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeet.

Osuuspankkiryhmään kuuluvat luotto- ja rahoituslaitokset, rahastoyhtiöt sekä sijoituspalveluyritykset laativat tilinpäätöksensä yhtiöitä koskevien yleisten säännösten ja määräysten sekä OPK:n antamien ohjeiden mukaisesti.

Tilinpäätöksen laajuus ja konsolidointi

Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistellään rivi-riviltä OPK:n, sen jäsenosuuspankkien, Osuuspankkien Vakuusrahaston, Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön sekä edellä mainittujen yhteisöjen tai niiden yhteisessä määräysvallassa olevien luotto- ja rahoituslaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja palveluyritysten tilinpäätökset. Muiden määräysvallassa olevien yhtiöiden samoin kuin osakkuusyhtiöiden tilinpäätökset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Osuuspankkiryhmään kuuluvan yhteisön tai yhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevat yhtiöt voidaan jättää tilinpäätöksen ulkopuolelle, jos yhtiön taseen loppusumma on vähemmän kuin 10 miljoonaa euroa ja jos poisjättämisellä ei ole vaikutusta riittävän kuvan antamiseen pankkiryhmän toiminnan tuloksesta tai taloudellisesta asemasta.

Liitetiedossa 45 on tehty selko ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä sekä jäsenluottolaitosten konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen, mutta pankkiryhmän tilinpäätöksen ulkopuolelle rajattujen yhtiöiden yhteenlasketusta vaikutuksesta.

Rivi-riviltä yhdisteltävissä yhtiöissä pankkiryhmän sisäinen omistus vähennetään hankintamenomenetelmällä hankintahetken omia pääomia vastaan. Verovelalla vähennettyä osuutta kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista ei ole luettu omiin pääomiin, jos osakkeiden hankinta on tapahtunut ennen vuotta 1998. Hankintahetken oman pääoman määrän ylittävä tai alittava (1.1.1998 alkaen omistuosuutta vastaava) osuus hankintamenosta on esitetty konsernitaseessa konserniliikearvona tai konsernireservinä siltä osin kuin sitä ole voitu kohdistaa muiden tase-erien lisäykseksi tai vähennykseksi. Ennen vuotta 1998 kirjattu konserniliikearvo ja -reservi poistetaan vuotuisin tasapoistoin enintään 10 vuodessa ja vuodesta 1998 lähtien enintään 5 vuodessa. Tase-eriin kohdistetut konserniaktiivat ja -passiivat poistetaan tase-erää koskevien yleisten poistoperiaatteiden mukaisesti.

Pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen omistamat OKOn osakkeet on eliminoitu hankintamenomenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta OKOn osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta OKOn edellisten tilikausien tulosta vastaan.

Pankkiryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako, luovutusvoitot ja -tappiot OKOn osak-

keista sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu. Arvonkorotus, joka on purettu pankkiryhmään kuuluvan yhteisön kirjanpidossa tämän luovutettua arvonkorotuksen kohteena olevan omaisuuden toiselle pankkiryhmään kuuluvalla yhteisölle, on palautettu Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksessä siltä osin kuin arvonkorotuksen edellytykset ovat edelleen voimassa.

Erillistilinpäätöksissä esitetty kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset sekä niiden muutokset on jaettu taseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tuloslaskelmassa tilikauden tulokseen ja laskennallisen verovelan muutokseen. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön tilinpäätöksen osoittamat vakuutustekniset varaukset on käsitelty ryhmän tilinpäätöksessä vapaaehtoisten varausten tavoin.

Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu ja ne on esitetty omana eränään tuloslaskelmassa ja taseessa. Vähemmistön osuutta määriteltäessä ovat OPK:n jäsenosuuspankit ja OKO muodostaneet laskentateknisen emoyhtiön. Osuuspankkien Vakuusrahaston tuloksesta ja omasta pääomasta on vähemmistölle erotettu osuus, joka vastaa Osuuspankkiryhmän ulkopuolisten osuuspankkien osuutta vakuusrahaston kattamattomista vastuista tilikauden lopussa.

Pääomaosuusmenetelmässä Osuuspankkiryhmän tuloslaskelmassa on omana eränään esitetty ryhmän omistuosuuden mukainen osuus tytär- tai osakkuusyrityksen tilikauden voitosta tai tappiosta, jota on oikaistu poistoeron ja vapaaehtoisten varausten sekä niistä aiheutuneen laskennallisen verovelan muutoksella. Konsernitaseessa yritysten osakkeiden hankintamenoa sekä edellisten tilikausien ja kuluven tilikauden tulosta on oikaistu hankinnan jälkeisellä omistuosuuden mukaisella nettovarallisuuden muutoksella.

Pankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistelty kiinteistöyhtiö on voinut jättää suunnitelman mukaiset poistot kirjaamatta erillistilinpäätöksessään. Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksessä näiden yhtiöiden poistot on oikaistu pankkiryhmässä noudatettavien periaatteiden mukaisiksi.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Euroalueen kansallisten valuuttojen määräiset tase-erät ja taseen ulkopuoliset erät on muutettu Suomen markkoiksi käyttäen Euroopan keskuspankin 31.12.1998 ilmoittamia kiinteitä kursseja. Muut ulkomaan rahan määräiset erät sekä ulkomaisen tytäryhtiöiden ja OKOn ulkomaisen sivukonttorin tilin-

päätöstiedot on muutettu Suomen markkoiksi käyttäen valuuttojen tilinpäätöspäivän keskikursseja. Arvostuksessa syntyneet kurssierot sisältyvät tuloslaskelmassa valuuttatoiminnan nettotuottoihin.

Saamiset ja velat

Saamiset ja velat on merkitty taseeseen arvoon, mikä niistä on hankintahetkellä maksettu tai saatu. Saamisen hankintamenon ja nimellisarvon välinen erotus on jaksotettu korkotuottoihin ja saamisen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi saamisen juoksuaikana. Velasta saadun määrän ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkokuluihin ja velan hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi velan juoksuaikana.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvina arvopapereina on käsitelty saamistodistuksia sekä osakkeita ja osuuksia, joilla käydään kauppaa sekä arvopapereita, jotka on hankittu rahoitusylijäämien sijoittamiseksi ja jotka on tarkoitus pitää omistuksessa toistaiseksi sekä pitkäaikaiset osakesijoitukset. Vaihtuviin vastaaviin kuuluvia saamistodistuksia sisältyy taseen eriin "Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset" ja "Saamistodistukset".

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit on arvostettu hankintamenoon tai sitä alemman tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutushintaan. Saamistodistusten todennäköisenä luovutushintana on pidetty siitä saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattua nykyarvoa. Julkisesti noteerattujen osakkeiden todennäköisenä luovutushintana on pidetty vuoden viimeistä kaupantekokurssia. Muiden kuin julkisesti noteerattujen osakkeiden ja osuuksien todennäköisenä luovutushintana on pidetty kirjanpitoarvoa tai sitä alemmaa arvioitua luovutushintaa.

Vaihtuviin vastaaviin merkittyjen arvopapereiden luovutusvoitot ja -tappiot sekä niiden arvonalentumiset ja arvonalentumisten peruutukset on kirjattu arvopaperikaupan nettotuottoihin. Saamistodistuksen hankintamenon ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkotuottoihin.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit, joilla käydään kauppaa, arvostetaan luottolaitostoinnasta annettuun lakiin sisältyvän siirtymäsäännöksen perusteella markkinaarvoon ensimmäisen kerran tilikautena 1999.

Pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit

Pysyviin vastaaviin kuuluvina arvopapereina on käsitelty saamistodistuksia, jotka on tarkoitettu pidettäväksi eräpäivään saakka, tytär- ja omistusyhteisyritysten osakkeita ja osuuksia sekä muita osakkeita ja osuuksia, joiden omistus on tarpeellinen pankkiryhmän tarvitsemien palvelujen hankkimiseksi. Pysyviin vastaaviin kuuluvia saamistodistuksia sisältyy taseen eriin "Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset" ja "Saamistodistukset".

Pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit on esitetty hankintamenon määräisenä. Jos tällaisen arvopaperin todennäköinen luovutushinta oli tilikauden päättyessä hankintamenoa pysyvästi alempi, on erotus kirjattu tuloslaskelman erään "Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset". Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi. Saamistodistuksen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkotuottoihin.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta on merkitty taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan välinen erotus on jaksotettu korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta on kirjattu velaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus on jaksotettu korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuksin myydyt arvopaperit on sisällytetty alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet ja suunnitelman mukaiset poistot

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tasearvona on suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla lisäpoistoilla vähennetty hankintameno. Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus sisältyy Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksissä taseen tilinpäätössirtojen kertymän erään "Poistoero". Mikäli kiinteistön tai kiinteistöyhteisön osakkeiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi kirjanpitoarvoa alempi, on erotus kir-

jattu kuluksi tuloslaskelman erään "Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä". Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi.

Rakennusten ja muiden kuluviin aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Pankkiryhmän poistoperiaatteiden mukaisesti rakennusten hankintameno poistetaan käyttötarkoituksesta ja rakennusmateriaalista riippuen 30-40 vuodessa, koneet ja kalusto, atk-laitteistot, tietokoneohjelmat sekä autot poistetaan 3-6 vuodessa ja muut aineelliset ja aineettomat hyödykkeet 5-10 vuodessa. Leasing-kohteet poistetaan annuiteettimenetelmän mukaisesti. Käytettynä hankituille aineellisille hyödykkeille voidaan määritellä yksilöllinen poistoaika. Kulumattomista aineellisista hyödykkeistä ja arvонkorotuksista ei tehdä poistoja.

Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien arvostusperiaatteet ja -menetelmät

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, metsä- ja vesialueet on merkitty taseeseen hankintahintaan tai, mikäli niiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi hankintamenoa alhaisempi, todennäköiseen luovutushintaan. Rakennukset on merkitty taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla oikaistuun hankintahintaan tai, mikäli niiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi oikaistua hankintamenoa alhaisempi, todennäköiseen luovutushintaan.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden tasearvoa määritettäessä on otettu lähtökohdaksi hyödykkeen arvo suhteessa varsinaisen liiketoiminnan tulo-odotuksiin. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan kiinteistöt, jotka ovat pankkiryhmään kuuluvan yhteisön omassa käytössä konttori-, varasto- tai muuna tilana taikka sen henkilökunnan käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan.

Muussa kuin omassa käytössä olevat liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöt on arvioitu pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Maa-, vesi- ja metsäalueet sekä asunnot ja asuinkiinteistöt on arvioitu pääasiassa kauppaa-arvomenetelmällä.

Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvonalentumiset on kirjattu kuluksi tuloslaskelman erään "Poistot

ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä". Arvonalentumisten kirjaamisessa on sovellettu arvonalentumisten pysyvyyttä ja olennaisuutta koskevia kriteerejä.

Arvonkorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonmääritysmenetelmät

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhtiöiden osakkeisiin ja osuuksiin sekä poikkeuksellisesti myös pysyviin vastaaviin kuuluviin osakkeisiin ja osuuksiin, joiden arvo on pysyvästi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi. Arvonkorotusten kohteena ovat maa-alueet ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet arvioitetaan kiinteistönvälittäjällä.

Johdannaisopimukset

Saamisten ja pysyviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten sekä velkojen suojaamiseksi tehdyistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja maksettujen korkojen erotus on kirjattu korkoihin. Tilinpäätöksessä näiden koronvaihtosopimusten siirtyvät korot on merkitty siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin. Muista koronvaihtosopimuksista saatujen ja maksettujen korkojen erotus on merkitty arvopaperikaupan nettotuottoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin.

Suojaavien johdannaisopimusten arvonmuutokset on käsitelty tuloslaskelmassa samalla tavalla kuin suojattavan tase-erän vastakkaismerkkinen arvonmuutos. Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen korko-, valuutta- ja osakejohdannaisten tuotot, kulut ja arvonmuutokset on kirjattu tuloslaskelman erään "Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan netto-tuotot". Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyistä johdannaisopimuksista taseeseen merkityt erät on kirjattu muihin varoihin tai muihin velkoihin.

Järjestämättömät saamiset

Saamisen koko pääoma on merkitty järjestämättömäksi, kun sen korko, pääoma tai sen osa on ollut erääntyneenä ja maksamattomana 90 päivää. Saamiset konkurssiin asetetuilta yrityksiltä on merkitty järjestämättömiksi viimeistään konkurssiin asettamispäivänä. Annettuun takaukseen perustuva saaminen on merkitty järjestämättömäksi, kun takaukseen perustuva maksu on suoritettu. Järjestämättömistä saamisista jaksotetut suoriteperusteiset korot on peruutettu, kun saaminen on merkitty järjestämättömäksi.

Luotto- ja takaustappiot

Luotto- ja takaustappioiksi on kirjattu saamisten ja takausvastuiden lopullisiksi todetut menetykset ja todennäköiset arvonalentumiset sekä asiakkaan rahoittamisesta saamisen sijaan hankitun omaisuuden arvonalentumiset ja luovutustappiot. Arvonalentumiset on kirjattu kohdistettuina luottotappiovarauksina, kun on käynyt ilmeiseksi, ettei saamisesta saada suoritusta, tai siltä osin kuin vakuuksista ei odoteta saatavan saamista vastaavaa suoritusta.

Luottotappiota kirjattaessa saamisen vakuutena oleva omaisuus on arvostettu määrään, joka omaisuudesta sitä luovutettaessa odotetaan saatavan.

Luottotappioiden vähennyksiksi on merkitty perityksi saadut, aikaisempina vuosina luottotappioihin sisällytetyt erät, saadut vakuutuskorvaukset, asiakkaan rahoittamisesta saamisen sijaan hankitun omaisuuden luovutusvoitot ja kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset.

Pakolliset varaukset

Pakollisena varauksena on kirjattu varaus sellaisia laadultaan yksilöitävissä olevia vastaisia menoja ja menetyksiä varten, joiden syntyminen on todennäköistä tai varmaa, mutta joiden määrä ja toteutumisajankohta on vielä epävarma. Kohdistettuja luottotappiovarauksia tai muita vastaavia yksilöityjen taseerien arvostukseen liittyviä erä ei kirjata pakollisiin varauksiin, vaan sen tase-erän vähennykseksi, johon kyseinen luotto tai muu omaisuuserä on kirjattu.

Verot

Verot on merkitty tuloslaskelmaan verotettavan tulon perusteella laskettuna. Lisäksi tuloveroissa on esitetty laskennallisen verovelan muutos.

Muutokset tuloslaskelman ja taseen esittämistavassa

Osuuspankkiryhmän tuloslaskelma ja tase on esitetty Rahoitustarkastuksen 8.12.1998 voimaan tulleen määräyksen mukaisesti. Keskeiset muutokset aikaisempaan esittämistapaan verrattuna ovat seuraavat:

Tuloslaskelmassa vaihtuviin vastaaviin kuuluvan arvopaperin suojaamiseksi tai muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyistä koron- ja valuutanvaihtosopimuksista saatavien ja suoritettavien korkojen erotus kirjataan arvopaperikaupan nettotuottoihin. Aiempien määräysten mukaan nämä korot kirjattiin korkotuotoiksi tai niiden oikaisuksi. Vastaerä kirjataan siirtosaamisten ja siirtovelkojen sijasta taseen eriin "Muut varat" ja "Muut velat".

Kiinteistöyhteisöjen osakkeista tehty arvonalentumispoistot kirjataan tuloslaskelman erään "Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä". Aiemmin nämä arvonalentumiset kirjattiin erään "Muiden kuin luovutettavaksi tarkoitettujen arvopapereiden arvonalennukset", jonka nimi uudessa tuloslaskelmakaavassa on "Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset".

Yksittäisten yhtiöiden erillistilinpäätöksissä poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on kirjattu taseen erään "Tilinpäätössiirtojen kertymä" ja niiden muutokset tuloslaskelman erään "Tilinpäätössiirrot". Osuuspankkiryhmän taseessa tilinpäätössiirtojen kertymä on jaettu omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tuloslaskelmassa tilikauden tulokseen ja laskennallisen verovelan muutokseen. Aiemman käytännön mukaan tuloslaskelmaan merkittiin omana eränä tilinpäätös-

siirtojen muutos, ja taseen vapaassa omassa pääomassa oli omana eränä vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus.

Taseessa on saamistodistukset jaettu eriin "Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset" ja "Saamistodistukset". Keskuspankkirahoitukseen oikeuttaviin saamistodistuksiin on merkitty saamistodistukset, jotka keskuspankki hyväksyy muun kuin päivän sisäisen keskuspankkirahoituksen vakuudeksi. Erään sisällytetään Suomen valtion markkamääräiset velkasitoumukset ja joukkovelkakirjalainat sekä omaisuudenhoito-yhtiö Arsenalin velkasitoumukset, joiden alkuperäinen juoksuaika on enintään 12 kuukautta.

Taseen oman pääoman erään "Ylikurssirahasto" on merkitty 1.9.1997 jälkeisistä osakeanneista kertynyt osakkeiden nimellisarvon ylittävä merkintähinnan osuus. Aiemmin emisiovoitot kirjattiin vararahastoon. Erän "Ylikurssirahasto" lisäykseksi tai vähennykseksi on merkitty myös OKOn osakkeista kertyneet luovutusvoitot ja -tappiot.

Muut lukujen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat seikat

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös laadittiin ensimmäisen kerran tilikaudelta 1997. Vuotta 1997 edeltävät tilinpäätökset on laadittu silloin voimassa olleiden laskentaperiaatteiden mukaisesti. Vuotta 1997 edeltävää aikaa kuvaavat luvut eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia vuosien 1997 ja 1998 lukujen kanssa.

Ryhmän rakenteessa ei tapahtunut vuoden 1998 aikana merkittäviä muutoksia, jotka vaikuttaisivat tuloslaskelma- ja tase-erien vertailukelpoisuuteen.

Osuuspankkiryhmän tuloslaskelma

Milj. mk	1.1.-31.12.1998			1.1.-31.12.1997		
Korkotuotot	7 067			7 215		
Korkokulut	2 960			3 355		
Rahoituskate	4 107			3 860		
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	29			33		
Palkkiotuotot	1 556			1 450		
Palkkiokulut	139			134		
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot						
Arvopaperikaupan nettotuotot	73			69		
Valuuttatoiminnan nettotuotot	53 126			52 121		
Liiketoiminnan muut tuotot	1 277			961		
Hallintokulut						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	1 376			1 366		
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	224			210		
Muut henkilösivukulut	108	332	1 709	111	320	1 686
Muut hallintokulut	828 2 536			754 2 440		
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	514			502		
Liiketoiminnan muut kulut	821			898		
Luotto- ja takaustappiot	760			1 272		
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	-1			26		
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta	20			9		
Liikevoitto	2 346			1 162		
Satunnaiset erät	-			-		
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	2 346			1 162		
Tuloverot						
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	76			336		
Laskennallisen verovelan muutos	-2	75		35	372	
Vähemmistön osuus tilikauden voitosta tai tappiosta	1			5		
Tilikauden voitto	2 270			785		

Osuuspankkiryhmän tase

VASTAAVAA	31.12.1998		31.12.1997	
Milj. mk				
Käteiset varat		4 379		2 149
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset				
Valtion velkasitoumukset	1 875		2 144	
Muut	6 468	8 343	7 837	9 981
Saamiset luottolaitoksilta				
Vaadittaessa maksettavat	88		264	
Muut	4 382	4 469	8 239	8 503
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		96 276		89 322
Leasingkohteet		773		621
Saamistodistukset				
Julkisyhteisöiltä	373		564	
Muilta	9 275	9 648	8 534	9 098
Osakkeet ja osuudet		791		716
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyryksissä		71		58
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		446		524
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo	5		7	
Muut pitkävaikutteiset menot	115	120	119	126
Aineelliset hyödykkeet				
Kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	9 034		9 726	
Muut aineelliset hyödykkeet	602	9 636	536	10 262
Muut varat		1 856		2 260
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		1 918		2 037
		138 726		135 657

VASTATTAVALA	31.12.1998	31.12.1997
Milj. mk		
Vieras pääoma		
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille		
Keskuspankeille	-	2
Luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat	69	381
Muut	2 699	2 769
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	31 600	28 394
Muut	61 553	93 153
Muut velat	7 692	100 845
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		
Joukkovelkakirjalainat	2 801	3 072
Muut	13 826	16 627
Muut velat		2 998
Siirtovelat ja saadut ennakot		1 152
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	13	7
Verovaraukset	1	-
Muut pakolliset varaukset	45	59
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		6 041
Laskennalliset verovelat		447
Vähemmistön osuus pääomasta		15
	130 952	129 770
Oma pääoma		
Osake- ja osuuspääoma	2 250	1 818
Osakeanti	45	-
Ylikurssirahasto	15	2
Arvonkorotusrahasto	335	344
Muut sidotut rahastot		
Vararahasto	3 913	3 912
Pääomalainat	-	709
Vapaat rahastot		
Muut rahastot	1 171	1 003
Edellisten tilikausien tappio	-2 225	-2 686
Tilikauden voitto	2 270	785
	7 774	5 887
	138 726	135 657
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		
Takaukset ja pantit	7 358	7 900
Muut	-	7 900
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	-	-
Muut	9 107	6 742
	16 465	14 642

Ryhmäaikaasarjat

Milj. mk

Tuloslaskelmat	1996	1997	1998
Rahoituskate	3 850	3 860	4 107
Muut tuotot	2 522	2 566	2 989
Muut kulut	3 476	3 472	3 496
Poistot ja arvonalentumiset	558	502	514
Luotto- ja takaustappiot	1 666	1 272	760
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	-25	26	-1
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksesta	7	9	20
Liikevoitto	705	1 162	2 346
Satunnaiset erät	3	-	-
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	708	1 162	2 346
Verot	243	372	75
Vähemmistöosuus	7	5	1
Tilikauden voitto	459	785	2 270

Taseet

Vastaavaa

Saamiset luottolaitoksilta	11 196	8 503	4 469
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	89 688	89 322	96 276
Saamistodistukset	20 726	19 079	17 991
Osakkeet ja osuudet	1 260	1 298	1 308
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	10 401	10 388	9 756
Muut erät	8 191	7 067	8 926
Yhteensä	141 462	135 657	138 726

Vastattavaa

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	6 755	3 476	2 769
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	96 704	95 929	100 845
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	17 329	16 649	16 627
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	6 015	6 919	6 041
Muut erät	8 230	6 318	4 209
Laskennalliset verovelat	413	449	447
Vähemmistön osuus pääomasta	32	29	15
Oma pääoma	5 984	5 887	7 774
Yhteensä	141 462	135 657	138 726

Vuosien 1996-1997 luvut on mahdollisuuksien mukaan muutettu vastaamaan Rahoitustarkastuksen 30.6.1998 voimaan tulleita uusia määräyksiä.

Tilinpäätöksen liitetiedot

(luvut miljoonina markkoina)

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1) Korkotuottojen ja korkokulujen erittely tase-erittäin

	1998	1997
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	360	365
Saamisista yleisöltä ja julkis-yhteisöiltä	5 504	5 502
Saamistodistuksista	876	1 084
Muut korkotuotot	301	242
Leasingkate	26	22
Yhteensä	7 067	7 215
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille ja keskuspankeille	150	183
Veloista yleisölle ja julkis-yhteisöille	1 363	1 524
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	699	837
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	462	499
Pääomalainoista	20	90
Muut korkokulut	266	223
Yhteensä	2 960	3 355

2) Arvopaperikaupan nettotuotot eriteltyinä

	1998	1997
Saamistodistusten kaupan nettotuotot	20	-17
Osakkeiden ja osuuksien kaupan nettotuotot	52	86
Yhteensä	73	69

3) Tilikauden aikana ostettujen ja myytyjen vaihtuviin vastaaviin luettujen arvopapereiden yhteenlasketut arvot

Koska liitetiedossa tarkoitettuja tietoja ei ole kerätty koko vuodelta 1998, niiden määriä ei voida esittää.

4) Liiketoiminnan muut tuotot ja liiketoiminnan muut kulut eriteltyinä

	1998	1997
Liiketoiminnan muut tuotot		
Vuokra- ja osinkotuotot kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	568	575
Kiinteistöjen ja kiinteistö-yhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot	90	66
Muut tuotot	619	321
Yhteensä	1 277	961
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrakulut	79	86
Kulut kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	547	559
Kiinteistöjen ja kiinteistö-yhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutustappiot	41	50
Muut kulut	155	203
Yhteensä	821	898

5) Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	1998	1997
Suunnitelman mukaiset poistot	313	382
Arvonalentumiset	201	120
Yhteensä	514	502

6) Luotto- ja takaustappiot sekä pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset

	1998	1997
Saamisista luottolaitoksilta	0	0
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	793	1 210
Leasingkohteista	0	0
Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä	89	263
Muista	118	36
Bruttomääräiset luotto- ja takaustappiot	999	1 508
Luotto- ja takaustappioiden vähennyserät	240	237
Tuloslaskelman luotto- ja takaustappiot	760	1 272

Luotto- ja takaustappioiden yhteismäärä eriteltynä

Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot yhteensä	858	905
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus	-339	-374
Palautukset aikaisempina vuosina toteutuneista luottotappioista	-110	-71
Tilikauden aikana tehdyt kohdistetut luottotappiovaraukset	482	917
Kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset tilikauden aikana	-131	-105
Tilinpäätökseen kirjatut luotto- ja takaustappiot	760	1 272

Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset

Bruttomääräiset arvonalentumiset	7	27
Arvonalentumisten peruutukset	-9	0
Yhteensä	-1	26

7) Satunnaiset tuotot ja kulut 1.1.-31.12.1998

Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksiin merkityt satunnaiset tuotot ja kulut on siirretty Osuuspankkiryhmän tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin siltä osin kuin ne eivät ole täyttäneet satunnaisen tuoton ja kulun määritelmään sisältyvää olennaisuuden kriteeriä ryhmätasolla. Vuoden 1998 tuloslaskelmassa ja vuoden 1997 vertailutiedoissa kaikki erillisyyhtiöiden satunnaisiin eriin kirjaamat tuotot ja kulut on siirretty liiketoiminnan tuottoihin ja kuluihin.

8) Pakollisten varausten muutokset tilikauden aikana

	1998	1997	Muutos
Eläkevaraukset	13	7	6
Verovaraukset	1		1
Muut pakolliset varaukset			
Takausvastuut	15	16	-1
Muut	30	107	-77
Yhteensä	59	131	-72

9) Erittely yhdistellyistä eristä

Osuuspankkiryhmän tuloslaskelman erät on esitetty Rahoitustarkastuksen määräämän kaavan mukaisesti. Satunnaisten erien käsittely on kuvattu liitetiedossa 7.

10) Tuotot toimialoittain ja markkina-alueittain

Tuotoilla tarkoitetaan tuloslaskelman erien rahoituskate, tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettua määrää. Tuotot on esitetty eliminoimattomina.

	Tuotot toimialoittain		Keskimääräinen henkilömäärä	
	1998	1997	1998	1997
Pankkitoiminta	6 738	6 518	7 528	8 084
Kiinnitysluottopankkitoiminta	69	50	14	15
Rahoitusyhtiötoiminta	115	101	110	112
Sijoituspalveluyritystoiminta	122	85	61	42
Sijoitusrahastotoiminta	39	22	10	8
Kiinteistöjen omistus ja hallinta	80		13	
Muu	3 921	1 873	788	686
Yhteensä	11 084	8 648	8 524	8 947

	Tuotot markkina-alueittain		Keskimääräinen henkilömäärä	
	1998	1997	1998	1997
Suomi	11 075	8 595	8 513	8 924
Ruotsi	9	50	11	23
Cayman Islands		3	-	-
Yhteensä	11 084	8 648	8 524	8 947

Keskimääräiseen henkilömäärään ei sisälly kausiapulaisia. Vuonna 1998 kausiapulaisia oli keskimäärin 159.

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

11) Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten erittely

	1998	1997
Valtion velkasitoumukset	1 875	2 144
Valtion joukkovelkakirjalainat	6 240	7 837
Muut	228	-
Yhteensä	8 343	9 981

12) Saamiset keskuspankeilta

	1998	1997
Taseen erään "Saamiset luottolaitoksilta" sisältyvien keskuspankeilta olevien saamisten määrä	0	1 578

13) Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain ja niihin kohdistetut luottotappiovaraukset

	1998	1997
Yritykset	26 476	24 099
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	324	388
Julkisyhteisöt	1 269	1 299
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3 498	3 198
Kotitaloudet	64 345	59 933
Ulkomaat	364	404
Yhteensä	96 276	89 322

Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden alussa	1 741	1 368
Tilikauden aikana tehdyt uudet varaukset (+)	430	740
Tilikauden aikana peruutetut varaukset (-)	-108	-97
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus (-)	-280	-242
Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden lopussa	1 783	1 768

Tilikauden 1997 lopun ja tilikauden 1998 alun välinen ero, 27 miljoonaa markkaa, on syntynyt lähinnä OKOn ulkomaisen sivukonttorin arvostuseroista sekä osuuspankkien vuoden 1998 aikana tekemistä oikaisuisista.

14) Järjestämättömät ja muut nollakorkoiset saamiset

	1998	1997
Järjestämättömät saamiset	1 311	2 293
Muut nollakorkoiset saamiset	269	290
Yhteensä	1 580	2 583

15) Maksamatta jääneen saamisen vakuutena ollut sekä asiakkaan liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo

	1998	1997
Vakuutena ollut omaisuus		
Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	1 022	1 637
Muut osakkeet ja osuudet	23	51
Muu omaisuus	8	14
Yhteensä	1 052	1 702

Liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankitut osakkeet ja osuudet

29 10

16) Saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin velallisen muilla veloilla

	1998
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	69
Saamistodistukset	401
Yhteensä	470

17) Leasingkohteet eriteltyinä

	1998	1997
Ennakkomaksut	18	25
Koneet ja kalusto	704	484
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	48	110
Muu omaisuus	3	2
Yhteensä	773	621

18) Saamistodistukset

	Julkisesti noteeratut	Muut
Julkisesti noteeratut ja noteeraamattomat saamistodistukset omaisuuslajeittain tilikauden lopussa		
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	4 439	7 979
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	3 251	2 322
Yhteensä	7 690	10 301

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten todennäköisen luovutushinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlaskettu määrä tilikauden lopussa

Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina.

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	207
Saamistodistukset	27
Yhteensä	234

Pysyviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten ja muiden saamisten nimellisarvon ja kirjanpitoarvon erotus tilikauden lopussa

Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina.

Nimellisarvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus	
Saamistodistukset	12
Saamiset luottolaitoksilta	8
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1
Yhteensä	21

Kirjanpitoarvon ja sitä alemman nimellisarvon erotus	
Saamistodistukset	137
Saamiset luottolaitoksilta	1
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	5
Yhteensä	143

Saamistodistukset vaadetyypeittäin tilikauden lopussa

Kirjanpitoarvo	1998	1997
Valtion velkasitoumukset	1 875	2 530
Kuntatodistukset	88	10
Yritystodistukset	144	10
Sijoitustodistukset	5 677	7 097
Vaihtovelkakirjalainat	62	78
Muut joukkovelkakirjalainat	9 674	9 259
Muut	470	95
Yhteensä	17 991	19 079

19) Osakkeet ja osuudet

Taseen erään "Osakkeet ja osuudet" merkittyjen arvopapereiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo jaoteltuna julkisesti noteerattuihin ja noteeraamattomiin arvopapereihin

	Julkisesti noteeratut	Muut
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	395	117
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	3	275
Yhteensä	398	393

Taseen erään "Osakkeet ja osuudet" merkittyjen julkisesti noteerattujen osakkeiden ja osuuksien todennäköisen luovutushinnan ja sitä alhaisemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlaskettu määrä omaisuuslajeittain

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	66
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	6
Yhteensä	72

Osuuspankkiryhmällä ei ollut arvopaperilainauksen kohteena olevia arvopapereita vuoden 1998 lopussa.

Taseen erät "Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä" ja "Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä" eriteltyinä

	1998	1997
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä		
Luottolaitoksissa		
Muissa	71	58
Yhteensä	71	58

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä ¹⁾		
Luottolaitoksissa	56	43
Muissa	391	481
Yhteensä	446	524

¹⁾Sisältää pankkiryhmään kuuluvien erillisyyhteisöjen tytäryhtiöosakkeiden kirjanpitoarvon siltä osin kuin tytäryhtiöitä ei ole yhdistelty pankkiryhmän tilinpäätökseen sekä Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin osakkeiden hankintamenon pääomaosuusyhdistelymenetelmän mukaisilla kirjauksilla oikaistuna.

20) Aineettomat hyödykkeet eriteltyinä

	1998	1997
Perustamismenot	2	-
Liikearvo	8	7
Muut pitkävaikutteiset menot	109	119
Yhteensä	120	126

21) Kiinteistöomistukset eriteltyinä

a) Taseen erään "Aineelliset hyödykkeet" kirjatut maa- ja vesialueet ja rakennukset sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet eriteltyinä vuoden lopussa

	Kirjanpitoarvo
Maa- ja vesialueet ja rakennukset	
Omassa käytössä olevat	1 418
Muut	2 067
Yhteensä	3 485

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	
Omassa käytössä olevat	1 393
Muut	4 157
Yhteensä	5 550

Sitoutunut pääoma ^{1) 2)}

Omassa käytössä olevat ³⁾	3 093
Muussa kuin omassa käytössä olevat ³⁾	7 825
Yhteensä	10 917

¹⁾ Ml. rahoitusleasingkiinteistöt

- b) Muussa kuin omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistö-yhteisöjen osakkeet ja osuudet eriteltyinä vuoden lopussa ²⁾

Kiinteistölaji

	Pinta-ala m ²	Sitoutunut pääoma	Nettotuotto- prosentti	Vajaakäyttö- aste, %
Asunnot ja asuinkiinteistöt	310 231	1 245	5,3	9,0
Liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöt ⁴⁾	1 286 872	5 724	5,1	10,1
Maa-, vesi- ja metsäalueet (rakentamattomat)		509	-	-
Keskeneräiset rakennukset		86	-	-
Rahoitusleasingkiinteistöt	12 890	72	2,8	0,0
Muut kotimaiset kiinteistöt		146	-	-
Ulkomaiset kiinteistöt	13 800	43	10,4	1,1
Kiinteistöt yhteensä		7 825	4,7	9,8

Sitoutunut pääoma on kirjanpidon poistamaton hankinta-meno lisätyn osakkeisiin kohdistuvalla yhtiölainaosuudella ja/tai omistusosuuden osoittamalla osuudella yhtiön lainoi-sta. Nettotuotto on laskettu vähentämällä kokonaisvuokra-tuotoista kiinteistöön kohdistuvat hoitokulut tai asunto-osa-keyhtiöissä ja keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä maksetut vas-tikkeet. Nettotuotto-prosentti on laskettu vuositaisoisiksi muutetuista tilinpäätöskuukauden tuottojen ja kumulatiivis-ten kulujen erotuksesta, joka on suhteutettu sitoutuneeseen pääomaan vuoden lopussa.

Vajaakäyttöaste on vapaiden tilojen suhde koko vuokratta-vissa olevaan huoneistoalaan. Vapaat tilat ovat ne vuokratta-vissa olevat tilat, joista ei tilinpäätöshetkellä saada vuokra-tuottoja sopimusten perusteella.

- c) Muussa kuin omassa käytössä oleviin kiinteistöihin sitoutunut pääoma jaoteltuna tuotto-prosentin mukaan vuoden lopussa ²⁾

Tuotto-prosentti	Sitoutunut pääoma
negatiivinen	574
0 - 3	1 686
3 - 5	2 241
5 - 7	1 575
yli 7	1 750
Yhteensä	7 825

²⁾ Pinta-aloja, sitoutunutta pääomaa, nettotuotto-prosenttia ja vajaakäyttöastetta koskevat tiedot on ilmoitettu osuuspank-kien osalta konsernitietoina.

³⁾ Tietoja ei ole voitu eritellä Rahoitustarkastuksen määräyk-sessä 106.1 edellytetyllä tarkkuudella. Määräyksen mukaan omassa ja muussa käytössä olevaan kiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma on eriteltävä toisaalta maa- ja vesi-alueisiin ja rakennuksiin sekä toisaalta kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin.

⁴⁾ Tietoja ei ole voitu eritellä Rahoitustarkastuksen määräyk-sessä 106.1 edellytetyllä tarkkuudella. Määräyksen mukaan tiedot on ilmoitettava erikseen liike- ja toimistokiinteistöistä sekä teollisuuskiinteistöistä.

22) Muut varat eriteltyinä

	1998	1997
Maksujenvälityssaamiset	80	83
Takaussaamiset	344	519
Johdannaissopimukset	1 006	1 207
Muut	427	452
Yhteensä	1 856	2 260

23) Siirtosaamiset ja maksetut ennakot eriteltyinä

	1998	1997
Korot	1 634	1 931
Muut	284	107
Yhteensä	1 918	2 037

24) Erittely yhdistellyistä taseen vastaavien eristä

Osuuspankkiryhmän taseen vastaavien erät on esitetty Rahoitustarkastuksen vahvistaman taseen kaavan mukaisesti.

25) Velkojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon erotus

Luvut ilmoitettu eliminoimattomina.	1998
Nimellisarvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	10
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	108
Muut velat	0
Velat, joilla on huonompi etu-oikeus kuin muilla veloilla	13
Yhteensä	131

Kirjanpitoarvon ja sitä alemman nimellisarvon erotus	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4
Muut velat	-
Velat, joilla on huonompi etu-oikeus kuin muilla veloilla	0
Yhteensä	5

26) Erittely liikkeeseenlasketuista velkakirjoista vaadetyypeittäin

	1998	1997
Sijoitustodistukset	13 248	13 004
Joukkovelkakirjalainat	2 801	3 072
Muut	577	574
Yhteensä	16 627	16 649

27) Muut velat eriteltyinä

	1998	1997
Maksujenvälitysvelat	1 222	1 722
Johdannaissopimukset	1 097	1 218
Muut	679	1 768
Yhteensä	2 998	4 708

28) Siirtovelat ja saadut ennakot eriteltyinä

	1998	1997
Korot	790	969
Muut	362	510
Yhteensä	1 152	1 479

29) Pakolliset varaukset tilikauden lopussa

	1998	1997
Eläkevaraukset	13	7
Verovaraukset	1	-
Muut pakolliset varaukset		
Takausvastuut	15	16
Muut	30	107
Yhteensä	59	131

30) Erittely veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Velat, joiden kirjanpitoarvo ylittää 10 prosenttia kaikkien niiden velkojen määrästä, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

USD 150 miljoonaa (markkavasta-arvo 764 milj.) ikuinen laina. Velan korko 31.12.1998 oli 6,75 prosenttia. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitus-tarkastuksen luvalla ehdoissa mainituin etukäteisilmoi-tuksin koronmaksupäivänä syyskuussa 1999 tai sen jäl-keisinä koronmaksupäivinä.

USD 135 miljoonaa (markkavasta-arvo 688 milj.) ikuinen laina. Velan korko 31.12.1998 oli 5,74 prosenttia. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitus-tarkastuksen luvalla ehdoissa mainituin etukäteisilmoi-tuksin koronmaksupäivänä syyskuussa 2002 tai sen jäl-keisinä koronmaksupäivinä.

Edellä mainitut velat ovat debentuurilainoja, joiden etuoikeus on muita Osuuspankkiryhmän sitoumuksia huonompi. Velkoihin ei liity niiden osakkeiksi muutta-mista koskevia ehtoja.

Muut kuin edellä mainitut velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Velkojen yhteenlaskettu määrä markkavasta-arvoina 31.12.1998 oli Osuuspankkiryhmässä 4 589 miljoonaa markkaa. Velkojilla ei ole optiota vaatia näiden velkojen ennaikaista takaisinmaksua. Näihin velkoihin ei sisälly ikuisia lainoja. Samaan konserniin ja konsolidointi-ryhmään kuuluville yrityksille ja omistusyhteys-yrityksille ei ole suunnattu tällaisia lainoja.

31) Oman pääoman erien lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana

	Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	Lisäykset tilikauden aikana	Vähennykset tilikauden aikana	Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa
Osuuspääoma	1 444	683	-222	1 905
Osakepääoma	374	20	-49	345
Osakeanti	0	45		45
Ylikurssirahasto	2	13		15
Arvonkorotusrahasto	344		-9	335
Vararahasto	3 912	1		3 913
Pääomalainat	709		-709	0
Vapaat rahastot	1 003	169		1 171
Edellisten tilikausien tappio	-1 901		-324	-2 225
Tilikauden voitto		2 270		2 270
Oma pääoma yhteensä	5 887	3 201	-1 313	7 774

OPK:n ja sen jäsenosuuspankkien hankkimien OKOn osakkeiden nimellisarvon ylittävä tai alittava hankintahinnan osuus kirja-taan pankkiryhmän tilinpäätöksessä joko edellisten tilikausien voittovarojen vähennykseksi tai lisäykseksi. Vuoden 1998 aikana OPK ja sen jäsenpankit ostivat Osuuspankkiryhmästä irtautuneilta osuuspankeilta 1 174 620 OKOn K-sarjan osaketta. Osak-keiden hankintameno ylitti osakkeiden yhteenlasketun nimellisarvon 57 miljoonalla markalla, millä on oikaistu edellisten tili-kausien voittovaroja.

32) Yhdistellyt taseen vastattavien erät

Osuuspankkiryhmän taseen vastattavien erät on esitetty Rahoitustarkastuksen vahvistaman taseen kaavan mukaisesti.

33) Saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin vuoden lopussa

Jäljellä olevan juoksuajan mukaan	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	yli 5 v
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	1 735	2 060	2 500	2 048
Saamiset luottolaitoksilta	4 241	204	0	24
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	10 326	12 741	43 527	29 682
Saamistodistukset	3 376	2 911	1 868	1 493
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	2 553	169	2	44
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	87 166	8 768	3 414	1 497
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 600	4 549	2 455	22

Saamisiin yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ei sisälly vaadittaessa maksettavia saamisista.

Muut kuin määräaikaisten talletukset on sisällytetty maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

34) Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät vuoden lopussa

	FIM	Ulkomaan raha
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	8 343	0
Saamiset luottolaitoksilta	3 927	3 926
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	93 934	2 342
Saamistodistukset	7 133	2 515
Muu omaisuus	15 519	1 086
Yhteensä	128 856	9 870
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	620	2 149
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	100 308	537
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 050	577
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	3 037	3 004
Muut velat	3 594	1 077
Yhteensä	123 608	7 344

35) Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut

Osuuspankkiryhmän taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	1996	1997	1998
Liikevaihto, milj. mk	10 746	9 920	10 231
Liikevoitto/-tappio, milj. mk	705	1 162	2 346
% liikevaihdosta	6,6	13,0	22,9
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, milj. mk	708	1 162	2 346
% liikevaihdosta	6,6	13,0	22,9
Oman pääoman tuotto (ROE), %	12,9	17,2	35,0
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,32	0,57	1,66
Omavaraisuusaste, %	2,8	3,8	5,6
Tuotto-kulu-suhde	1,6	1,6	1,8

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat seuraavalla sivulla.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevaihto

Korkotuotot, leasingtoiminnan tuotot, tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot

Liikevoitto tai -tappio ja sen osuus prosentteina liikevaihdosta

Tuloslaskelman liikevoitto tai -tappio

Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä sen osuus prosentteina liikevaihdosta

Tuloslaskelman erä "Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja"

Oman pääoman tuotto prosentteina (ROE)

$$\frac{\text{liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{oma pääoma ilman pääomalainoja + vähemmistöosuus + vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyllä verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto prosentteina (ROA)

$$\frac{\text{liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste prosentteina

$$\frac{\text{oma pääoma ilman pääomalainoja + vähemmistöosuus + vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyllä verovelalla vähennettynä}}{\text{taseen loppusumma}} \times 100$$

Tuotto-kulu-suhde

$$\frac{\text{rahoituskate + tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista + palkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot}}{\text{palkkiokulut + hallintokulut + poistot + liiketoiminnan muut kulut}}$$

TULOVEROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

36) Tuloverot

Laskennalliset verovelat ja -saamiset:

Kirjanpitolain 5 luvun 18 §:ssä tarkoitettujen laskennallisten verovelat eivät olleet olennaisia vuoden 1998 lopussa Osuuspankkiryhmään yhdisteltävissä yhtiöissä. Laskennalliset verosaamiset muodostuivat pääasiassa verotuksessa vahvistetuista tappioista. Muiden laskennallisten verosaamisten määrä oli vähäinen. Laskennallisia verovelkoja ja verosaamisia ei ole merkitty taseeseen.

Tuloverojen jakautuminen varsinaisesta toiminnasta ja satunnaisista eristä johtuviin veroihin:

Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen ei sisälly satunnaisia tuottoja tai kuluja.

Arvonkorotusten vaikutus tuloverotukseen:

Arvonkorotuksilla ei ole vaikutusta Osuuspankkiryhmään yhdisteltävien yritysten tuloverotukseen.

37) Omasta ja muiden puolesta vakuudeksi annettu omaisuus sekä velat ja sitoumukset, joiden vakuudeksi ne on annettu

a)	Omat velat, joista oli pantattu tai kiinnitetty omaisuutta vuoden lopussa:		
		Velkojen kirjanpitoarvo vuoden lopussa	Vakuudeksi annetun omaisuuden kirjanpitoarvo
	Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille		
	Pantit	1	3
	Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		
	Pantit	9	9
	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		
	Pantit	150	155
b)	Muut omasta puolesta annetut vakuudet vuoden lopussa:		
	Pantit	32	7 121
d)	Muiden puolesta annetut vakuudet:		
	Kiinnitykset		60

38) Eläkevastuut

Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on Opstock Oy:tä lukuun ottamatta järjestetty Osuuspankkien Eläkekassan kautta. Lisäeläketurva on Opstock Oy:tä, FD Finanssidata Oy:tä, Optum Kiinteistöpalvelut Oy:tä ja Keski-Suomen Tila- ja Kiinteistöpalvelu Oy:tä lukuun ottamatta järjestetty Osuuspankkien Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1992 jälkeen. Tukholman sivukonttorin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty Ruotsin säännösten mukaisesti.

Osuuspankkiryhmään kuuluvilla yhteisöillä ei ole eläke-sitoumuksista johtuvia suoria vastuuta.

Ryhmätasolla Osuuspankkiryhmän eläkevastuut on täysin katettu.

39) Leasingvastuut

Leasingmaksut vuonna 1999	13
Leasingmaksut vuoden 1999 jälkeen	85

40) Taseen ulkopuoliset sitoumukset eriteltyinä vuoden lopussa

Takaukset	4 263
Takuuvastuut	2 934
Pantit ja kiinnitykset	72
Muut asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	89
Käyttämättömät luottojärjestelyt	8 742
Annetut pantit	187
Muut asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	179
Annetut sitoumukset yhteensä	16 465

41) Johdannaisopimukset vuoden lopussa

Kohde-etuksien arvot	1998	1997
Suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset		
Korkojohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Koronvaihtosopimukset	2 649	5 494
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset	34 647	45 608
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	200	449
Osakejohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Yhteensä	37 496	51 551
Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset		
Korkojohdannaiset		
Termiinisopimukset	116 979	303 483
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Koronvaihtosopimukset	36 191	45 724
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	595
Asetetut	608	991
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	609	881
Osakejohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Yhteensä	154 386	351 675
Sopimusten luottovasta-arvot		
Korkojohdannaiset sopimukset	1 121	1 333
Valuuttajohdannaiset sopimukset	610	1 190
Yhteensä	1 731	2 523

42) Omaisuuden myymisestä ja ostamisesta asiakkaan lukuun syntyneet myyntisaamiset ja ostovelat

Myyntisaamiset	102
Ostovelat	109

43) Muut vastuusitoumukset ja vastuut

Osuuspankkiryhmään kuuluvilla yhteisöillä ei ole olennaisia tässä kohdassa tarkoitettuja vastuusitoumuksia tai vastuita.

HENKILÖSTÖÄ SEKÄ TOIMI- JA VALVONTAELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

44) Henkilöstö sekä toimi- ja valvontaelinten jäsenet

Henkilöstö keskimäärin	Tilikauden aikana	Muutos edellisestä vuodesta
Kokoaikainen henkilöstö	8 002	-287
Osa-aikainen henkilöstö	522	-136
Henkilöstö yhteensä	8 524	-423

Keskimääräiseen henkilömäärään ei sisälly kausiapulaisia. Vuonna 1998 kausiapulaisia oli keskimäärin 159.

Osuuspankkiryhmään kuuluvien yritysten hallinto- ja valvontaelimilleen maksamien palkkojen ja palkkioiden yhteismäärä

Hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet	8
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja	137
Yhteensä	145

Luottolaitoksen taloudellisesta tuloksesta määräytyviä palkkoja ja palkkioita ei ole maksettu.

45) Tilinpäätökseen yhdisteltyjen yritysten nimi ja kotipaikka

Yhtiö	Kotipaikka
Rivi-riviltä-menetelmällä yhdistelty:	
Jäsenosuuspankit, 246 pankkia, lueteltu s. 42-45	
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta	Helsinki
Osuuspankkien Keskuspankki Oyj	Helsinki
Okopankki Oyj	Helsinki
OKO-Investointiluottopankki Oyj	Helsinki
OP-Rahoitus Oy	Helsinki
Opstock Oy	Helsinki
Kiinteistö Oy Aleksi-Hermes	Helsinki
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki
Kiinteistö Oy Dagmarinkatu 14	Helsinki
Kiinteistö Oy Malminkatu 30	Helsinki
Kiinteistö Oy OKO-Vallila	Helsinki
Vicarius Fastigheter AB	Tukholma, Ruotsi
OP-Kotipankki Oyj	Helsinki
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki
FD-Finanssidata Oy	Helsinki
Optum Kiinteistöpalvelut Oy	Helsinki
Osuuspankkien Vakuusrahasto	Helsinki
Osuuspankkien Keskinäinen	
Vakuutusyhtiö	Helsinki
Jyväskylän Kassatalo Oy	Jyväskylä
Keski-Suomen Tila- ja	
Kiinteistöpalvelu Oy	Jyväskylä
Kiinteistö Oy Krassipuisto	Vantaa
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala
Kiinteistösijoitusyhtiö Nopkin Oy	Jyväskylä
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistelty:	
Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum ¹⁾	Helsinki
Automatia Pankkiautomaatit Oy ²⁾	Helsinki
Hatanpäänkadun Teollisuushallit Oy ²⁾	Tampere
Kiinteistö Oy Lahden Trio ²⁾	Lahti
Toimiraha Oy ²⁾	Helsinki

¹⁾ Yhdistelty vakuutusyhtiönä pääomaosuusmenetelmällä

²⁾ Yhdistelty osakkuusyhtiönä pääomaosuusmenetelmällä

Riittävät tiedot tilinpäätökseen yhdistellyn yrityksen, joka ei ole luotto- tai rahoituslaitos tai palveluyritys, ja muiden Osuuspankkiryhmään kuuluvien yritysten suhteiden arvioimiseksi:

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum on OPK:n ja sen jäsenpankkien täysin omistama henki- ja eläkevakuutustoimintaa harjoittava yhtiö. Yhtiöön on keskitetty Osuuspankkiryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminta.

Yhteenliittymän tilinpäätökseen on jätetty yhdistelemättä jäsenluottolaitosten konsernitilinpäätöksiinsä yhdisteleviä yrityksiä yhteensä 273 kappaletta. Näiden yritysten yhteenlaskettu tase oli noin 2,1 miljardia markkaa. Yritysten yhdistelemisen vaikutus pankkiryhmän omiin pääomiin olisi ollut noin -130 miljoonaa markkaa ja vakavaraisuussuhdelukuun 0,1 prosenttiyksikköä.

46) Osuuspankkien maksamatta olevien osuismaksujen määrä sekä jäsenten lukumäärä tilikauden lopussa

Maksamatta olevien osuismaksujen yhteenlaskettu määrä	6
Irtisanotut osuismaksut	41
Irtisanotut lisäosuismaksut	286
Jäsenten lukumäärä	694 637

45) OPK:n jäsenosuuspankit 31.12. 1998

Tase- ja liikevoitto- tai liiketappiotiedot eivät ole lopullisia.

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Mmk	Liikevoitto/ -tappio Mmk
Alajärven Osuuspankki	Alajärvi	Pentti Mäkelä	592	13,6
Alastaron Osuuspankki	Alastaro	Petri Antila	198	3,2
Alavieskan Osuuspankki	Alavieska	Ismo Talus	126	0,7
Alavuden Seudun Osuuspankki	Alavus	Jussi Ruuhela	493	6,5
Andelsbanken för Åland	Maarianhamina	Håkan Clemes	533	-2,7
Andelsbanken Raseborg	Karjaa	Bo Thölix	718	6,1
Artjärven Osuuspankki	Artjärvi	Pertti Purola	193	5,5
Asikkalan Osuuspankki	Asikkala	Jari Laaksonen	250	2,6
Askaisten Osuuspankki	Askainen	Arja Ahola	89	1,8
Askolan Osuuspankki	Askola	Irja Mäittälä	150	2,1
Auran Osuuspankki	Aura	Sauli Nuolemo	208	2,8
Elimäen Osuuspankki	Elimäki	Pertti Olander	504	4,6
Enon Osuuspankki	Eno	Aulis Keronen	279	4,0
Etelä-Karjalan Osuuspankki	Lappeenranta	Risto Kiljunen	2 639	54,4
Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki	Seinäjoki	Esko Ala-Äijälä	2 058	29,6
Etelä-Savon Osuuspankki	Mikkeli	Raimo Rekikoski	1 531	38,5
Eurajoen Osuuspankki	Eurajoki	Harri Hiitiö	142	2,3
Euran Osuuspankki	Eura	Lenni Kankaanpää	305	3,1
Forssan Seudun Osuuspankki	Forssa	Seppo Jokinen	971	6,8
Haapajärven Osuuspankki	Haapajärvi	Kari Ahola	205	3,3
Haapamäen Seudun Osuuspankki	Keuruu	Tauno Vuorenmaa	168	3,4
Haapaveden Osuuspankki	Haapavesi	Kalervo Karvonen	281	4,9
Hailuodon Osuuspankki	Hailuoto	Veijo Nissilä	87	1,7
Halsuan Osuuspankki	Halsua	Tapio Jokela	93	0,7
Haminan Seudun Osuuspankki	Hamina	Markku Vanhala	524	11,3
Harjavallan Osuuspankki	Harjavalta	Jarmo Tuovinen	338	7,1
Hartolan Osuuspankki	Hartola	Teemu Hauta-Aho	180	3,2
Hauhon Osuuspankki	Hauho	Timo Metsola	136	2,1
Haukivuoren Osuuspankki	Haukivuori	Seppo Laurila	100	2,2
Heinäveden Osuuspankki	Heinävesi	Ville Pönttönen	202	3,8
Himangan Osuuspankki	Himanka	Kalevi Humalajoki	217	1,7
Hinnerjoen Osuuspankki	Eura	Jukka Tuomisto	82	1,3
Hirvensalmen Osuuspankki	Hirvensalmi	Risto Rouhiainen	134	0,7
Honkilahden Osuuspankki	Eura	Olavi Juhola	109	2,3
Huhtamon Osuuspankki	Huittinen	Päivikki Järvinen	58	1,1
Huittisten Osuuspankki	Huittinen	Olli Näsi	359	10,6
Humppilan Osuuspankki	Humppila	Jari Salokangas	226	2,8
Hämeenkosken Osuuspankki	Hämeenkoski	Keijo Bragge	114	2,5
Hämeenlinnan Seudun Osuuspankki	Hämeenlinna	Ossi Halonen	1 489	7,2
Iisalmen Osuuspankki	Iisalmi	Eero Mähönen	675	9,5
Itin Osuuspankki	Iitti	Hannu Viitanen	312	1,0
Ikaalisten Osuuspankki	Ikaalinen	Antero Sorri	252	2,9
Ilomantsin Osuuspankki	Ilomantsi	Kalevi Hämäläinen	280	5,0
Janakkalan Osuuspankki	Janakkala	Vesa Lehtikoinen	756	19,0
Joensuun Osuuspankki	Joensuu	Antti Heliövaara	878	13,3
Jokioisten Osuuspankki	Jokioinen	Vesa Rantanen	192	4,6
Juuan Osuuspankki	Juuka	Tuomo Mustonen	292	4,5
Juvan Osuuspankki	Juva	Kari Pitkälä	365	9,6
Jämsän Seudun Osuuspankki	Jämsä	Heikki Rosti	544	11,9
Kainuun Osuuspankki	Kajaani	Kari Sissala	1 077	17,1
Kalajoen Osuuspankki	Kalajoki	Pertti Sarkkinen	430	5,8
Kalkkisten Osuuspankki	Asikkala	Esko-Pekka Markkanen	59	0,6
Kangasalan Osuuspankki	Kangasala	Veikko Poranen	393	7,0
Kangasniemen Osuuspankki	Kangasniemi	Leo Pakkanen	355	9,4
Kankaanpään Osuuspankki	Kankaanpää	Teuvo Pakkala	298	5,4
Kannuksen Osuuspankki	Kannus	Markku Niskala	210	2,3
Karjalan Osuuspankki	Mynämäki	Pentti Laaksonen	88	1,3
Karkun Osuuspankki	Vammala	Raimo Virtanen	62	1,1
Karunan Osuuspankki	Sauvo	Esko Lehtonen	53	0,3
Karvian Osuuspankki	Karvia	Muisto Parikka	142	2,4
Kaustisen Osuuspankki	Kaustinen	Asko Ahonen	253	0,8
Keikyän Osuuspankki	Äetsä	Reino Väilä	94	0,9

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Mmk	Liikevoitto/ -tappio Mmk
Kemin Seudun Osuuspankki	Kemi	Pertti Stöckel	739	11,9
Kerimäen Osuuspankki	Kerimäki	Kari Korhonen	163	3,4
Keski-Suomen Osuuspankki	Jyväskylä	Aimo Ekonen	4 880	33,2
Keski-Uudenmaan Osuuspankki	Järvenpää	Leif Laine	2 556	55,7
Kestilän Osuuspankki	Kestilä	Hans Aikio	91	0,8
Kesälahden Osuuspankki	Kesälahti	Erkki Kukkonen	153	3,4
Kihniön Osuuspankki	Kihniö	Ari Heinonen	84	1,1
Kiihtelysvaaran Osuuspankki	Kiihtelysvaara	Pasi Leppänen	152	2,6
Kiikalan Rekijoen Osuuspankki	Kiikala	Antti Riikonen	104	1,1
Kiikoisten Osuuspankki	Kiikoinen	Pertti Kärki	74	1,4
Kiskon Osuuspankki	Kisko	Pekka Anttonen	137	1,6
Kiteen Seudun Osuuspankki	Kitee	Pentti Hämäläinen	766	17,9
Kiukaisten Osuuspankki	Kiukainen	Jari Valonen	108	1,5
Koillis-Savon Osuuspankki	Kaavi	Erkki Eronen	491	7,9
Koitin-Pertunmaan Osuuspankki	Hartola		146	1,9
Kokemäen Osuuspankki	Kokemäki	Matti Ollila	407	7,4
Kokkolan Osuuspankki	Kokkola	Aatto Ainali	1 335	12,8
Kontiolahden Osuuspankki	Kontiolahti	Esko Mononen	225	4,1
Korpilahden Osuuspankki	Korpilahti	Juha Luomala	201	4,1
Korsnäs Andelsbank	Korsnäs	Jan-Erik Westerdahl	181	2,8
Kotkan Seudun Osuuspankki	Kotka	Pentti Leisti	894	6,8
Kouvolan Seudun Osuuspankki	Kouvola	Marjo Partio	1 373	20,2
Kronoby Andelsbank	Kruunupyö	Sten-Ole Nybäck	293	5,8
Kuhmalahden Osuuspankki	Kuhmalahti	Risto Mattila	95	2,0
Kuhmoisten Osuuspankki	Kuhmoinen	Heikki Vilppala	119	1,3
Kuhmon Osuuspankki	Kuhmo	Erkki Airaksinen	428	10,0
Kuopion Osuuspankki	Kuopio	Jaakko Ojanperä	1 888	20,2
Kuortaneen Osuuspankki	Kuortane	Markku Jaatinen	198	2,6
Kurun Osuuspankki	Kuru	Markku Jokela	98	1,6
Kuusamon Osuuspankki	Kuusamo	Jari Himanen	478	1,5
Kuusjoen Osuuspankki	Kuusjoki	Rauno Hurme	99	1,3
Kymijoen Osuuspankki	Anjalankoski	Heikki Pykälistö	446	6,2
Kärkölän Osuuspankki	Kärkölä	Lasse Kalervo	172	3,3
Kärsämäen Osuuspankki	Kärsämäki	Timo Suhonen	125	1,9
Käylän Osuuspankki	Kuusamo	Kaisa Kurtti	61	0,7
Köyliön Osuuspankki	Köyliö	Matti Hyrsylä	252	3,5
Laitilan Osuuspankki	Laitila	Hannu Nyman	410	3,0
Lapin Osuuspankki	Lappi	Vesa Parkkali	218	3,1
Lappo Andelsbank	Brändö	Torsten Nordberg	35	-0,0
Lemin Osuuspankki	Lemi	Eero Innanen	147	1,6
Leppävirran Osuuspankki	Leppävirta	Ilkka Martikainen	382	8,2
Lieksan Osuuspankki	Lieksa	Jorma Lehtikainen	529	12,2
Limingan Osuuspankki	Liminka	Urpo Ojala	160	3,1
Liperin Osuuspankki	Liperi	Jalo Lehtovaara	436	6,2
Lohtajan Osuuspankki	Lohtaja	Veijo Uusitalo	189	1,3
Loimaan Osuuspankki	Loimaan kunta	Heimo Kortesiemi	406	4,9
Loimaan Seudun Osuuspankki	Loimaan kaupunki	Tuomo Maunuksela	361	5,1
Lokalahden Osuuspankki	Uusikaupunki	Seppo Penttilä	94	1,0
Lopen Osuuspankki	Loppi	Tapio Mikkola	277	5,7
Luhangan Osuuspankki	Luhanka	Pekka Pietilä	85	0,8
Luopioisten Osuuspankki	Luopioinen	Esa Jokinen	93	1,2
Luumäen Osuuspankki	Luumäki	Eero Kettunen	194	2,8
Luvian Osuuspankki	Luvia	Hannu Kyrövaara	161	2,5
Länsi-Uudenmaan Osuuspankki	Lohja	Jukka Karasjärvi	1 681	11,7
Maaningan Osuuspankki	Maaninka	Reijo Kananen	209	5,1
Marttilan Osuuspankki	Marttila	Jussi Kuvaja	239	6,1
Maskun Osuuspankki	Masku	Jarmo Nurmi	231	0,7
Mellilän Seudun Osuuspankki	Mellilä	Raimo Lindström	136	1,7
Merimaskun Osuuspankki	Merimasku	Kaisa Haaksiluoto	70	1,0
Metsämaan Osuuspankki	Loimaan kunta	Jussi Nieminen	93	1,2
Miehikkälän Osuuspankki	Miehikkälä	Seppo Pylvänäinen	134	2,9
Miettilän Osuuspankki	Rautjärvi	Tarja Huolman	28	0,0
Mouhijärven Osuuspankki	Mouhijärvi	Esko Heinonen	173	1,1
Mynämäen Osuuspankki	Mynämäki	Kalle Krappala	412	6,5
Myrskylän Osuuspankki	Myrskylä	Kalevi Kuronen	63	0,6
Mäntsälän Osuuspankki	Mäntsälä	Heikki Kananen	425	3,9

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Mmk	Liikevoitto/ -tappio Mmk
Mäntän Seudun Osuuspankki	Mänttä	Erkki Lauronen	462	9,5
Nagu Andelsbank	Nauvo	Johan Broos	77	0,8
Nakkilan Osuuspankki	Nakkila		283	8,0
Niinijoen Osuuspankki	Loimaan kunta	Timo Seikkula	110	2,0
Nilsin Osuuspankki	Nilsinä	Mikko Lahtela	387	10,3
Nivalan Osuuspankki	Nivala	Teuvo Välikangas	380	1,7
Nousiaisten Osuuspankki	Nousiainen	Seppo Äijälä	379	8,7
Nurmeksen Osuuspankki	Nurmes	Eero Heino	390	5,8
Orimattilan Osuuspankki	Orimattila	Veli-Matti Onnela	442	7,9
Oripään Osuuspankki	Oripää	Tapio Laine	137	1,3
Oriveden Seudun Osuuspankki	Orivesi	Pertti Pyykkö	352	7,4
Osuuspankki Kantrisola	Pertteli	Turkka Saarniniemi	292	3,6
Osuuspankki Realum	Helsinki	Olli Latola	1 430	-615,8
Oulaisten Osuuspankki	Oulainen	Lauri Knuutila	376	7,5
Oulun Osuuspankki	Oulu	Timo Levo	3 707	23,9
Outokummun Osuuspankki	Outokumpu	Eero Eskelinen	253	5,3
Paattisten Osuuspankki	Turku	Eero Koskinen	221	3,3
Paavolan Osuuspankki	Ruukki	Kalle Arvio	234	4,1
Padasjoen Osuuspankki	Padasjoki	Heikki Jaakkola	82	1,0
Paimion Osuuspankki	Paimio	Vesa Viitaniemi	583	6,4
Paltamon Osuuspankki	Paltamo	Jorma Niemi	150	2,5
Parikkalan Seudun Osuuspankki	Parikkala	Matti Martikainen	266	2,1
Parkanon Osuuspankki	Parkano	Aarre Saranpää	206	2,9
Pedersörejdens Andelsbank	Pietarsaari	Ulf Löf	736	6,6
Perhon Osuuspankki	Perho	Pekka Pajula	155	1,5
Perniön Osuuspankki	Perniö	Risto Lehtinen	252	4,7
Peräseinäjoen Osuuspankki	Peräseinäjoki	Olavi Ilola	283	5,1
Pieksämäen Seudun Osuuspankki	Pieksämäki	Seppo Vanninen	761	0,9
Pielaveden Osuuspankki	Pielavesi	Pertti Rautaparta	229	4,4
Pihtiputaan Osuuspankki	Pihtiputas	Erkki Niemelä	149	1,9
Pohjolan Osuuspankki	Rovaniemi	Markku Salomaa	1 995	31,6
Polvijärven Osuuspankki	Polvijärvi	Juhani Leminen	266	4,0
Porin Seudun Osuuspankki	Pori	Jukka Ramstedt	2 631	52,8
Porvoon Osuuspankki	Porvoo	Pertti Hellqvist	1 031	14,6
Posion Osuuspankki	Posio	Martti Varanka	274	5,0
Pudasjärven Osuuspankki	Pudasjärvi	Paavo Kurttila	382	8,2
Pukkilan Osuuspankki	Pukkila	Ari Talkara	144	3,0
Pulkkilan Osuuspankki	Pulkkila	Eero Keskitalo	78	1,5
Punkalaitumen Osuuspankki	Punkalaidun	Ville Aakula	287	6,7
Puolangan Osuuspankki	Puolanka	Jouni Ahokumpu	177	3,5
Purmo Andelsbank	Pietarsaaren mlk	Stig-Göran Jansson	93	1,2
Pyhäjärven Osuuspankki	Pyhäjärvi	Jukka Kuonanoja	253	5,5
Pyhännän Osuuspankki	Pyhäntä	Viljo Lotvonen	91	1,3
Päijät-Hämeen Osuuspankki	Lahti	Timo Laine	2 374	6,4
Pälkäneen Osuuspankki	Pälkäne	Alpo Näsi	146	2,1
Pöytyän Osuuspankki	Pöytyä	Juha Pullinen	252	3,6
Raahen Seudun Osuuspankki	Raahen	Seppo Rytivaara	686	13,9
Rantasalmen Osuuspankki	Rantasalmi	Vesa Auvinen	319	5,9
Rantsilan Osuuspankki	Rantsila	Ismo Välijärvi	108	1,5
Rauman Seudun Osuuspankki	Rauma	Simo Kauppi	1 486	39,9
Rautalammin Osuuspankki	Rautalampi	Kalle Kilpeläinen	193	3,4
Riihimäen Seudun Osuuspankki	Riihimäki	Kalevi Oksanen	756	23,9
Riistaveden Osuuspankki	Kuopio	Pauli Kröger	117	1,9
Ruhtinansalmen Osuuspankki	Suomussalmi	Helena Juntunen	38	0,2
Ruoveden Osuuspankki	Ruovesi	Alpo Porila	258	3,8
Rymättylän Osuuspankki	Rymättylä	Antero Nikki	183	3,2
Rääkkylän Osuuspankki	Rääkkylä	Olli Koivula	181	3,4
Sallan Osuuspankki	Salla	Jari Sieppi	204	0,8
Salon Seudun Osuuspankki	Salo	Jukka Hulkkonen	1 548	19,5
Sauvon Osuuspankki	Sauvo	Pasi Virtanen	154	2,4
Savitaipaleen Osuuspankki	Savitaipale	Martti Valtonen	258	4,9
Savonlinnan Osuuspankki	Savonlinna	Erkki Böös	1 107	26,0
Sideby Andelsbank	Kristiinankaupunki	Anders Storteir	47	0,4
Siikajoen Osuuspankki	Siikajoki	Pentti Keränen	95	2,6
Simpeleen Osuuspankki	Rautjärvi	Juhani Ikonen	123	3,0
Somerniemen Osuuspankki	Somero	Kirsi-Marja Hiidensalo	66	0,8

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Mmk	Liikevoitto/ -tappio Mmk
Someron Osuuspankki	Somero	Kari Raikonen	388	8,9
Sonkajärven Osuuspankki	Sonkajärvi	Esko Nissinen	240	4,7
Sotkamon Osuuspankki	Sotkamo	Vt Juhajouni Karttunen	320	4,3
Strömfors Andelsbank	Ruotsinpyhtää	Mats Majander	26	0,2
Sulkavan Osuuspankki	Sulkava	Kari Haverinen	139	2,2
Suodenniemen Osuuspankki	Suodenniemi	Selja Kallio	60	0,8
Suomussalmen Osuuspankki	Suomussalmi	Timo Polo	249	3,1
Suonenjoen Osuuspankki	Suonenjoki	Antti Hult	290	4,8
Sysmän Osuuspankki	Sysmä	Heikki Kuurne	271	6,2
Säkylän Osuuspankki	Säkylä	Markku Perttuli	195	4,4
Taivalkosken Osuuspankki	Taivalkoski	Riitta-Liisa Ahokumpu	130	0,6
Taivassalon Osuuspankki	Taivassalo	Markku Kraama	138	1,1
Tampereen Seudun Osuuspankki	Tampere	Tony Vepsäläinen	4 695	4,8
Tarvasjoen Osuuspankki	Tarvasjoki	Esa Hentula	164	1,5
Tervolan Osuuspankki	Tervola	Esa Vaarala	151	3,5
Tervon Osuuspankki	Tervo	Seppo Vehniäinen	108	1,4
Toholammin Osuuspankki	Toholampi	Lauri Keski-Rahkonen	268	2,6
Toijalan Osuuspankki	Toijala	Heikki Teräväinen	381	5,9
Tornion Osuuspankki	Tornio	Pentti Alaperä	800	1,4
Turun Seudun Osuuspankki	Turku	Risto Korpela	5 929	5,3
Tuupovaaran Osuuspankki	Tuupovaara	Tuomo Liukka	150	2,7
Tyrnävän Osuuspankki	Tyrnävä	Eero Ylilauri	147	2,7
Ullavan Osuuspankki	Ullava	Veikko Väisälä	82	1,5
Urijalan Osuuspankki	Urijala	Pekka Raivisto	361	5,6
Utajärven Osuuspankki	Utajärvi	Raimo Tuovinen	240	5,3
Uudenkaupungin Seudun Osuuspankki	Uusikaupunki	Juha-Pekka Nieminen	490	7,3
Uukuniemen Osuuspankki	Uukuniemi	Pauli Loikkanen	42	0,6
Valkeakosken Osuuspankki	Valkeakoski	Pauli Piilma	372	7,1
Valtimon Osuuspankki	Valtimo	Heikki Myller	151	1,4
Vammalan Seudun Osuuspankki	Vammala	Taisto Hyttinen	615	1,9
Vampulan Osuuspankki	Vampula	Kari Hänti	215	2,1
Varkauden Osuuspankki	Varkaus	Pekka Vilhunen	556	6,7
Varpaisjärven Osuuspankki	Varpaisjärvi	Seppo Riekkinen	205	3,7
Vasa Andelsbank	Vaasa	Kaj Skåtar	1 656	20,8
Vehmersalmen Osuuspankki	Vehmersalmi	Heikki Väisänen	137	3,3
Vesannon Osuuspankki	Vesanto	Esa Keränen	155	2,7
Vetelin Osuuspankki	Veteli	Aulis Karvonen	78	1,2
Vetelin Ylipään Osuuspankki	Veteli	Jarmo Lehojärvi	78	1,3
Viekin Osuuspankki	Lieksa	Esko Pyykkö	52	0,6
Vihannin Osuuspankki	Vihanti	Olavi Rasi	232	4,7
Vimpelin Osuuspankki	Vimpeli	Simo Ilomäki	145	2,1
Virolahden Osuuspankki	Virolahti	Markku Salomaa	185	1,7
Virtain Osuuspankki	Virrat	Hannu Kaakkomäki	358	6,9
Ylitornion Osuuspankki	Ylitornio	Heikki Eteläaho	210	4,3
Ylivieskan Osuuspankki	Ylivieska	Jarmo Somero	341	3,9
Ylä-Kintauden Osuuspankki	Petäjävesi	Erkki Kuivikko	12	0,0
Yläneen Osuuspankki	Yläne	Jari Pimiä	236	5,3
Ypäjän Osuuspankki	Ypäjä	Kimmo Ranta	240	3,2
Ähtärin Osuuspankki	Ähtäri	Esko Kokkila	146	2,0
Östnylands Andelsbank	Porvoo	Arto Nurmi-Aro	570	3,6
Östra Korsholms Andelsbank	Mustasaari	Jussi Lahti	18	0,2
Övermark Andelsbank	Närpiö	Mårten Vikberg	77	0,4

Tilinpäätöslausuma

Olemme hyväksyneet tämän osuuspankkilaissa tarkoitetun Osuuspankkiryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.1998.

Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan varsinaiselle osuuskunnankokoukselle.

Helsingissä 9. päivänä maaliskuuta 1999
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan johtokunta

Antti Tanskanen

Reijo Karhinen
Keijo Manner

Pekka Jaakkola
Mikael Silvennoinen

Heikki Vitie

Tilintarkastuskertomus

Olemme tarkastaneet osuuspankkilain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (Osuuspankkiryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.1998. Osuuspankkiryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan johtokunnan ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suoritamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet ryhmän jäsenyhteisöjen tilinpäätöstietoihin, tilintarkastuskertomuksiin ja tilintarkastajien muihin raportteihin tarpeelliseksi katsotussa laajuudessa. Lisäksi olemme tarkastaneet yhdistel-

lyn tilinpäätöksen ohjeistusta ja laadintaperiaatteita sekä käyneet läpi ryhmän jäsenyhteisöjen tilinpäätöstietojen kokoamis- ja yhdistelyrutiineja.

Kaikilta ryhmään yhdisteltäviltä jäsenyhteisöiltä on saatu tiedot, ja ne on sisällytetty yhdisteltyyn tilinpäätökseen. Tilinpäätöksen yhdistely erillisyhteisöjen tilinpäätöstiedoista on tehty olennaisin osin oikein ja Rahoitustarkastuksen määräyksiä noudattaen.

Tarkastuksemme perusteella ja edellä sanottuun viitaten toteamme, että yhdistelty tilinpäätös antaa osuuspankkilaissa ja Rahoitustarkastuksen ohjeissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot Osuuspankkiryhmän tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 10. päivänä maaliskuuta 1999

SVH Pricewaterhouse
Coopers Oy
KHT-yhteisö
Tauno Haataja
KHT

Eero Huusko
KHT

Reino Majala
KHT

Korttimaksamisen volyymi nousi selvästi kortilla tehtyjä käteisnostoja suuremmaksi. Käteisen nosto kortilla kaupan kassalta vakiinnutti asemansa. Osuuspankkiryhmä on mukana hankkeissa, joiden tavoitteena on edistää laaja-alaisten toimikorttien tuloa markkinoille.

Osuuspankkikeskus-konserni 1998

Toimitusjohtaja Reijo Karhinen

Konsernin sisäänajovuosi

Vuosi 1998 oli uusimuotoisen Osuuspankkiryhmän ja siten myös uuden Osuuspankkikeskus-konsernin ensimmäinen täysi toimintavuosi. Konsernin rakenne kiinteytyi ja sisäinen työnjako selkiytyi, kun edellisellä vuonna sovitut sisäiset omistajajärjestelyt toteutettiin vuodenvaihteessa. Lisäksi konsernin toiminnallista organisaatiota uudistettiin kesällä. Olemme nyt entistä valmiimpia päätehtäväämme: koko pankkiryhmän liiketoiminnan kehittämiseen, tukemiseen ja ohjaamiseen.

Konsernin rakenteen kehittämisen ohella sisäänajovuoden toiminnassa korostui ensimmäisen konsernitason liiketoimintastrategian luominen ja käyttöönotto. Koko pankkiryhmän yhteinen strategia vahvistettiin keväällä, ja sen pohjalta luotiin linjat myös OPK-konsernin toiminnalle. OPK-100-suunnitelman tavoitteena on suunnata pankkiryhmän osaamis- ja palvelukeskus tukemaan ja vahvistamaan liiketoimintaa, joka tähtää siihen, että Osuuspankkiryhmästä tulee johtava vähittäispankki Suomessa.

OPK-konsernin tehtävänä on tuottaa lisäarvoa Osuuspankkiryhmän asiakkaille ja omistajilleen. OPK-100-strategian mukaan OPK-konsernin ydintoiminnot ovat Osuuspankkiryhmän strateginen johtaminen, ryhmäohjaus ja edunvalvonta, jäsenpankeille keskitetyt tuotettavat kehittämis- ja tukipalvelut sekä pankkiryhmän markkina-asemaa vahvistava ja tuottoja synnyttävä liiketoiminta.

Viimeksi mainitussa tehtävässä on keskeisessä asemassa Osuuspankkien Keskuspankki Oyj. Se on OPK:n merkittävin tytäryhtiö, joka yhdessä omien tytäryhtiöidensä kanssa muodostaa selkeän liiketoimintakokonaisuuden. Konsernin sisäisessä työnjaossa toteutetut muutokset antavat aiempaa paremmat mahdollisuudet kehittää pörssi-yhtiö OKOa myös houkuttelevana ja kilpailukykyisenä sijoituskohteena.

Ketjumaisesti toimivassa pankkiryhmässä on tärkeitä myös ryhmän sisäinen työnjako. Ryhmätehokkuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, että jäsenpankit keskittyvät asiakasliiketoimintaan ja Osuuspankkikeskus mahdollisimman laajasti tukipalveluiden kustannustehokkaaseen tuottamiseen. Kertomusvuoden aikana aloitettuja uusia palveluita olivat mm. keskitetyt laskenta- ja palkkahallintopalvelut jäsenpankeille.

Tietotekniikkapalvelujen kehittämisellä ja tuottamisella on hyvin keskeinen sija OPK-konsernin toiminnassa. Vuoden aikana saatiin päätökseen Osuuspankkiryhmän työasemajärjestelmän uudistus, joka mahdollistaa asiakassuhteiden hallinnan, myynnin kehittämisen ja toimistopalveluiden hoitamisen modernein välinein. Myös onnistuneesti toteutettu euron käyttöönotto tilivaluuttana Osuuspankkiryhmän tukku- ja vähittäispankkipalveluissa oli mittava tietotekninen projekti, samoin vuosituhannen vaihtumiseen liittyvät tietojärjestelmätöyt.

OPK-konsernin ensimmäisen täyden toimintavuoden tulos vastasi odotuksia vakuutusliiketoiminnan maksutuloker-tyymää lukuun ottamatta. Konsernin liikevoitto kehittyi suotuisasti koko vuoden ajan, ja keskeiset tytäryhtiöt tekivät voitolli-

sen tuloksen. Eniten paransi tulostaan OKO-konserni. Myönteinen kehitys antaa hyvän perustan niin OPK-konsernin kuin koko pankkiryhmänkin menestykselle vastaisuudessa.

OPK:n tärkein tehtävä on tukea jäsenpankkien liiketoi-mintaa. Tukipalvelujen kehittämisen perustaksi suoritettiin marraskuussa laaja tutkimus osuuspankkien keskuudessa. Tulokset kertoivat, että OPK:ssa on pankkien mielestä osaa-mista ja kehittämistaitoa sekä laaja nykyaikainen palveluvali-koima.

Alkaneen vuoden tärkeimmiksi kehittämiskohteiksemme nousee tutkimuksen perusteella palvelumme laadun, jous-tavuuden ja saatavuuden parantaminen.

Vuosi 1999 on muutoinkin haasteellinen kehittämisen ja panostusten vuosi, jotta OPK-konserni voisi täyttää OPK-100-strategian vaativat tavoitteet. Pohja on hyvä. Konsernin perusrakenne on kunnossa ja organisaatio toimiva. Sisäänajo-vuodesta on hyvä siirtyä kehittämisen vuoteen.

Helsingissä 10.2.1999

Reijo Karhinen

Osuuspankkikeskus-OPK

osuuskunnan toimintakertomus 1998

Konsernirakenteen muutokset

OPK-konserni muodostui kesällä 1997, kun OPK hankki osuuspankkien kanssa tehdyillä osakekaupoilla enemmistön Osuuspankkien Keskuspankki Oy:ssä (OKO). OPK:n ja OKOn hallintoneuvostojen jo vuoden 1997 aikana tekemien linjausten mukaisesti OPK osti vuoden 1998 alussa OKOlta sen 70 prosentin omistusosuuden FD Finanssidata Oy:ssä, sen kokonaan omistaman OP-Rahastoyhtiö Oy:n koko osakekannan sekä 7 000 kappaletta OP-Kotipankki Oy:n osakkeita. Kauppojen jälkeen OKO-konsernin omistusosuus Kotipankista aleni 48 prosenttiin. Osakejärjestelyjen lisäksi OPK osti OKOlta maaseuturahoitus- ja yritys- ja maksuliikepalvelut - osastojen palvelutoiminnan sekä osuuspankkien pankkitoiminnassaan tarvitsemia atk-ohjelmistoja. Kaupoilla selkiinnytettiin OPK:n roolia osuuspankkien osaamis- ja palvelukeskuksena sekä OKOn roolia pörssi-yhtiönä. Huhtikuun lopussa OPK osti OKOlta, Osuuspankkien Eläkekassalta sekä Osuuspankki Realumilta niiden omistamat Optum Kiinteistöpalvelut Oy:n osakkeet.

Paikallisosuuspankkiyhdistyksen kanssa lokakuussa tehdyn sopimuksen perusteella OPK osti joulukuussa yhdistyksen jäsenpankkien omistamia OKOn K-sarjan osakkeita 757 796 kappaletta. Vuoden lopussa OPK osti lisäksi Osuuspankki Realumilta ja Ylä-Kintauden Osuuspankilta niiden omistamat OKOn K-sarjan osakkeet, yhteensä 560 520 kappa-

letta. Kauppojen jälkeen OPK:n omistusosuus OKOsta nousi 43,0 prosenttiin ja äänivalta 61,8 prosenttiin.

Vuoden 1998 aikana toteutettujen yhtiöjärjestelyjen jälkeen OPK-konserniin kuuluvat emo-osuuskunnan lisäksi OKO-konserniin kuuluvat yhtiöt sekä Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum, OP-Kotipankki Oy, FD Finanssidata Oy, OP-Rahastoyhtiö Oy ja Optum Kiinteistöpalvelut Oy. OPK:n täysin omistaman Osuuspankki Realumin tilinpäätös on yhdistelty Rahoitustarkastukselta saadun luvan perusteella suoraan Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen.

Yhtiökaupoilla ja muilla OPK-konsernin sisäisillä järjestelyillä ei ollut välittömiä vaikutuksia konsernin tulokseen. Yhtiökauppojen vaikutus konsernin vapaisiin omiin pääomiin on vähäinen.

OPK-konsernin tulos

Liikevoitto 507 miljoonaa

OPK-konsernin liikevoitto oli 507 miljoonaa markkaa. Oman pääoman tuotto nousi edellisen vuoden 7,9 prosentista 11,1 prosenttiin ja koko pääoman tuotto 0,4 prosentista 0,6 prosenttiin.

Koska OKO tytäryhtiöineen yhdisteltiin OPK-konsernin vuoden 1997 tilinpäätökseen vain 1.7.-31.12., eivät vuoden 1997 tuloslaskelmaluvut ole vertailukelpoisia vuoden 1998 lukujen kanssa.

OPK-konsernin tulokset

Milj. mk	1-3	4-6	1998 7-9	10-12	1-12	1997 1-12	Muutos 1-12
Rahoituskate	165	172	171	190	698	322	376
Palkkiotuotot	109	110	101	126	448	187	261
Arvopaperi- ja valuuttakaupan nettotuotot	35	28	5	4	72	10	62
Muut liiketoiminnan tuotot	177	188	161	159	686	564	121
Tuotot yhteensä	487	498	439	479	1 903	1 083	820
Palkkiokulut	23	30	22	36	110	45	65
Hallintokulut	196	210	199	264	868	587	282
Poistot ja pysyvien vastaavien arvonalentumiset	29	31	29	34	123	83	40
Liiketoiminnan muut kulut	94	80	74	78	326	197	129
Kulut yhteensä	341	351	324	412	1 427	912	516
Voitto ennen luottotappioita	145	147	115	68	476	170	306
Luotto- ja takaustappiot	1	-6	-6	-6	-17	19	-36
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyistä yhtiöistä	5	13	-35	32	15	-16	31
Liikevoitto	149	166	87	105	507	136	371
Tuottojen suhde kuluihin	1,43	1,42	1,35	1,17	1,33	1,20	

Jokaisen vuosineljänneksen liike-tulos oli positiivinen. Suurin liikevoitto, 166 miljoonaa markkaa, kertyi toisella vuosineljänneksellä ja pienin, 87 miljoonaa markkaa, kolmannella neljänneksellä. Heinä-joulukuun liikevoitto oli 41 prosenttia suurempi kuin vastaavan ajanjakson liikevoitto vuosi sitten.

Rahoituskate oli 698 miljoonaa markkaa. Rahoituskat-teeseen vaikuttivat myönteisesti luotonannon kasvu sekä jär-jestämättömien ja nollakorkoisten saamisten jääminen vähäisiksi.

Palkkiotuottoja kertyi 448 miljoonaa markkaa. Palkkiot arvopaperitoiminnasta olivat 144 miljoonaa, maksuliikenteestä 78 miljoonaa ja antolainauksesta 75 miljoonaa markkaa. Arvo-paperikaupan nettotuotot olivat 28 miljoonaa ja valuuttatoi-minnan nettotuotot 44 miljoonaa markkaa. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 667 miljoonaa markkaa. Tuottoihin sisältyy kiinteistöjen luovutusvoittoja 33 miljoonaa markkaa ja pitkäai-kaisiksi tarkoitetuista osakeomistuksista kertyneitä luovutus-voittoja runsaat 20 miljoonaa markkaa.

Hallintokulut olivat 868 miljoonaa markkaa, josta henki-löstökuuluja oli 466 miljoonaa markkaa. Poistoja kirjattiin yhteensä 125 miljoonaa markkaa, mihin sisältyy kiinteistöyhteisöjen osakkeista ja osuuksista kirjattuja arvonalentumisia nettomääräisesti 4 miljoonaa markkaa. Liiketoiminnan muut kulut olivat 326 miljoonaa markkaa. Konserniin kuuluvat talle-tuspankit maksoivat Osuuspankkien Vakuusrahastolle kannat-smaksuja yhteensä 164 miljoonaa markkaa.

OKOssa kirjattujen luottotappioiden palautusten ansios-ta luottotappiot paransivat konsernin tulosta nettomääräisesti 17 miljoonaa markkaa. Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopa-pereiden arvonalentumiset ja niiden oikaisut paransivat kon-sernin tulosta nettomääräisesti 3 miljoonaa markkaa.

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yhteisö-jen tuloksesta oli 15 miljoonaa markkaa. Erä muodostuu lähes kokonaan OPK:n ja OKOn osuudesta Henkivakuutusosake-yhtiö Aurumin tuloksesta.

Konsernin 56 miljoonan markan satunnaisiin tuottoihin sisältyy 54 miljoonan markan edestä OKOlle oikaisuvaati-muksen perusteella palautettuja leimaveroja ja niille laskettuja veronlisäyksiä. OKOn, Okopankki Oyj:n ja OP-Kotipankki Oyj:n vuonna 1998 maksamat OVR:n 630 miljoonan markan vastuuosuusmaksut on kirjattu satunnaisiin kuluihin.

Tuloverojen ja vähemmistön osuuden vähentämisen jäl-keen konsernin tilivuoden tappio oli 30 miljoonaa markkaa.

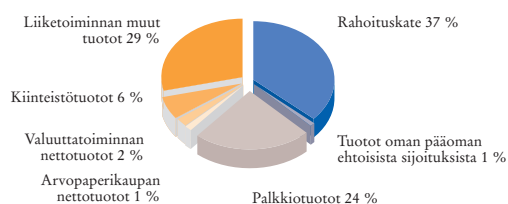
Tase 53,6 miljardia

OPK-konsernin tase oli 53,6 miljardia markkaa eli samalla tasolla kuin edellisen vuoden lopussa. Konsernin luottokanta kasvoi 3,6 miljardia markkaa, ja sijoitukset raha- ja pääoma-markkinoille vähenivät vastaavasti.

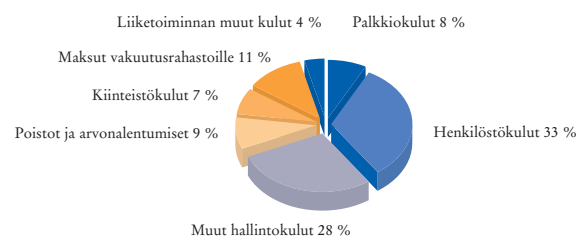
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistus-ten määrä oli vuoden lopussa 3,1 miljardia markkaa eli 2,1 mil-jardia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Valtion velkasitoumus-ten määrä oli 1,7 miljardia ja valtion joukkolainojen 1,3 miljar-dia markkaa. Muiden kuin keskuspankkirahoitukseen oikeut-tavien saamistodistusten määrä kasvoi 8,4 miljardista 8,9 mil-jardiin markkaan.

Saamiset luottolaitoksilta supistuivat lähes kolmanneksen 10,1 miljardiin markkaan. Saamiset osuuspankeilta pysyivät edellisen vuoden lopun tasolla ja olivat 5,2 miljardia markkaa. Osuuspankkien pääomasijoituksia konsernitaseessa oli 1,2 mil-jardia markkaa. Joulukuussa 1998 OKO ja Okopankki Oyj myönsivät kattamatonta vastuuosuuttaan vastaavan 0,3 miljar-

Kuvio 14. OPK-konsernin tuottojen jakauma

Kuvio 15. OPK-konsernin kulujen jakauma

din markan korottoman lainan OVR:lle. OVR maksoi joulukuussa 1998 takaisin konserniyhtiöiden sille myöntämät jäsenlainat ja muut lainat.

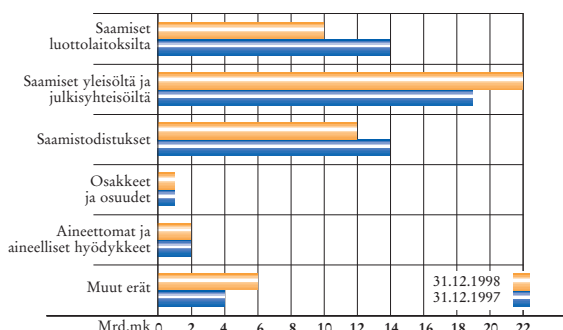
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kasvoivat tilikauden aikana 18,9 miljardista 22,4 miljardiin markkaan. Kotimaiset markkamääräiset luotot kasvoivat 18,6 prosenttia 20,1 miljardiin markkaan ja kotimaiset valuuttaluotot kolmanneksen 2,1 miljardiin markkaan. Ulkomaisten luottojen määrä supistui 0,3 miljardiin markkaan.

Konsernin järjestämättömät saamiset supistuivat vuonna 1998 edelleen. Niitä oli vuoden lopussa 92 miljoonaa markkaa

OPK-konsernin vakavaraisuus

Milj. mk	31.12.1998	31.12.1997
Omat varat		
Ensisijaiset	2 616	2 874
josta pääomalainat	0	0
Toissijaiset	2 616	2 874
Vähennykset	-311	-1 306
Omiin varoihin markkina-riskien kattamiseksi luettavat erät	76	49
Yhteensä	4 997	4 491
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät	31 603	26 130
Vakavaraisuussuhde, %	15,8	17,2
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	8,3	11,0

Kuvio 16. OPK-konsernin tase: vastaavaa 1998 ja 1997

eli 53 miljoonaa vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Nollakorkoisten saamisten määrä kasvoi OVR:lle myönnettyjen korottomien lainojen vuoksi 44 miljoonasta 374 miljoonaa markkaan. OVR maksoi 339 miljoonan markan nollakorkoiset lainat takaisin tammikuun alussa 1999.

Velat luottolaitoksille olivat vuoden lopussa 16,7 miljardia markkaa eli samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Velat yleisölle ja julkisyhteisöille kasvoivat 2,6 miljardia markkaa. Kotimaiset talletukset supistuivat 2,1 prosenttia 7,7 miljardiin markkaan. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat olivat vuoden lopussa edellisen vuoden tasolla eli 15,7 miljardia markkaa. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla, supistuivat 0,5 miljardia 3,4 miljardiin markkaan.

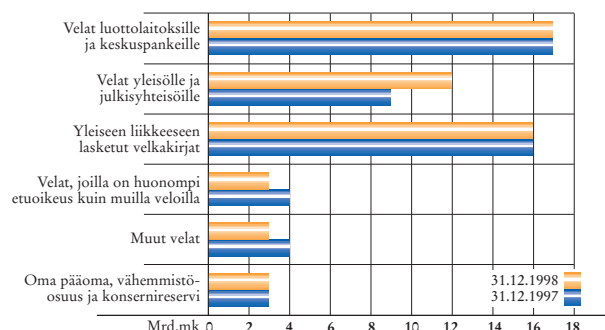
Konsernin omat pääomat olivat vuoden lopussa 1,1 miljardia markkaa ja vähemmistön osuus omista pääomista 1,8 miljardia markkaa. Tilikauden tappion vähentämisen jälkeen konsernin jakokelpoiset vapaat pääomat olivat 415 miljoonaa markkaa.

Taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärä oli 10,8 miljardia markkaa eli 1,6 miljardia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Johdannaisten kohde-etuuskien yhteenlaskettu arvo supistui 405,5 miljardista 193,4 miljardiin markkaan.

Vakavaraisuus 15,8 prosenttia

Konsernin vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 15,8 prosenttia eli 1,4 prosenttiyksikköä alempi kuin edellisen vuoden lopussa. Vuoden alusta voimaan tulneiden luottolaitostoinnista annetun lain muutosten jälkeen Osuuspankkiryhmään kuuluvan yhteisön ei tarvitse vähentää omien varojen määrästä

Kuvio 17. OPK-konsernin tase: vastattavaa 1998 ja 1997

sijoituksia toisiin Osuuspankkiryhmään kuuluviin luottolaitoksiin. Lainmuutoksen vaikutus konsernin vakavaraisuussuhteeseen oli 3,4 prosenttiyksikköä. Riskipainotettujen sitoumusten kasvu sekä OVR:n vastuuosuuksien kattaminen puolestaan heikensivät vakavaraisuutta.

Ensisijaisten omien varojen määrä oli vuoden lopussa 2,6 miljardia markkaa. Siitä on vähennetty tilikauden tappio. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin eriin oli 8,3 prosenttia eli 2,7 prosenttiyksikköä alempi kuin vuoden 1997 lopussa.

Henkilöstö

OPK-konsernin henkilöstön määrä oli vuoden 1998 lopussa 1 757 eli 19 pienempi kuin vertailukelpoinen henkilömäärä edellisen vuoden lopussa. Optum Kiinteistöpalvelut Oy yhdistettiin ensimmäisen kerran konserniin vuoden 1998 aikana. Yhtiö lisäsi juridisen OPK-konsernin henkilömäärää 40:llä. Vuoden 1998 lopussa vakinaisia toimihenkilöitä oli 1 645 ja määräaikaisia 112. Vuoden aikana työsuhteessa oli keskimäärin 1 782 henkilöä. Edellisenä vuonna keskiarvo oli 1 744 henkilöä.

Konsernin henkilöstön rakenne ei muuttunut olennaisesti vuoden aikana. Vuoden 1998 lopussa henkilöstön keski-ikä oli noin 42 vuotta. Naisten osuus henkilöstöstä oli 66 prosenttia. Noin 25 prosentilla henkilöstöstä oli korkeakoulututkinto ja 46 prosentilla keskiasteen tutkinto.

Maksetut palkat olivat 369 miljoonaa markkaa.

Henkilökunta yhtiöittäin

	31.12.1998	31.12.1997
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta	479	378
OKO-konserni *	940	1 054
OP-Kotipankki Oy	23	24
OP-Rahastoyhtiö Oy	12	8
FD Finanssidata Oy	240	250
Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum	22	23
Optum Kiinteistöpalvelut Oy	40	39
Muut	1	0
Yhteensä	1 757	1 776

* Vuoden 1997 luku ilman OP-Kotipankki Oy:tä, OP-Rahastoyhtiö Oy:tä ja FD Finanssidata Oy:tä.

OPK-konsernin toiminta

Palvelutoiminta

Uudet toimintalinjat

Osuuspankkiryhmän yhteisen OP-100-strategian pohjalta valmistui keväällä 1998 OPK-konsernia koskeva strategia OPK-100. Siinä vahvistettiin OPK-konsernin visio, ydintoiminnot sekä strategiset painotukset. OPK-100 on voimakkaasti kehityshakuisuutta korostava strategia, jossa korostuu asiantuntemuksen ja osaamisen merkitys.

Kesäkuussa OPK-konsernin organisaatiota uudistettiin ja OPK:n johtokunnan jäsenten vastuualueita tarkistettiin vastamaan paremmin keväällä hyväksyttyjä uusia toimintalinjoja. Uudistuksilla tähdätään parempaan palvelukykyyn ja toiminnan tehostamiseen.

OPK:n palvelutoiminta painottui strategioissa määriteltyihin avainalueisiin. Kehitystyössä korostuivat myynnillisen toimintatavan tukeminen, elektronisen pankkitoiminnan kehittäminen, valmistautuminen uusien keskitettyjen palvelukokonaisuuksien tarjoamiseen sekä johtamis-, koulutus- ja kehittämisjärjestelmien uudistaminen. Muita merkittäviä asioita olivat euroon valmistautuminen ja V2000-projekti sekä Osuuspankkiryhmän ulkopuolelle jääneiden osuuspankkien toiminnan eriyttäminen Osuuspankkiryhmän tietojärjestelmistä.

Myynnillistä toimintatapaa tuettiin useilla asiakkuuden hoitoa ja kehittämistä tukevilla järjestelmillä ja koulutuksella. Syksyllä aloitettiin tavoiteyrityskuvaa tukeva mainonnan linjan ja graafisen ohjeiston tarkistus sekä markkinointipalveluiden kehittäminen.

Osuuspankkien Internet-palvelukokonaisuus uusittiin vuoden aikana. Uudistusta tuettiin laajalla markkinoinnilla osuuspankeille sekä käyttökoulutuksella. Uudistus antaa pankeille mahdollisuuden omaehtoiseen asiakasviestintään Internetin välityksellä.

Vuoden aikana kehitettiin osuuspankkien johtamisvälineistöä. Strategisen suunnittelun käsitteistö ja prosessi uudistettiin. Strategian konkretisoivaksi uudeksi johtamisvälineeksi kehitettiin yhdessä osuuspankkien kanssa menestysmittaristo – Osuuspankkiryhmän Balanced Scorecard – sekä siihen liittyvät asiakas- ja henkilöstömittaukset.

Keskeiset uudet tuotteet ja palvelut 1998

- Uusi Internet-palvelukokonaisuus
- Extranet-yhteys kauppiasiaikkaitten ja OP-Kotipankin välille
- Euroalueen kassanhallintapalvelu UniCash
- Tuottoasiantuntija-palvelu
- Sijoitusrahastot OP-Euro Osake ja Opstock Finland Index
- Uudet asuntorahoitusjärjestelmät
- Vakuutus vakavan sairauden varalta
- Jatkuva rahastosijoittaminen

OP-Akatemia aloitti

Osuuspankkiopiston koulutustoiminnot uudistettiin osaamisen kehittämispalveluiksi ja yhdistettiin liiketoiminnan kehittämisen kanssa uudeksi kehittämispalvelut-osastoksi. Näin turvataan osaamisen kehittämisen strategialähtöisyys.

Samassa yhteydessä kehitettiin uusi oppimisympäristö, OP-Akatemia, jonka tavoitteena on parantaa osaltaan pankki-ryhmän kilpailukykyä. OP-Akatemia on monimuotoinen kehittämisympäristö, jossa käytetään aktiivisesti modernin tekniikan luomia uusia omaehtoisia kehittämiskeinoja sekä Osuuspankkiryhmän yksiköiden ja ulkopuolisten yhteistyökumppanien koulutuspalveluita. OP-Akatemiassa oppimisen muotoja ovat noin vuoden kestävät tutkinnot mm. johtamisessa, myyntivalmennuksessa ja asiakaspalvelussa sekä pankkiammatillisen osaamisen kehittäminen ja ajankohtaispäivät ja -seminaarit.

Uudenlaisen oppimismuodon aloittivat OP-Akatemian sivut Osuuspankkiryhmän intranet-verkossa. Tämä mahdollistaa itseopiskelun kaikkien pankkiryhmän työasemien välityksellä.

Henkilöstöhallinnossa parannettiin vuoden aikana osuuspankkien ja OPK:n eri yksiköiden välisen työkierron edellytyksiä, uusittiin avainhenkilöiden rekrytointiperiaatteet, järjestettiin osuuspankeille työkykyä ylläpitävään toimintaan liittyvä seminaarisarja sekä kehitettiin yhteistyössä osuuspankkien kanssa palkitsemiskäytäntöjä.

Laskentapalveluja kehitettiin

OPK:ssa valmistauduttiin vuoden 1998 aikana tarjoamaan jäsenpankeille uusia keskitettyjä palveluja. Syksyllä aloitti toimintansa kattavat laskentapalvelut tarjoava Op-tilipalvelu. Myös palkkahallintoa keskitettiin. Lisäksi luotiin edellytykset tuottaa keskitettyjä perintäpalveluita.

Myös OPK-konsernin sisällä aloitettiin taloushallinnon tehtävien keskittäminen. Lokakuun alusta lukien on OKOn ulkoinen laskenta ja viranomaisraportointi hoidettu keskitetysti OPK:n taloushallinnossa. Joulukuussa myös OKO-Investointiluottopankki Oyj:n taloushallinto siirrettiin OPK:n hoitettavaksi.

Euroon ja vuoteen 2000 valmistauduttiin

Osuuspankkiryhmän Emu-projekti on keskitetty tietojärjestelmämuutosten, koulutuksen, tiedottamisen ja markkinoinnin osalta OPK:een. Vähittäispankkitoimintaa koskevat tietojärjestelmämuutokset on tehty FD Finanssidata Oy:ssä ja tukku-pankkitoimintaa koskevat muutokset OKO-konsernin muutosprojektissa. OPK:ssa on annettu koulutusta osuuspankkien euroneuvojille ja osuuspankkien toimihenkilöille euro-teemapäivillä. Euroasioita on sisällytetty myös muun koulutuksen yhteyteen. OPK:n asiantuntijat ovat alustaneet lukuisissa osuuspankkien järjestämissä asiakastilaisuuksissa. Eri asiakasryhmiä varten on julkaistu euro-esitteitä ja -kalvosarjoja. Osuuspankkiryhmän asiakas- ja henkilökuntalehdissä on julkaistu euroa koskevia artikkeleita.

OPK:n tilintarkastajat tarkastivat Emu-projektin loka-kuussa, ja Rahoitustarkastus teki Emu-projektia koskevan tarkastuskäynnin marraskuussa. Myös OPK:n sisäinen tarkastus on seurannut aktiivisesti projektin etenemistä.

OPK vastaa Osuuspankkiryhmän V2000-projektista. Projektin toteutusvastuu on FD Finanssidata Oy:llä. Joulukuussa sovellusprojektin johtoryhmän kokoonpanoa vahvistettiin keskeisten liiketoimintaosastojen johdon edustajilla. Organisaatiomuutoksella varmistetaan liiketoimintojen panos-

tus ja tuki V2000-muutosten yhteistestaukselle ja käyttöönnotolle. Lisäksi hankkeen etenemisestä raportoidaan kuukausittain johtokunnalle. Oman projektin ja alihankkijayhteistyön lisäksi on V2000-valmiuksien varmistamiseksi tehty yhteistyötä sekä suomalaisen finanssisektorin että valvovien viranomaisten kanssa.

Vuoden loppuun mennessä saatiin kaikki osuuspankkien noin 6 000 työasemaa uuden standardin mukaisiksi. Myös OPK-konsernissa otettiin käyttöön uusi työasemastandardi. Uuden työasema-arkkitehtuurin pohjalta aloitettiin syksyllä kattava toimistopalveluiden uudistaminen.

Osuuspankkiryhmän ulkopuolelle jääneiden osuuspankkien eriyttäminen Osuuspankkiryhmän tietojärjestelmistä ja organisaatioista saatiin päätökseen. Mittava asiakkuuksien siirtoprojekti vaati muutoksia lähes kaikkiin sovelluksiin. Tietotekninen eriyttäminen saatiin päätökseen marraskuussa.

Ryhmäohjaus Edunvalvonta

Osuuspankkiryhmän kannalta juridiseen toimintaympäristöön liittyvät huomattavimmat lainsäädäntöhankkeet olivat oikeusministeriössä valmisteltava osuuskuntalain kokonaisuudistus ja valtiovarainministeriössä valmisteltava laki luottolaitosten toiminnan uudelleenjärjestämisestä ja luottolaitoksen purkamisesta. OPK:n edustajat kuuluivat näitä lakeja valmisteleviin ministeriöiden taustatyöryhmiin. Samoin OPK valvoi Osuuspankkiryhmän etua muutettaessa luottolaitostoiminnasta annettua lakia niin, että Osuuspankkien Vakuusrahaston jäsenpankeille tuli mahdolliseksi erota vakuusrahastosta maksamalla osuutensa sen velvoitteista.

Merkittävä osa edunvalvontaa lainsäädäntötyössä ja suhteessa viranomaisiin hoidettiin Suomen Pankkiyhdistyksen toimintaan osallistuen. OPK oli myös aktiivisesti mukana merkittävimpien eurooppalaisten osuuspankkien muodostaman taloudellisen etuyhtymän Unico Banking Groupin ja EU:n lainsäädäntötyössä osuuspankkien etuja valvovan Euroopan Osuuspankkien Yhdistyksen toiminnassa.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että Osuuspankkiryhmän yksiköiden ottamat riskit ovat oikeassa suhteessa kun-kin yksikön omaan riskinkantokykyyn. Osuuspankkien sekä

OPK-konsernin ja sen yksiköiden liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehitys on OPK:n laki- ja riskienhallintapalvelut -osaston jatkuvassa seurannassa. OPK:n johtokunta on määritellyt luotto-, kiinteistö- ja taseriskejä koskevat valvontarajat sekä osuuspankeille että koko Osuuspankkiryhmälle sekä OPK:lle ja sen yksiköille. Laki ja riskienhallintapalvelut -osasto on ohjannut jäsenpankkeja riskienhallinnassa yleisesti ja erityisesti valvontarajojen rikkoutuessa.

Luottoriskitoimikunta on OPK:n johtokunnan valtuutamina käsitellyt osuuspankkilain mukaiset jäsenpankkien vastuuraja- ja poikkeuslupahakemukset. Vastuujäsenpankeille on tehty 38 pankin 58 asiakaskokonaisuudelle. Poikkeuslupia on käsitelty 80.

Laki- ja riskienhallintapalvelut -osastoon perustettiin tasehallintayksikkö taseriskien hallinnan tehostamiseksi. Yksikkö seuraa myös korkomarkkinoita ja valmistelee Op-Prime-koron muutosesitykset OPK:n johtokunnan päätettäväksi.

OPK-konserniin kuuluvista yhtiöistä OKO-konsernin yhtiöiden, OP-Kotipankki Oyj:n ja Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin perusliiketoiminnan luonteeseen kuuluu luotto- tai markkinariskin ottaminen. Muut konserniyritykset tuottavat pääasiassa palveluita Osuuspankkiryhmään kuuluville yhteisöille, eikä niiden toimintaan sisälly merkittäviä luotto- tai markkinariskejä. OPK-konsernin yhtiöt ovat tehneet selkoa toimintaansa liittyvistä riskeistä ja riskienhallintamenetelmistään yksityiskohtaisemmin omissa toimintakertomuksissaan.

Tarkastustoiminta

OPK:n tarkastustoiminnon rakennetta muutettiin siten, että 16 tarkastuspiirin tilalle muodostettiin neljä tarkastusaluetta. Piiritarkastajien toimet muutettiin samalla aluetarkastajan toimiksi. Aluetarkastajat muodostavat neljä tarkastustiimiä, joiden sisällä tarkastusvastuita kierrätetään.

Tarkastustoiminto seurasi myös euroon valmistautumista ja vuoteen 2000 varautumista sekä panosti tietoturvallisuuden varmistamiseen. Lisäksi aloitettiin atk-avusteisen tarkastuksen kehittämisprojekti yhdessä päätilintarkastajan kanssa tavoitteena tukea osuuspankkien yhteenliittymätason tarkastustoimintaa.

Tarkastuksilla tuettiin osuuspankkien ja koko pankkiryhmän liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamista. Vuoden 1998 tarkastussuunnitelmat toteutettiin.

Tietoturva

Vuoden aikana parannettiin ja varmistettiin erityisesti nykyisten ja kehitteillä olevien lähiverkko-, Internet- ja korttipalvelujen tietoturvaa. Vuoden aikana kehitettiin tietoturvaratkaisu, joka mahdollistaa pankkiryhmän tietoverkon etäkäytön jo vuoden 1999 aikana.

Verkkopalvelujen tietoturvaan etsittiin yhdessä viranomaisten kanssa entistä parempaa ratkaisua henkilön sähköiseen tunnistamiseen liittyvän hankkeen avulla. Ratkaisu mahdollistaa salakirjoituksen ja digitaalisen allekirjoituksen verkoasioinnissa.

Ero Osuuspankkien Vakuusrahastosta

Talletussuojarahaston perustaminen, OPK:n, Paikallisosuuspankkiyhdistyksen ja Osuuspankkien Vakuusrahaston (OVR) tekemä sopimus rahaston vastuiden jakamisesta sekä vuoden 1998 lopulla voimaan tullut luottolaitostoiminnasta annetun lain muutos mahdollistivat OVR:n jäsenpankkien eroamisen rahastosta. Ero tulee voimaan, kun pankki on maksanut kokonaan oman vastuuosuutensa OVR:n vastuista. Vastuuosuus on maksettava viimeistään vuoden 2004 loppuun mennessä pankin ja OVR:n sopiman maksuaikataulun mukaisesti.

OVR:n nettovastuut olivat 4 200 miljoonaa markkaa, josta Osuuspankkiryhmän pankkien osuus oli 94 prosenttia ja Paikallisosuuspankkiyhdistykseen kuuluvien pankkien osuus 6 prosenttia. Pankkiryhmien sisällä vastuut on jaettu pankeille vuoden 1997 kannatusmaksuperusteen mukaisesti, kuitenkin siten, että Osuuspankki Realum on vapautettu vastuuosuutensa maksamisesta. Kaikki OVR:n jäsenpankit ovat päättäneet erota rahastosta ja maksaa oman osuutensa vastuista OVR:n kanssa sopimallaan tavalla. OVR toteuttaa enää ainoastaan ne tukitarpeet, joihin se on vuoden 1998 loppuun mennessä sitoutunut.

OPK-konserniin kuuluvien yhtiöiden yhteenlaskettu vastuuosuus oli 969 miljoonaa markkaa. Tästä maksettiin 630 miljoonaa markkaa 29.12.1998. Maksu sisältyi vuoden 1998 tuloslaskelmassa satunnaisiin kuluihin. OVR:lle myönnettiin maksamatonta vastuuosuutta vastaavia korottomia lainoja yhteensä 339 miljoonaa markkaa. Tämä järjestely koski kaikkia niitä OVR:n jäsenpankkeja, jotka eivät maksaneet vastuuosuuttaan kokonaan vuonna 1998. Konserniin kuuluvat yhtiöt maksoivat vastuuosuutensa loppuosan 339 miljoonaa markkaa 4.1.1999, jolloin myös ero OVR:sta tuli voimaan. Maksu sisäl-

tyy vuoden 1999 tuloslaskelmassa satunnaisiin kuluihin. OVR maksoi saamansa luoton takaisin 4.1.1999.

OPK on sitoutunut vastaamaan OVR:n alasajon yli- tai alijäämästä.

Emo-osuuskunta

Tulos ja tase

Konsernirakenteen muutosten takia OPK:n tase kasvoi merkittävästi vuoden 1998 aikana. Vuoden lopussa tase oli 1,2 miljardia markkaa eli 37 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Toteutetut liiketoiminta- ja omaisuuskaupat toisaalta nostivat tuottojen ja kulujen määrää sekä muuttivat kulujen rakennetta. Tämän vuoksi vuosien 1997 ja 1998 tuloslaskelmat eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

OPK:n liike-tulos kasvoi 31 miljoonasta 87 miljoonaan markkaan. Liiketuloksen kasvu selittyy lähinnä osinkotuottojen runsaan 50 miljoonan markan kasvulla. Osinkojen sekä toteutettujen rakennejärjestelyjen johdosta tuotot kasvoivat 32 prosenttia 645 miljoonaan markkaan ja kulut 22 prosenttia 558 miljoonaan markkaan.

Osingot yhtiöverohyvityksineen olivat 54 miljoonaa markkaa ja palkkiotuotot 46 miljoonaa markkaa. Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 485 miljoonasta 551 miljoonaan markkaan. Liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyy toimintamaksuja jäsenpankeilta 47 miljoonaa markkaa ja tarkastusmaksuja 20 miljoonaa markkaa.

Henkilöstökulut kasvoivat lähinnä liiketoimintasiirtojen takia 30 prosenttia 136 miljoonaan markkaan. Muut hallintokulut olivat 64 miljoonaa markkaa edellisvuotista suuremmat. Kasvu aiheutui lähinnä atk-kuluista. Poistojen määrä kasvoi 19 miljoonaa 26 miljoonaan markkaan, ja liiketoiminnan muut kulut supistuivat 17 miljoonaa 37 miljoonaan markkaan. Poistojen kasvu johtuu valtaosin OKOn kanssa tehdyistä kaupoista, kuten myös liiketoiminnan muiden kulujen supistuminen.

Tilivuodelle kohdistuvien 24 miljoonan markan välittömien verojen jälkeen tilikauden tulokseksi muodostui 73 miljoonaa markkaa.

OPK:n osakeomistusten kirja-pitoarvo oli vuoden lopussa 950 miljoonaa markkaa eli 187 miljoonaa suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 124 miljoonaa markkaa.

Vuotta aiemmin näiden hyödykkeiden yhteismäärä oli 22 miljoonaa markkaa.

Vierasta pääomaa oli joulukuun lopussa 533 miljoonaa markkaa, josta pääosa on Osuuspankkiryhmän sisäistä rahoitusta. Osuuspääoma oli vuoden lopussa 588 miljoonaa markkaa eli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Omaa pääomaa oli yhteensä 667 miljoonaa markkaa eli 55 miljoonaa markkaa enemmän kuin vuoden 1997 lopussa. Omavaraisuusaste laski tilikauden aikana 14 prosenttiyksikköä 56 prosenttiin.

Vuoden 1998 lopussa OPK:n henkilömäärä oli 479 eli 101 suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden alussa toteutetut liiketoimintakaupat lisäsivät henkilöstön määrää 82:lla. Tilikauden aikana keskitettiin perintätoimi, osa tietohallinnosta sekä OKOn ja OKO-Investointiluottopankin ulkoinen laskenta ja viranomaisraportointi OPK:hon. Tehtäviä hoitavat 29 henkilöä siirtyivät OPK:n palvelukseen.

OPK:n johtokunta esittää, että vuodelta 1998 osuuspääomalle maksetaan korkoa 5,75 prosenttia eli 34 miljoonaa markkaa.

OPK:n jäsenet

Vuoden 1998 aikana OPK:n jäsenpankkien lukumäärä supistui kolmella. Saaren Osuuspankki sulautui Parikkalan Seudun Osuuspankkiin ja Mietoisten Osuuspankki Mynämäen Osuuspankkiin. Lisäksi Kiikalan Osuuspankki, Kuusjoen Ylikulman Osuuspankki ja Perttelin Osuuspankki sulautuivat uudeksi Osuuspankki Kantrisaloksi. Kesällä 1997 Osuuspankkiryhmän ulkopuolelle jäänyt Ylä-Kintauden Osuuspankki liittyi OPK:n jäseneksi syyskuussa 1998. Vuoden lopussa OPK:n jäsenten määrä oli 247.

Hallinto

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan 1.4.1998 pidetyssä kokouksessa hallintoneuvostoon valittiin uusina jäseninä Erkki Alatalo ja Pertti Raunio. Erovuorossa olleet jäsenet Paavo Haapakoski, Ilkka Heinonen, Tauno Raistakka, Johan Signell, Kaj Skåtar ja Keijo Väänänen valittiin uudelleen toimikaudeksi 1998-2001. Hallintoneuvostosta eroa pyytäneen Simo Kaupin tilalle valittiin Pertti Raunio. Pentti Pihkon tilalle valittiin Erkki Alatalo sillä perusteella, että osuuspankkiliittojen välisessä paikkajakaumassa Satakunnan Osuuspankkiliitto menetti yhden paikan Lapin Osuuspankkiliitolle.

Varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin KHT-yhteisö SVH Pricewaterhouse Coopers Oy sekä kauppatieteiden maisteri, KHT Eero Huusko ja professori, KHT Reino Majala. Varatilintarkastajiksi valittiin kauppatieteiden maisteri, KHT Kauko Lehtonen ja ekonomi, KHT Auno Inkeröinen.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan 1.4.1998 puheenjohtajakseen uudelleen Seppo Penttisen. Varapuheenjohtajiksi valittiin niin ikään uudelleen Esa Swanljung ja Heikki Pykälistö.

Hallintoneuvosto nimitti kokouksessaan 10.6.1998 Osuuspankkikeskuksen johtokunnan uudeksi jäseneksi Pekka Jaakkolan 1.7.1998 alkaen. Jaakkolan vastuualue on uudistettu ryhmäpalvelut-toiminto, jonka edellinen johtaja Keijo Manner siirtyi uuden vähittäispankkipalvelut-toiminnon johtajaksi.

Heikki Vitien johtamaan ryhmähallinto-toimintoon liitettiin laki- ja riskienhallintapalvelut, jonka johtajaksi ja johtokunnan varajäseneksi siirtyi 1.7.1998 johtokunnan jäsen Esko Hollman.

Hallintoneuvosto myönsi Tuomas Hinttulalle eron johtokunnan varajäsenyydestä 1.7.1998 lukien. Hinttula siirtyi eläkkeelle 1.1.1999.

Keskeiset tytäryhtiöt

Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

OPK:n merkittävin tytäryhtiö on Osuuspankkien Keskuspankki Oyj, joka tytäryhtiöineen muodostaa OPK-konsernin alakonsernin. Keskeisimpiä OKOn tytäryhtiöitä ovat pääkaupunkiseudulla vähittäispankkitoimintaa harjoittava Okopankki Oyj, rahoitusyhtiö OP-Rahoitus Oy, kiinnitysluottopankki OKO-Investointiluottopankki Oyj sekä arvopaperinvälitystä, corporate finance -toimintaa, omaisuudenhoitoa ja sijoitustuskimusta harjoittava Opstock Oy.

OKO-konsernin liikevoitto kasvoi 159 miljoonaa 442 miljoonaan markkaan. Konsernin oman pääoman tuotto nousi 9,7 prosenttiin. Rahoituskate oli 670 miljoonaa markkaa eli 5 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Muut tuotot ja kulut supistuivat lähinnä konsernirakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta neljänneksen. Luottotappiot ja arvonalentumiset paransivat edellisiltä tilikausilta palautuvien tappioiden vuoksi tulosta 22 miljoonaa markkaa.

Konsernin tase oli vuoden lopussa 53,1 miljardia markkaa. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kasvoivat 18 prosent-

tia 22,3 miljardiin markkaan. Yleisön talletukset olivat 7,4 miljardia markkaa.

Konsernin vakavaraisuussuhde aleni 3,3 prosenttiyksiköä 16,2 prosenttiin. Tämä johtui siitä, että konserni maksoi OVR:n vastuusuuksiaan 620 miljoonaa markkaa. Ensisijaisen omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin eriin oli vuoden lopussa 8,3 prosenttia.

Emopankki OKOn liikevoitto oli 326 miljoonaa markkaa eli 150 miljoonaa suurempi kuin edellisenä vuonna. OKOn tase kasvoi 0,5 miljardia 44,2 miljardiin markkaan. Vuoden 1998 aikana pankin osakepääoma kasvoi 20 miljoonaa 1 123 miljoonaan markkaan. Tämä johtui Valtion vakuusrahastolle Suomen Säästöpankki Oy:n kaupan johdosta suunnatun optiolainan perusteella tehdyistä OKOn A-sarjan osakkeiden merkinnöistä. Vuoden lopussa OKOn oma pääoma oli 2,5 miljardia markkaa ja vakavaraisuussuhde 19,5 prosenttia.

OKOn pörssinoteeratun A-osakkeen kurssikehitys oli vuoden 1998 aikana nouseva. Vuoden lopun kurssi, 93 markkaa, oli 7,6 prosenttia korkeampi kuin edellisen vuoden päättökurssi.

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum

Aurumin vakuutusmaksutulo oli 867 miljoonaa markkaa, kun se vuotta aiemmin oli 1 253 miljoonaa. Tulo muodostui lähes kokonaisuudessaan yksityishenkilöiden ottamista vakuutuksista. Eläkevakuutuksen osuus kokonaismaksutulosta nousi edellisen vuoden 6 prosentista 13 prosenttiin ja oli 113 miljoonaa markkaa.

Aurumin vakuutustekninen vastuovelka oli vuoden lopussa 3 435 miljoonaa markkaa, ja se jakaantui noin 50 000 vakuutukselle. Eläkevakuutuksille maksettiin 2,0 prosentin ja säästövakuutuksille 1,1 prosentin asiakashyvitys 4,5 prosentin laskuperustekorona lisäksi. Korvauksia Aurum maksoi 66 miljoonaa markkaa.

Aurumin tilikauden vakuutustekninen tulos oli 25 miljoonaa markkaa. Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 211 miljoonaa markkaa. Vuoden lopussa 88 prosenttia sijoituksista oli erilaisissa korkoinstrumenteissa ja 12 prosenttia osakkeissa ja osuuksissa. Yhtiön taseen loppusumma oli vuoden lopussa 3 983 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1998 aikana otettiin käyttöön uudet vakuutusehdot ja laskuperusteet. Lokakuun alun jälkeen tehtyjen tarjous-

ten mukaisissa korkotuottoisissa vakuutuksissa vahvistetaan laskuperustekorko vuosittain etukäteen. Vuodelta 1998 näille vakuutuksille päätettiin maksaa sama 4,5 prosentin laskuperustekorko kuin vanhemmillekin vakuutuksille.

Aurumin toimitusjohtajaksi nimitettiin 8.9.1998 lukien Jukka Ruuskanen.

OP-Rahastoyhtiö Oy

OP-Rahastoyhtiön hallinnoimien rahastojen pääoma oli vuoden päättyessä 2,7 miljardia markkaa, mikä on 81 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Yhtiön markkinaosuus kasvoi vuoden aikana ja oli tilikauden päättyessä 9,4 prosenttia Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlasketuista pääomista. Yhtiön tuotot rahastotoiminnasta kasvoivat edellisestä vuodesta 83 prosenttia ja olivat 39 miljoonaa markkaa. Yhtiön liikevoitto oli 6 miljoonaa markkaa.

OP-Rahastoyhtiö Oy perusti tilikauden aikana kaksi uutta sijoitusrahastoa. OP-Euro Osake -sijoitusrahasto sijoittaa varansa Emu-maiden pörsseissä noteerattujen yhtiöiden osakkeisiin. Marraskuussa toimintansa käynnistänyt Opstock Finland Index -erikoissijoitusrahasto on ns. indeksirahasto, joka tavoittelee toiminnassaan FOX-osakeindeksin mukaista tuottoa.

OP-Kotipankki Oyj

OP-Kotipankki Oyj:n liikevoitto oli 17 miljoonaa markkaa eli 7 miljoonaa suurempi kuin vuonna 1997. Pankin rahoituskatteen ja muiden tuottojen ennakoitua parempi kertymä sekä luottotappioiden pieneneminen vaikuttivat liikevoiton myönteiseen kehittymiseen. Vakavaraisuussuhde aleni luottokannan kasvun takia 4,1 prosenttiyksikköä ja oli vuoden lopussa 11,4 prosenttia.

Kotipankin tase oli vuoden lopussa 549 miljoonaa markkaa eli 44 miljoonaa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Luottokanta kasvoi vuoden 1997 lopusta 127 miljoonaa markkaa eli 42 prosenttia. Luottojen kysynnän kasvuun vaikutti yhteistyö osuuspankkien ja Okopankin kanssa. Keskeisimpiä tuotteita olivat Kultakorttiluotto, kauppiaiden myynnin rahoittamiseen tarkoitettu Käteisluotto ja Kultakortti MasterCard.

Käteisluotolla myyntiään rahoittavien kauppiaiden määrä kasvoi vuoden aikana yli viidenneksen.

FD Finanssidata Oy

FD Finanssidata Oy vastaa Osuuspankkiryhmän keskitetyistä tuotetuista systeemitieto-, järjestelmäintegrointi-, käyttö- ja verkkopalveluista.

Euro- ja V2000-hankkeiden ohella asiakasjärjestelmien kehittämisen painopistealueina olivat työasemajärjestelmän uudistus, itsepalvelujärjestelmät, myynnin tukijärjestelmät sekä toimistopalvelut. Samanaikaisesti toteutettiin Osuuspankki-ryhmästä irtautuneiden pankkien asiakkuuksien siirtoprojekti. Myös elektronisen arkisto- ja etäkatselujärjestelmän kehittäminen jatkui niin, että paperitulostuksen määrä supistui kolmanneksen toimintavuoden aikana. Paperitulostuksen vähenemisen vuoksi yhtiö luopui syksyllä omasta paperitulostuksesta.

FD Finanssidatan liikevoitto oli 4 ja tase 81 miljoonaa markkaa.

Optum Kiinteistöpalvelut Oy

Optum Kiinteistöpalvelut Oy toimii Osuuspankkiryhmän kiinteistöliiketoiminnan tuki- ja koordinointiyksikkönä. Yhtiö avustaa pankkiryhmän yhteisöjä kiinteistöasiantuntemusta vaativissa tehtävissä, ohjeistaa ja raportoi kiinteistöliiketoimintaa sekä valvoo pankkiryhmän etuja kiinteistöasioissa.

Vuoden 1998 aikana yhtiö keskittyi management-asiakkaiden kiinteistöomaisuuden myyntiin, vuokraukseen, hallintoihin ja kehittämiseen liittyviin palveluihin. Optum myi asiakkaiden kiinteistöomaisuutta lähes 300 miljoonan markan arvosta ja vuokrasi tiloja noin 90 000 kerrosneliötä.

Yhtiön liikevaihto oli 17 miljoonaa markkaa. Liikevaihdon määrä ja rakenne eivät muuttuneet vuoden 1998 aikana merkittävästi.

Osuuspankki Realum

Osuuspankki Realumin toiminnalliset tavoitteet on asetettu vuoteen 2004 ulottuvassa alasajosuunnitelmassa. Vuoden 1998 aikana pankki saavutti toiminnalliset vuositavoitteensa. Toiminta painottui kiinteistö- ja vakuusomaisuuden realisointiin, perintään sekä tervehtyvien asiakkaiden siirtämiseen normaaliin pankkijärjestelmään.

Kesäkuussa pankki maksoi takaisin kaikki jäljellä olleet valtion vuoden 1992 pääomasijoitukset, 709 miljoonaa markkaa.

Sopimus OVR:n vastuiden jaosta mahdollistaa Osuuspankki Realumin suunniteltua nopeamman alasajon. OVR:n jäsenpankkien vuoden 1998 lopussa maksamat vastuuosuusmaksut aikaistivat OVR:n tukea Realumille merkittävästi suunnitellusta. Vuoden 1998 aikana Osuuspankki Realum sai OVR:lta tulosvaikutteista tukea yhteensä 2 598 miljoonaa markkaa. Satunnaisesti tuotoksi kirjatusta tuesta pankki sai 1 661 miljoonaa markkaa avustuksena ja 937 miljoonaa markkaa pääomasijoitusten akordeina.

Osuuspankki Realumin liiketappio oli 616 miljoonaa markkaa eli 254 miljoonaa suurempi kuin vuotta aiemmin. Luotto- ja takaustappioita kirjattiin 401 miljoonaa markkaa. Niihin sisältyy 83 miljoonaa markkaa arvonalentumiskirjauksia saamisen vakuutena olleesta omaisuudesta. Muista kiinteistöyhteisöjen osakkeista ja osuuksista kirjattiin lisäksi arvonalentumisia yhteensä 117 miljoonaa markkaa. Osuuspankki Realumin asiakasvastuista ja kiinteistökannasta ei ennakoida enää realisoituvan merkittäviä tappioita.

OVR:lta saadun tuen ja muiden satunnaisten erien jälkeen pankin tilikauden voitoksi muodostui 2 038 miljoonaa markkaa.

Vuoden lopussa pankin tase oli 1 430 miljoonaa markkaa eli 891 miljoonaa pienempi kuin edellisen vuoden lopussa. Luottokanta supistui vuoden aikana 47 prosenttia 475 miljoonaan markkaan. Kiinteistöomistusten tasearvo oli vuoden lopussa 619 miljoonaa markkaa. Oma pääoma oli vuoden lopussa 390 miljoonaa markkaa ja vakavaraisuussuhde 28,6 prosenttia.

Vuoden 1999 alusta lukien pankki ostaa perinnässä olevan saatavakannan hoitopalvelut sekä kirjanpito- ja OPK:lta. Realumin henkilökunta supistui tämän johdosta tammikuun 1999 alussa 37:stä 11:een.

Muut yhtiöt

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) tasaa riskejä Osuuspankkiryhmän eri yksiköiden välillä harjoittamalla pankkiryhmän sisällä luotto-, takuu-, vastuu- ja turvallisuusvakuutustoimintaa. Yhtiön tehtäviin kuuluu myös vahingontorjunta.

Vuoden 1998 aikana OVY uudisti merkittävästi vakuutusehtojaan vastaamaan aikaisempaa paremmin Osuuspankkiryhmän uutta rakennetta ja toimintatapaa.

Vuoden 1998 lopussa OVY:n tase oli 1,1 miljardia markkaa eli samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. OVY:n vakuutusmaksutulot olivat 206 miljoonaa markkaa eli 46 miljoonaa pienemmät kuin vuonna 1997. Vakuutusmaksutulosta 97 prosenttia kertyi luottovakuutustoiminnasta. Korvauskulut laskivat edellisen vuoden 207 miljoonasta markasta 169 miljoonaan markkaan. Yhtiön tilivuoden voitto oli 23 miljoonaa markkaa.

OVY:n toimitusjohtajaksi nimitettiin 1.7.1998 lukien Hannu Jaatinen.

Osuuspankkien Vakuusrahasto

Osuuspankkien Vakuusrahasto (OVR) muuttui vuoden lopussa voimaan tulleiden luottolaitostoiminnasta annetun lain muutosten jälkeen vapaaehtoiseksi vakuusrahastoksi. Vuoden 1998 loppuun mennessä kaikki OVR:n jäsenet olivat päättäneet erota rahastosta. Ero tulee voimaan sen jälkeen, kun pankki on suorittanut osuutensa OVR:n 4,2 miljardin markan kokonaisvastuista. 90 pankkia maksoi vastuusuutensa kokonaisuudessaan vuoden 1998 aikana ja 89 pankkia vuoden 1999 tammikuussa. 40 pankkia maksaa osuutensa kokonaan vuoden 1999 loppuun mennessä ja loput 72 pankkia vuoden 2004 loppuun mennessä.

OVR peri vuoden 1998 aikana jäseniltään kannatusmaksua 0,5 prosenttia niiden vuoden 1997 taseiden yhteismäärästä

eli 845 miljoonaa markkaa. Vuoden 1998 lopussa OVR:n jäsenet kattoivat vastuusuuksiaan yhteensä 1 924 miljoonaa markkaa. OVR myönsi vuoden aikana jäsenilleen avustuksia yhteensä 1 673 miljoonaa markkaa, josta 1 661 miljoonaa markkaa Osuuspankki Realumille. Lisäksi OVR maksoi antiemiensa takausten perusteella jäsenpankkien puolesta 65 miljoonaa markkaa pääomasijoitusten korkoja ja antoi Osuuspankki Realumille akordeja pankin liikkeeseen laskemista pääomasijoituksista yhteensä 937 miljoonaa markkaa.

OVR:n asiamieheksi nimitettiin 1.7.1998 lukien Tuomo Metsäaro.

Eläkeyhteisöt

Osuuspankkien Eläkekassa huolehtii henkilöstön lakisääteisen ja Osuuspankkien Eläkesäätiö sen toimintapiiriin kuuluvan henkilöstön lisäeläketurvan hoitamisesta. Eläkelaitosten toimintapiiriin kuuluivat vielä vuonna 1998 myös Paikallisosuuspankkiyhdistyksen kuuluvat työnantajat, joiden osalta eläkelaitoksista eroamisesta sovittiin vuoden 1998 lopulla. Eroamisen lopullinen toteutuminen edellyttää sosiaali- ja terveystieteiden ja työnantajien hyväksyntää.

Vuoden 1998 lopussa eläkekassan toimintapiiriin kuului osakkaina 410 työnantajaa ja jäsenenä 9 455 toimihenkilöä. Eläkesäätiöön kuuluvien työnantajien määrä väheni vuoden kuluessa kolmella 383:een. Säätiön toimintapiiriin kuului vuoden lopulla 7 302 toimihenkilöä. Luvuissa ei ole otettu huomioon Paikallisosuuspankkiyhdistyksen kanssa solmitun sopimuksen vaikutusta.

Eläkekassa peri vakuutusmaksuna 298 miljoonaa markkaa. Eläkesäätiö ei perinyt vuosimaksua. Maksutasot noudattavat edellisen vuoden tasoa. Eläkekassan vakuutusmaksu oli 1,5 prosenttiyksikköä alempi kuin yleinen tel-maksutaso. Eläkekassan vakavaraisuutta nostettiin pakollisen korkoeron rahastoinnin lisäksi myös tuloksesta tehtävällä rahastoinnilla.

Eläkekassan eläkevastuu kasvoi noin 202 miljoonaa markkaa ja eläkesäätiön noin 51 miljoonaa markkaa. Eläkesäätiön eläkevastuut oli vuoden lopussa kokonaan katettu.

Vuoden 1999 näkymät

OPK-konsernin liikevoitto ensimmäiseltä täydeltä toimintavuodelta ylitti tavoitteet. Konsernilla on hyvät edellytykset parantaa liikevoittoa kuluvana vuonna, mikäli kansantalouden kehitys jatkuu myönteisenä eikä merkittäviä markkinahäiriöitä esiinny. Osuuspankkien Vakuusrahastosta eroaminen alentaa konsernin kuluja noin 160 miljoonaa markkaa vuonna 1999.

OPK-konsernin tuloslaskelma

Milj. mk	1.1.-31.12.1998			1.1.-31.12.1997		
Korkotuotot	2 560			1 311		
Korkokulut	1 863			988		
Rahoituskate	698			322		
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	19			6		
Palkkiotuotot	448			187		
Palkkiokulut	110			45		
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot						
Arvopaperikaupan nettotuotot	28			-8		
Valuuttatoiminnan nettotuotot	44			18		
Liiketoiminnan muut tuotot	667			558		
Hallintokulut						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	369			215		
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	62			28		
Muut henkilösivukulut	35			20		
Muut hallintokulut	402			324		
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	125			83		
Liiketoiminnan muut kulut	326			197		
Luotto- ja takaustappiot	-17			19		
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	-3			-1		
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta	15			-16		
Liikevoitto	507			136		
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot	56			4		
Satunnaiset kulut	630			0		
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-66			140		
Tuloverot						
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	25			4		
Laskennallisen verovelan muutos	-12			12		
Vähemmistön osuus tilikauden voitosta tai tappiosta	-49			67		
Tilikauden voitto (tappio)	-30			57		

OPK-konsernin tase

VASTAAVAA	31.12.1998		31.12.1997	
Milj. mk				
Käteiset varat		3 463		1 137
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset				
Valtion velkasitoumukset	1 709		1 963	
Muut	1 374	3 083	3 200	5 163
Saamiset luottolaitoksilta				
Vaadittaessa maksettavat	158		350	
Muut	9 897	10 054	13 549	13 899
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		22 436		18 855
Leasingkohteet		772		620
Saamistodistukset				
Julkisyhteisöiltä	215		358	
Muilta	8 726	8 941	8 022	8 379
Osakkeet ja osuudet		483		514
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä		66		251
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		374		152
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliiketarvo	4		4	
Muut pitkävaikutteiset menot	113	117	114	119
Aineelliset hyödykkeet				
Kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	1 524		1 612	
Muut aineelliset hyödykkeet	223	1 747	154	1 766
Muut varat		1 547		1 763
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		550		690
		53 633		53 308

VASTATTAVAA
Milj. mk

31.12.1998

31.12.1997

Vieras pääoma

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille

Keskuspankeille

-

2

Luottolaitoksille

Vaadittaessa maksettavat

1 770

2 480

Muut

14 963

16 733

16 733

14 592

17 072

17 074

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Talletukset

Vaadittaessa maksettavat

5 247

4 261

Muut

2 543

7 790

4 134

8 395

Muut velat

4 018

11 807

781

9 176

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Joukkovelkakirjalainat

2 731

3 092

Muut

13 011

15 742

12 624

15 716

Muut velat

2 489

3 588

Siirtovelat ja saadut ennakot

441

583

Pakolliset varaukset

Eläkevaraukset

0

0

Muut pakolliset varaukset

12

13

7

7

Velat, joilla on huonompi etuoikeus

kuin muilla veloilla

3 441

3 961

Laskennalliset verovelat

62

75

Vähemmistön osuus pääomasta

1 769

1 951

52 497

52 130

Oma pääoma

Osakepääoma

588

588

Ylikurssirahasto

1

1

Arvonkorotusrahasto

62

57

Vapaat rahastot

Muut rahastot

51

51

54

54

Edellisten tilikausien voitto

464

421

Tilikauden voitto (tappio)

-30

57

1 136

1 178

53 633

53 308

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi

annetut sitoumukset

Takaukset ja pantit

5 541

5 919

Muut

-

5 541

-

5 919

Asiakkaan hyväksi annettut

peruuttamattomat sitoumukset

Arvopapereiden takaisinostositoumukset

-

-

Muut

5 230

5 230

3 295

3 295

10 772

9 215

OPK:n tuloslaskelma

	1.1.-31.12.1998			1.1.-31.12.1997		
Korkotuotot	3			4		
Korkokulut	9			2		
Rahoituskate	-6			2		
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista						
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	54			4		
Muista yrityksistä	0	54		0	4	
Palkkiotuotot	46			-		
Palkkiokulut	2			0		
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot						
Arvopaperikaupan nettotuotot	0			0		
Liiketoiminnan muut tuotot	551			485		
Hallintokulut						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	109			87		
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	17			10		
Muut henkilösivukulut	9	26	136	7	17	105
Muut hallintokulut	357			293		
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	26			7		
Liiketoiminnan muut kulut	37			54		
Liikevoitto	87			31		
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot	12			1		
Satunnaiset kulut	-	12		0	1	
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	99			32		
Tilinpäätössiirrot	2			0		
Tuloverot	24			9		
Tilikauden voitto	73			22		

OPK:n tase

Milj. mk

VASTAAVAA

31.12.1998

31.12.1997

Keskuspankkirahoitukseen
oikeuttavat saamistodistukset

23

23

Saamiset luottolaitoksilta

Vaadittaessa maksettavat

10

4

Saamistodistukset

Muilta kuin julkisyhteisöiltä

35

26

Osakkeet ja osuudet

24

24

Osakkeet ja osuudet samaan

konserniin kuuluvissa yrityksissä

926

739

Aineettomat hyödykkeet

44

6

Aineelliset hyödykkeet

Kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen

osakkeet ja osuudet

3

3

Muut aineelliset hyödykkeet

77

80

13

17

Muut varat

5

4

Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

57

36

1 204

878

VASTATTAVAA

Vieras pääoma

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille

Luottolaitoksille

Muut kuin vaadittaessa maksettavat

345

59

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Muut velat kuin talletukset

52

150

Muut velat

101

30

Siirtovelat ja saadut ennakot

36

27

Pakolliset varaukset

Eläkevaraukset

0

-

Muut pakolliset varaukset

1

2

-

-

535

266

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

2

0

Oma pääoma

Osuuspääoma

588

588

Muut sidotut rahastot

Vararahasto

4

-

Vapaat rahastot

Muut rahastot

1

1

Tilikauden voitto

73

22

1 204

878

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Asiakkaan puolesta kolmannen

hyväksi annetut sitoumukset

Takaukset ja pantit

1 246

1 279

Asiakkaan hyväksi annetut

peruuttamattomat sitoumukset

-

-

1 246

1 279

Hallintoneuvoston lausunto

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan tilinpäätös vuodelta 1998 on laadittu hallintoneuvoston vahvistamien periaatteiden mukaisesti. Hallintoneuvosto on varmentanut tilinpäätöksen osuuskunnan kokoukselle esitettäväksi. Hallintoneuvosto yhtyy johtokunnan ehdotukseen voittovarojen käyttämisestä.

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan sääntöjen mukaan hallintoneuvoston jäsenistä ovat erovuorossa Maria Kaisa Aula, Esa Härmälä, Erkki Laatikainen, Jorma Lehtikoinen, Vesa Lehtikoinen, Jorma Pere ja Heikki Teräväinen.

Helsingissä 10. päivänä helmikuuta 1999

Hallintoneuvoston puolesta

Seppo Penttinen
hallintoneuvoston puheenjohtaja

Markku Koponen
hallintoneuvoston sihteeri

Tilintarkastuskertomus

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan jäsenille

Olemme tarkastaneet Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.1998. Johtokunnan ja toimitusjohtajan laatima sekä hallintoneuvoston varmentama tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu

kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien Rahoitustarkastuksen määräysten ja muiden säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätökseen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Johtokunnan esittämä ja hallintoneuvoston puoltama ehdotus tuloksen käsittelystä on lainmukainen.

Osuuspankkilain tarkoittamasta osuuspankkien yhteenliittymästä (Osuuspankkiryhmä) on laadittu erillinen yhdistelty tilinpäätös, josta olemme antaneet erillisen tilintarkastuskertomuksen.

Helsingissä 10. päivänä maaliskuuta 1999

SVH Pricewaterhouse
Coopers Oy
KHT-yhteisö
Tauno Haataja
KHT

Eero Huusko
KHT

Reino Majala
KHT

Osuuspankkiryhmän tavoitteena on pysyä edelläkävijänä suomalaisilla pankkimarkkinoilla ja olla johtava vähittäispankki Suomessa vuonna 2002, jolloin pankkiryhmä täyttää sata vuotta. Kertomusvuoden hyvä tulos syntyi osavien osuuspankkilaisten ja asiakkaiden yhteistyön tuloksena. Kiitos siitä.

OPK:n toiminnallinen organisaatio

1.3.1999

Pääjohtaja
Johtokunnan puheenjohtaja
Antti Tanskanen

Toimitusjohtaja
Reijo Karhinen

RYHMÄHALLINTO

Heikki Vitie

Osuuspankkiryhmän ja OPK-konsernin keskitetyt taloushallinto- ja henkilöstöhallintopalvelut sekä eläkepalvelut, OPK-konsernin sisäiset palvelut, Osuuspankkiryhmän työmarkkina- ja työsuhteasiat, laki- ja riskienhallintapalvelut.

Taloushallintopalvelut
Antti Saarelainen

Henkilöstöpalvelut
Juha Laitinen

Osuuspankkien Eläkekassa
Osuuspankkien Eläkesäätiö
Pekka Korhonen

Laki- ja riskienhallintapalvelut
Esko Hollman

Osuuspankkien
Keskinäinen Vakuutusyhtiö
Hannu Jaatinen

Osuuspankkien
Vakuusrahasto
Tuomo Metsäaro

VÄHITTÄISPANKKI-PALVELUT

Keijo Manner

Osuuspankkiryhmän keskitetyt talletus-, maksuliike-, rahoitus-, varallisuudenhoito- ja markkinointipalvelut, maaseutuelinkeinojen rahoituspalvelut sekä vakuutuspalvelut.

Talletus- ja maksuliikepalvelut
Raimo Vaalasranta

Rahoituspalvelut
Pekka Sarvi-Peräkylä

Maaseuturahoituspalvelut
Raimo Tammilehto

Varallisuudenhoitopalvelut
Harri Nummela

Henkivakuutusosakeyhtiö
Aurum
Jukka Ruuskanen

OP-Rahastoyhtiö Oy
Harri Nummela

Markkinointipalvelut
Stina Suominen

RYHMÄPALVELUT

Pekka Jaakkola

Osuuspankkiryhmän keskitetyt henkilöstön ja liiketoiminnan kehittämispalvelut, tietotekniikka- ja kiinteistöpalvelut, jakelutie- ja korttipalvelut.

OP-Puhelinpankki
Kai Patovirta

OP-Kotipankki Oy
Kai Patovirta

Kehittämispalvelut
Aila Tikkala

Palveluverkon kehittäminen
Matti Korkeela

Tietohallinto
Markku Mäkinen

FD Finanssidata Oy
Ilpo Antikainen

Optum Kiinteistöpalvelut Oy
Olli Latola

Osuuspankki Realum
Olli Latola

TARKASTUS

Markku Niinikoski ¹⁾

OPK:n sisäinen tarkastus
Heikki Yli-Juuti ¹⁾

Osuuspankkitarkastus
Tapani Santala

Johdon tuki ja viestintä
Markku Koponen ¹⁾

¹⁾ Raportoivat pääjohtajalle

OPK:n johtokunta ja tilintarkastajat

1.3.1999

*Seisomassa takana:
Keijo Manner,
Pekka Jaakkola ja
Markku Niinikoski.
Istumassa edessä:
Heikki Vitie,
Reijo Karhinen,
Antti Tanskanen ja
Mikael Silvennoinen.*

Johtokunta

Puheenjohtaja

Antti Tanskanen
pääjohtaja, taloustieteiden
tohtori, Helsinki

Varapuheenjohtaja

Reijo Karhinen
toimitusjohtaja,
kauppatieteiden maisteri
Helsinki

Jäsenet

Pekka Jaakkola
varatuomari
Järvenpää

Keijo Manner
oikeustieteen kandidaatti
Helsinki

Mikael Silvennoinen
OKOn toimitusjohtaja
kauppatieteiden maisteri
Espoo

Heikki Vitie
varatuomari, ekonomi
Espoo

Varajäsenet

Esko Hollman
oikeustieteen kandidaatti,
ekonomi, Espoo

Matti Korkeela
luonnontieteiden
kandidaatti, Vantaa

Raimo Tammilehto
agronomi, Espoo

Tilintarkastajat

Varsinaiset tilintarkastajat

KHT-yhteisö
SVH Pricewaterhouse
Coopers Oy, Helsinki

Eero Huusko
kauppatieteiden maisteri
KHT, Kajaani

Reino Majala
professori, kauppatieteiden
tohtori, KHT, Turku

Varatilintarkastajat

Kauko Lehtonen
kauppatieteiden maisteri
KHT, Turku

Auno Inkeröinen
ekonomi, KHT, Mikkeli

Tarkastusjohtaja,
varatuomari Markku
Niinikoski (Vantaa)
osallistuu Osuuspankki-
keskus-OPK osuuskunnan
johtokunnan kokouksiin.

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan hallintoneuvosto

1.3.1999

Osuuspankkiliittojen alueilta valitut jäsenet

sekä liiton alueen pankkien vakavaraisuuden perusteella valitut jäsenet ()*

Etelä-Pohjanmaa
Antero Luomajärvi
rehtori, Ilmajoki
1997-2000
* Simo Ilomäki
toimitusjohtaja, Vimpeli
1997-

Etelä-Suomi
Vesa Lehtikainen
toimitusjohtaja, Janakkala
1997-1999
* Timo Alaviuhkola
tutkimusaseman johtaja
Hyvinkää, 1997-
* Jorma Pitkälä
maanviljelijä, Hämeenkoski
1997-

Kainuu
Keijo Väänänen
professori, Vaala
1998-2001
* Erkki Airaksinen
toimitusjohtaja, Kuhmo
1997-

Keski-Pohjanmaa
Ilkka Heinonen
rehtori, Haapajärvi
1998-2001

Keski-Suomi
Erkki Laatikainen
päätoimittaja, Jyväskylä
1997-1999

Kymi-Vuoksi
Seppo Penttinen
professori, Savitaipale
1997-2000
*hallintoneuvoston
puheenjohtaja*
* Paavo Aho
eversti evp, Elimäki, 1997-
* Risto Kiljunen
toimitusjohtaja
Lappeenranta, 1997-

Lappi
Tauno Raistakka
maanviljelijä, Posio
1998-2001
* Erkki Alatalo
hankintaesimies, Keminmaa, 1998-

Pirkka-Häme
Heikki Teräväinen
toimitusjohtaja, Toijala
1997-1999
* Martti Talja
kehityspäällikkö, Mänttä
1997-

Pohjois-Karjala
Jorma Lehtikainen
toimitusjohtaja, Lieksa
1997-1999
* Heikki Pirinen
rehtori, Kitee, 1997-

Pohjois-Pohjanmaa
Paavo Haapakoski
koulunjohtaja, Pyhäjoki
1998-2001
* Kalervo Karvonen
toimitusjohtaja, Haapavesi
1997-

Pohjois-Savo
Matti Pulkkinen
sairaanhoitopiirin johtaja
Kuopio, 1997-2000
* Erkki Eronen
toimitusjohtaja, Kaavi
1997-

Satakunta
Jorma Pere
toimitusjohtaja, Eura
1997-1999
* Jukka Ramstedt
toimitusjohtaja, Pori, 1997-
* Pertti Raunio
opetusneuvos, Rauma
1998-

Suur-Savo
Leo Pakkanen
toimitusjohtaja
Kangasniemi, 1997-2000
* Asko Ruuskanen
koulutusyksikön johtaja
Savonlinna, 1997-

Sydkusten
Johan Signell
hallinnollinen johtaja
Hanko, 1998-2001

Varsinais-Suomi
Turkka Saarniniemi
toimitusjohtaja, Pertteli
1997-2000
* Pertti Ruotsalainen
sairaala fyysikko
Mynämäki, 1997-
* Pauli Salminen
toimitusjohtaja, Loimaa
1997-

Österbotten
Kaj Skåtar
toimitusjohtaja, Vaasa
1998-2001

Muut jäsenet

Maria Kaisa Aula
kansanedustaja, Tervola
1997-1999

Esa Härmälä
MTK:n puheenjohtaja
Helsinki, 1997-1999

Heikki Pykälistö
toimitusjohtaja
Anjalankoski, 1997-2000
*hallintoneuvoston
varapuheenjohtaja*

Esa Swanljung
STTK:n puheenjohtaja
Helsinki, 1997-2000
*hallintoneuvoston
varapuheenjohtaja*

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan hallintoneuvostoon kuuluu vähintään 32 ja enintään 36 jäsentä. Osuuskunnan varsinaisessa kokouksessa valitaan ensiksi enintään 20 jäsentä, yksi kunkin osuuspankkiliiton alueelta, kolmen vuoden toimikaudeksi. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain kolmannesta lähinnä oleva lukumäärä. Lisäksi valitaan osuuspankkiliittojen alueelta 16 jäsentä siten, että paikkajako määräytyy osuuspankkiliittojen kesken niiden jäsenpankkien vakavaraisuuden perusteella. Näiden jäsenten toimikausi on kolme vuotta ellei toimikausi pääty sitä ennen sen johdosta, että osuuspankkiliittojen välinen paikkajako muuttuu. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan itselleen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että osuuskunnan toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen sekä jäsenten ja Osuuspankkiryhmän edun mukaisesti ja että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan päätöksiä noudatetaan. Lisäksi hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa

- vahvistaa Osuuspankkiryhmän yhteiset tavoitteet ja toimintalinjaukset sekä jäsenluottolaitosten ohjauksen yleiset periaatteet, jäsenluottolaitosten tarkastusta koskeva ohjesääntö ja jäsenluottolaitoksille annettavan tuen periaatteet
- valita ja vapauttaa johtokunnan puheenjohtaja, toimitusjohtaja ja johtokunnan muut jäsenet ja varajäsenet sekä tarkastustoiminnasta vastaava johtaja
- antaa määräykset johtokunnan puheenjohtajan, toimitusjohtajan ja johtokunnan muiden jäsenten välisestä tehtävänjaosta
- toimituttaa valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa osuuskunnan hoidon ja hallinnon tarkastus
- vahvistaa budjetti seuraavalle vuodelle ja esittää osuuskunnan kokouksen vahvistettavaksi keskeiset jäseniltä perittävät maksut
- antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä sekä varmentaa ne
- päättää osuuskunnan kokouksen koolle kutumisesta.

Yhteystiedot

Osuuspankkikeskus

Osuuspankkien
Keskuspankki Oyj

Postiosoite:
PL 308
00101 Helsinki

Puhelinvaihte:
(09) 4041
Telekopio:
(09) 404 3703

Internet-osoitteet:
www.osuuspankki.fi
www.oko.fi

Sähköpostiosoite:
etunimi.sukunimi@osuuspankki.fi

Käyntiosoite:
Teollisuuskatu 1b
00510 Helsinki

OKO-Investointi-
luottopankki Oyj
PL 930, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 4209

OP-Rahoitus Oy
PL 899, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 693 711
Telekopio (09) 6937 5418

OP-Kotipankki Oyj
PL 1020, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 2716

Opstock Oy
PL 362, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 40 465
Telekopio (09) 404 4490

OP-Rahastoyhtiö Oy
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 404 771
Telekopio (09) 404 2708

Henkivakuutusosakeyhtiö
Aurum
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 3501

FD Finanssidata Oy
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 40 464
Telekopio (09) 404 3050

Optum Kiinteistö-
palvelut Oy
PL 1030, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 4330

Osuuspankkiopisto
Kallvikintie 28,
00980 Helsinki
Puhelin (09) 40 466
Telekopio (09) 404 5285

Okopankki Oyj
Mikonkatu 11,
00100 Helsinki
PL 670, 00101 Helsinki
Puhelinvaihte (09) 12 901
Telekopio (09) 129 9787
Sähköpostiosoite:
okopankki@osuuspankki.fi

Konttorit Helsingissä:
Aleksi, Aleksanterinkatu 19
Arkadia, Arkadiankatu 23
Bulevardi, Bulevardi 5
Hakaniemi, Hakaniemenranta 1
Herttoniemi, Hiihtomäentie 14
Itäkeskus, Turunlinnantie 14
Lauttasaari, Lauttasaarentie 28-30
Malmi, Malmin kauppatie 18
Mikonkatu, Mikonkatu 13
Oulunkylä, Kylänvanhimmantie 29
Pasila, Opastinsilta 7
Pitäjänmäki, Sulkapolku 2
Tullinpuomi, Mannerheimintie 114

Konttorit Espoossa:
Leppävaara, Lakkisepänkuja 4
Olari, Kuunkehrä 2
Tapiola, Länsituulentie 8

Konttorit Vantaalla:
Korso, Merikotkanpolku 2
Myyrmäki, Uomatie 3
Tikkurila, Kielotie 11

Palvelupisteet:
Espoon keskus,
Kauppakeskus Espoontori
Kamreerintie 3

Espoonlahti,
Kauppakeskus Lippulaiva
Espoonlahdenkatu 4-6

Itäkeskus,
Kauppakeskus Itäkeskus
Itäkatu 7

Myyrmäki,
Kauppakeskus Myyrmanni
Iskoskuja 3

Vuosaari,
Kauppakeskus Columbus
Vuotie 45

OKOn Tukholman konttori
Brunkebergstorg 5, 6tr
PO Box 16 410
S-103 27 Stockholm
Puhelin +46-8-412 8900
Telekopio +46-8-412 8919

OKOBANK New Yorkin edustusto
609 Fifth Avenue, 6th floor
New York, NY 10017, USA
Puhelin +1-212-745 1700
Telekopio +1-212-745 1725

OKOBANK Pietarin edustusto
Kazanskaya Str. 44,
Office B26
R-190031 St. Petersburg
Puhelin +7-812-326 1891
Telekopio +7-812-326 1890
Sähköpostiosoite:
okospbkt@mail.wplus.net

OKOBANK Moskovan edustusto
c/o Pietarin edustusto
Kazanskaya Str. 44,
Office B26
R-190031 St. Petersburg
Puhelin +7-812-326 1891
Telekopio +7-812-326 1890
Sähköpostiosoite:
okospbkt@mail.wplus.net

OKOBANK Tallinnan edustusto
21 Pärnu maantee
EE-0001 Tallinn
Puhelin + 372-6-266 491
Telekopio +372-6-266 494
Sähköpostiosoite:
okobank@okobank.ee